

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Foreldresamarbeid og koronapandemi- seks
barnehagelæreres opplevelser.

Parent collaboration and corona pandemic- Six
kindergarten teacher's experiences.

Rakel Hundsnes & Sunniva Minge

Barnehagekunnskap / MBA 516-1 20H
Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett
Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag
Veiledere: Hege Wergedahl & Alicjia Renata Sadownik
Innleveringsdato: 14.05.2021

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Sammendrag

Foreldresamarbeid er en stor del av barnehagens institusjonelle praksis. Gjennom studiet *foreldresamarbeid og koronapandemi- seks barnehagelæreres opplevelser* har vi fått et innblikk i hvordan barnehagelærere opplever samarbeidet med foresatte og hvordan de har opplevd å samarbeide under koronapandemien. For å få innsyn i temaet har vi arbeidet ut fra vårt forskningsspørsmål: «Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?»

Prosjektet er forankret i Marianne Hedegaards teori om barns utvikling og læring i institusjonell praksis. Hedegaard forklarer teorien gjennom en modell som vi har valgt å benytte oss av i tolkning og presentasjon av funn samt også som gjentakende begrepsapparat i drøfting. Gjennom Hedegaards tilnærming til institusjonell praksis og hvordan de ulike nivåene i modellen preger hverandre har vi sett på hvordan barnehagelærere opplever samarbeidet med foresatte i ulike aktivitetssammenhenger som hente- og bringesituasjon, informasjonsutveksling og kommunikasjonen mellom partene, og hvilke motiver som er sentrale for barnehagelærerne i samarbeidet med foresatte.

Tidligere forskning har vist at foreldresamarbeid er en viktig del av barnehagens institusjonelle praksis. Gjennom å ha et nært og trygt samarbeid med foresatte kan barnehagen i større grad sikre gode rammer for barns utvikling og læring. Måten foresatte involveres og inkluderes i barnehagen kan gjenspeile deres engasjement som igjen kan ha positiv innvirkning på barnet og barnets utdanningsløp. Studien vår indikerer at barnehagelærerne opplever at samarbeidet med foresatte fungerer godt og at de har god dialog seg imellom. Pandemien som rammet hele samfunnet i mars 2020 har preget de forventningene og kravene som barnehagen står overfor og har ført med seg ulike endringer som førte til at barnehagene raskt måtte omorganisere sin praksis. En stor endring omhandler henting og levering som grunnet smittevern har måttet foregå på andre måter enn tidligere, og som er en sentral aktivitetssammenheng i presentasjon av funn og drøfting.

Abstract

Parent collaboration is a big part of the kindergartens institutional practice. Through the study *Parent collaboration and the Corona pandemic – six kindergarten teachers experiences* we have gained an insight in to how kindergarten teachers experience the collaboration with parents and how they have experienced cooperating during the corona pandemic. To gain this perspective, we have worked on the basis of the following research question: «How do kindergarten teachers experience collaboration with parents, and how do they experience it in the context of the corona pandemic?».

The project is rooted in Marianne Hedegaards theory of children's development and learning in institutional practice. Hedegaard explains the theory through a model that we have chosen to use in the interpretation and presentation of findings and also as a recurring conceptual apparatus in the discussion part. Through Hedegaard's approach to institutional practice and how the different levels in the model influence each other, we have looked at how kindergarten teachers experience collaboration with parents in different activity settings such as pick-up and delivery situations, information exchange and communication between the kindergarten teachers and the parents, and which motives are central to kindergarten teachers in the collaboration with the children's guardians.

Previous research has shown that parental cooperation is an important part of the kindergartens institutional practice. By having a close and safe relation with the parents, the kindergarten can to a greater extent ensure a good framework for children's development and learning. The way parents are involved and included in the kindergarten, can reflect their commitment, which in turn can have a positive impact on the child and the child's educational course. Our study indicates that the kindergarten teachers experience that the collaboration with parents works well, and that they have a good dialogue with each other. The pandemic that hit the entire society in March 2020 has affected the expectations and demands that the kindergarten faces and has brought with it various changes that led to the kindergartens having to quickly reorganize their practice. A major change concerns pick-up and delivery situations which had to be modified, due to infection control, and this is a central activity setting in our presentation of findings and discussion.

Forord

Masterstudiet går mot slutten og vi har vært gjennom en lærerik, utfordrende og spennende tid. Gjennom det siste året av masterstudiet har studiehverdagen og hverdagen generelt blitt snudd på hode etter at covid-19 pandemien inntraff i mars 2020. Pandemien skulle vise seg og være sentral i forhold til temaet i vår oppgave da vi fant ut at foreldresamarbeid under pandemien kunne vært interessant å skrive om. Etter diskusjon og samtaler med lærere og veiledere kom vi fram til at det å skrive om foreldresamarbeid, hente og bringe- situasjonen i barnehagen generelt og i kontekst av pandemien var riktig for oss.

Vi ønsker å takke våre veiledere for støtte, tips og gode råd gjennom prosessen. Selv om veiledningen måtte skje digitalt gjennom zoom har både studenter og veiledere gjort det beste ut av situasjonen og hatt medfølelse for utfordringer dette medbrakt. Vi ønsker også å takke barnehagelærerne som tok seg tid i sin travle hverdag i barnehagen til å stille til intervju som grunnet pandemien også måtte skje via zoom.

Bergen, Mai 2021

Rakel Hundsnes & Sunniva Minge

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
ABSTRACT	2
FORORD	3
1.0 INNLEDNING	6
1.1 BAKGRUNN, TEMA OG FORMÅL	6
1.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL	9
1.3 SENTRALE BEGREP	9
1.3.1 Foreldresamarbeid	9
1.3.2 Formelt og uformelt samarbeid	10
1.3.3 Pandemi.....	10
1.4 OPPGAVENS OPPBYGNING	10
2.0 TIDLIGERE FORSKNING PÅ FORELDRESAMARBEID	12
2.1 TIDLIGERE FORSKNING PÅ DET GENERELLE SAMARBEIDET.....	12
2.1.1 Formelt og uformelt samarbeid	12
2.1.2 Barnets beste- sammen mot et felles mål.....	13
2.1.3 Anerkjennelse	18
2.1.4 Kommunikasjon og informasjonsutveksling.....	21
2.1.5 Utfordringer i samarbeidet med foresatte.....	23
2.1.6 Kvalitet i foreldresamarbeidet.....	24
2.2 TIDLIGERE FORSKNING PÅ SAMARBEID I HENTE- OG BRINGESITUASJON.....	27
3.0 TEORETISK RAMMEVERK	30
3.1 MARIANNE HEDEGAARDS TEORI	30
3.1.1 Samfunnsnivået.....	33
3.1.2 Det institusjonelle nivået.....	35
3.1.3 Det individuelle nivået.....	36
3.2 FORELDRESAMARBEID SOM INSTITUSJONELL PRAKSIS UTFORDRET AV SAMFUNNETS RESPONS TIL PANDEMIEN	37
4.0 METODE	39
4.1 FORSKNINGSDESIGN.....	39
4.1.1 Fenomenologi.....	39
4.1.2 Kvalitativt forskningsintervju.....	41
4.1.3 Utvalg	42
4.1.4 Forforståelse.....	43
4.2 DATAANALYSE	43
4.3 RELIABILITET, VALIDITET OG GENERALISERBARHET	45
4.4 ETISKE OVERVEIELSER.....	47
5.0 PRESENTASJON AV FUNN	49
5.1 SAMARBEIDET SOM GENERELL INSTITUSJONELL PRAKSIS	50
5.2 AKTIVITETSSAMMENHENG; HENTE- OG BRINGESITUASJONER	60
5.3 AKTIVITETSSAMMENHENG; KOMMUNIKASJON OG SAMARBEID I KONTEKST AV PANDEMI	69
5.4 BARNEHAGELÆRERENS OPPLEVELSER AV ENDRINGER I SAMARBEIDET	75
6.0 OPPSUMMERING OG AVSLUTTENDE DRØFTING	82

6.1	DRØFTING AV FUNN I LYS AV HEDEGAARDS TEORI	84
7.0	AVSLUTTENDE KOMMENTAR OG STUDIENS RELEVANS	88
	REFERANSELISTE	90
	VEDLEGG	94
	VEDLEGG 1- SAMTYKKESKJEMA OG INFORMASJONSSKRIV	94
	VEDLEGG 2- INTERVJUGUIDE	96
	VEDLEGG 3- INFORMASJON OM SAMARBEIDET	97
	VEDLEGG 4- GODKJENNING FRA NSD (NORSK SENTER FOR FORSKNINGSDATA)	98

Liste over figurer og tabeller

Figur 1-	Hedegaards modell	32
Tabell 1-	Oversikt over hovedkategorier og underkategorier	49

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn, tema og formål

Vi skal undersøke hvordan barnehagelærere opplever samarbeidet med foresatte og samarbeidet i kontekst av pandemi, og på hvilken måte pandemien kan ha endret og utfordret samarbeidet. Vi ønsker å få et innblikk i nettopp hvordan barnehagelærerne opplevde det da pandemien startet, eventuelle endringer i samarbeidet knyttet til pandemi, i tillegg til deres opplevelser og erfaringer omkring temaet.

Vi tenker at dette er interessant å få et innblikk i fordi det kan gi svar på hvordan barnehagelærere opplever endringer knyttet til pandemien, og kan dermed være til hjelp dersom man skal håndtere liknende situasjoner i framtiden.

Vi skal i denne oppgaven ta for oss foreldresamarbeid i barnehagen, og vil gjennomgående bruke begrepene foreldre og foresatte som betegnelse for barnas omsorgspersoner. Foreldresamarbeid er et kjent fenomen i barnehagen og har vært forsket på tidligere, og foreldresamarbeidet vil alltid ha en sentral rolle i barnehagen. I kapittel 2.0 tidligere forskning skal vi ta for oss forskning både om det generelle foreldresamarbeidet, men også se nærmere på forskning på hente- og bringesituasjoner i barnehagen. Med denne oppgaven ønsker vi å se på samarbeidet med foresatte i kontekst av pandemi, og tenker å se det i lys av den tidligere forskning. Koronapandemi er en uvanlig og spesiell kontekst, og hvordan dette preger og eventuelt endrer foreldresamarbeidet er det ikke forsket mye på tidligere da konteksten er relativt fersk. Det vi tenker kan være interessant ved å høre barnehagelæreres erfaringer og opplevelser omkring samarbeidet i kontekst av pandemi er å se hvilke endringer som kan ha oppstått og om noen av endringene muligens blir varige etter at vi trer tilbake til den normale hverdagen. Har smittevern hatt positiv/ negativ innvirkning på samarbeidet? Vi ønsker at leseren skal få et innblikk i hvordan barnehagelærere har opplevd det og kommunisere å dele informasjon med foresatte gjennom en pandemi med smitteverntiltak som preger store deler av hverdagen.

Et sentralt verktøy i barnehagen som også sier noe om forventninger og oppgaver i forhold til samarbeid med foresatte er Rammeplanen. Rammeplanen er forankret i Barnehageloven som skriver under kapittel to, barns og foreldres medvirkning i §4 at barnehagen skal ha et foreldreråd og samarbeidsutvalg for å sikre samarbeid med barnas hjem. Hensikten er å fremme foresattes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø (Lov om barnehager, 2020).

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver beskriver også dette gjennom at:

«Barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal også ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29).

Videre formidles det om overganger i Rammeplanen hvor det står skrevet at:

«Barnehagen i samarbeid med foreldrene skal legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Det samme gjelder overgangen innad i barnehagen for eksempel ved overgang fra liten til stor avdeling. Da blir det viktig at personalet sørger for at både barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet i den nye barnegruppen. Det samme er gjeldene når barnet skal gå det store steget fra barnehagen over til skolen» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33).

Personalet i barnehagen har en særskilt oppgave om å gjennom et nært samarbeid med foreldrene sikre en trygg og god overgang (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 33).

Barnehagen skal også tilrettelegge for foreldresamarbeid og god dialog med foresatte både på individnivå og gruppenivå. Gjennom samarbeid og dialog med foreldrene til hvert enkelt barn, men også på et felles plan kan barnehagen sikre at alle føler seg sett. En faktor kan være at personalet sammen med foreldre kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til barnets helse, trivsel, utvikling og læring. Samarbeidet skal også sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet. Både personalet og foreldre må dog forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det ikke er barnehagens oppgave å forvalte og som må følges (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29).

Stortingsmelding 41 (Kunnskapsdepartementet, 2009) viser til at bruken av brukerundersøkelser har økt i alle typer barnehager i løpet av de siste årene. De legger fram tall og viser til at i 2008 benyttet nesten 90% av barnehagene seg av brukerundersøkelser. Gjennom en brukerundersøkelse kan barnehagene få nyttige innspill til årsplan og til en bevisst og planmessig utvikling av barnehagen. Noen viktige punkter som undersøkelsen viser er at barnet får leke med andre barn og at de opplever trygghet, omsorg og oppnår sosial kompetanse. Stortingsmeldingen viser til flere undersøkelser der i blant en undersøkelse gjort av TNS Gallups nasjonale kommuneundersøkelse fra 2004-2005 som ikke har blitt utført de siste årene, men i undersøkelsen kommer det fram at 91% av foreldrene er fornøyd med samarbeidet og måten foreldre blir møtt på av personalet skårer høyest. Dårligst ut kommer medinnflytelsen (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 36-38). Sett i sammenheng med vårt prosjekt kan det tenkes at foreldre ville svart annerledes nå som flere barnehager ikke har hatt vanlig henting og levering i garderoben, og har måtte tilpasse seg smittevern for å unngå utbrudd i barnehagene.

13.mars 2020 stengte i hovedsak alle norske barnehager. Utdanningsdirektoratet har utviklet en veileder om smittevern i barnehager under covid-19 utbruddet i 2020. Veilederen skal gi støtte og råd til barnehager i drift under koronautbruddet. Veilederen er utarbeidet av folkehelseinstituttet og utdanningsdirektoratet, og oppdraget ble gitt av kunnskapsdepartementet og helse- og omsorgsdepartementet, via helsedirektoratet. Unntaket var barn av foreldre i samfunnskritiske yrker, dette var for å ivareta driften av disse yrkene. I tillegg til dette hadde kommunene et ansvar for å ivareta barn med særlige behov. Ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet sin undersøkelse knyttet til koronapandemien og barnehagen viste det seg at det i gjennomsnitt var 23 400 barn til stede i barnehagene mellom 13. mars og 17. april, av disse var 8 av 10 barn av foreldre i samfunnskritiske yrker (Utdanningsdirektoratet, 2020). I den nyeste utgaven viser Utdanningsdirektoratet til trafikklysmodellen hvor smittenivået deles inn i grønt, gult og rødt nivå som skal være en hjelp til hvordan hverdagen skal foregå i barnehagen ut fra smitte-og farenivå (Utdanningsdirektoratet, 2020).

Ved gjenåpningen av barnehager i Norge viste en undersøkelse at nesten ett av fire barn ble holdt hjemme etter gjenåpningen. Mariell Tverrå Løkås (2020) skriver i en artikkel på barnehage.no at Guri Melby, integreringsminister var bekymret for at barna ikke ble sendt i barnehagen etter gjenåpningen. 5500 barnehager i landet- nesten 97 prosent av barnehagene i Norge deltok i en undersøkelse i regi av Utdanningsdirektoratet om konsekvenser av

smitteverntiltakene i barnehager hvor formålet var å få bedre innsikt i hvilke konsekvenser smitteverntiltakene hadde for tilbudet til barnehagebarn. Løkås refererer til integreringsminister Guri Melby når hun sier at hun håper at foreldre fortsetter å sende barna i barnehagen og at de opplever det som trygt. I undersøkelsen viser statistikken at ett av fire barn var hjemme fra barnehagen fra uke 18 til uke 24, men at i uke 24 var ni av ti tilbake. Den viktigste årsaken var at en eller begge foreldre var hjemme. Over halvparten av barnehagene har ansatt vikarer på grunn av ansatte i risikogruppen eller med luftveissymptomer. Barnehagene hadde en åpningstid i snitt på 7,5 timer rett etter gjenåpningen som er to timer mindre enn normalt, men økte til 9,1 timer i snitt i juli. 8 av 10 har hatt økte kostnader til smittevernutstyr, mens få har leid ekstra lokaler. Minoritetspråklige barn deltok i mindre grad i barnehagen kort etter gjenåpning. 44 prosent av de minoritetspråklige barna var hjemme andre uken etter gjenåpningen. I juni var 90 prosent tilbake i barnehagen. Hege Nilssen direktør i Utdanningsdirektoratet sier hun er imponert over barnehagene som har fulgt smittevernregler og organisert seg gjennom våren (Løkås, 2020).

1.2 Forskningsspørsmål

«Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?»

1.3 Sentrale begrep

I dette delkapitlet skal vi forklare noen sentrale begreper for oppgaven og vi har valgt å gjøre det kort ved å definere begrepene som kommer igjen senere i studien.

1.3.1 Foreldresamarbeid

Når det snakkes om samarbeid med foreldre og foresatte er det ofte veiledning, samarbeid og støtte som peker seg ut som sentrale begreper. Glaser (2018, s. 66-69) beskriver disse begrepene. Glaser viser til Birthe Ravn (1995, s.204) sin beskrivelse av samarbeid som «et forhold mellom mennesker som i respekt for hverandres forskjellige kunnskaper, ferdigheter, egenskaper og holdninger arbeider mot samme mål på grunnlag av en felles sum ressurser. Det ideelle samarbeidet hviler på gjensidig tillit og på en felles ansvarsfølelse og beslutningstagen. Det dreier seg om et likeverdig forhold».

1.3.2 Formelt og uformelt samarbeid

Foreldresamarbeid deles ofte inn i formelt og uformelt samarbeid hvor det formelle samarbeidet omfatter alt av planlagt samarbeid som for eksempel foreldresamtaler, foreldremøter, temamøter, dugnader og så videre. Det uformelle samarbeidet omfatter det som ikke er formalisert og planlagt slik som hente- og bringesituasjoner, telefoner, spontane sammenkomster og så videre (Glaser, 2018, s. 60).

1.3.3 Pandemi

Kvam (2021) skriver i en artikkel på NHI (Norsk helseinformatikk) om pandemi som en tilstand hvor en smittsom sykdom har spredd seg til å gjelde et større geografisk området og som påvirker en betydelig del av verdens befolkning. Koronapandemien som rammet oss i 2020 ble erklært pandemi da den i mars spredde seg fra Wuhan i Kina til store deler av verden. I oppgaven vil vi bruke ord som koronapandemi og med det tenker vi på Covid-19 som defineres slik av store medisinske leksikon: Covid-19 er navnet på sykdommen som forårsakes av viruset sars-CoV-2, som er et koronavirus (Dalgard, Klein og Jensen, 2021). Koronapandemien et eksempel på en pandemi og blir et sentralt begrep i denne studien da vi skal skrive om foreldresamarbeid generelt og i kontekst av koronapandemien

1.4 Oppgavens oppbygning

Denne masteroppgaven består av innledning, tidligere forskning, teori, metode, presentasjon av funn, drøfting og analyse, oppsummerende og avsluttende drøfting og avsluttende kommentarer samt studiens relevans.

Tidligere forskning blir et kapittel som tar for seg ulike forskningsprosjekter, oppgaver, avhandlinger og pensumlitteratur om det generelle samarbeidet og hente- og bringesituasjonen i barnehagen før vi i teorikapitlet skal gjøre rede for oppgavens teoretiske rammeverk som er Hedegaards teori om barns utvikling og læring i institusjonell praksis.

Metodekapitlet tar for seg metodiske valg og begrunnelser for oppgaven. Vi beskriver valg av metode, fenomenologisk tilnærming, vår forforståelse, reliabilitet, validitet, generaliserbarhet og utvalg. Videre beskriver vi hvordan vi skal analysere datamaterialet og hvilke etiske overveielser som må tas og som oppstår før, under og etter et slikt prosjekt.

Presentasjon av funn kommer som neste i rekken og i det kapitlet skal vi ta for oss funn fra intervjuene og gjennom ulike kategorier se funnene i lys av det teoretiske rammeverket og tidligere forskning før vi gjør en drøfting etter hver hovedkategori.

Kapittel 6 tar for seg avsluttende drøfting og oppsummering og er det kapitlet hvor vi skal knytte de tidligere drøftingene sammen og se det i lys av Hedegaards teori (1999, 2005, 2009, 2010 & 2012). Det siste kapitlet er en avslutning på oppgaven hvor vi vil komme med noen avsluttende kommentarer og studiens relevans.

2.0 Tidligere forskning på foreldresamarbeid

I kapittel to skal vi ta for oss tidligere forskning på temaet foreldresamarbeid. Vi har valgt å dele det inn i to delkapitler hvor det ene tar for seg tidligere forskning på det generelle samarbeidet, og et delkapittel hvor vi ser nærmere på forskning omkring hverdagsmøtene ved hente- og bringesituasjoner i barnehagen. Det er først i kapittel 3 om teori vi skal forankre det teoretiske rammeverket for oppgaven og legge fram Hedegaards teori om barns utvikling og læring i institusjonell praksis som er perspektivet vi ønsker å skrive oppgaven ut fra.

2.1 Tidligere forskning på det generelle samarbeidet

Vi skal i dette delkapittelet skrive om tidligere forskning på det generelle foreldresamarbeidet. Noe av forskningen vi viser til er utført på barneskoler, men grunnet dets relevans for vårt prosjekt har vi valgt å ta med tidligere forskning fra barneskolefeltet også. Videre tenker vi å gå inn på ulike forskeres prosjekter som tar for seg samarbeid med foresatte i barnehagen.

2.1.1 *Formelt og uformelt samarbeid*

Begrepet foreldresamarbeid retter søkelyset mot hvordan man kan få etablert et konstruktivt og gjensidig samarbeidsforhold mellom partene. Det finnes mange ulike måter å utføre et samarbeid på. Drugli og Nordahl skriver i en forskningsartikkel fra 2016 at det finnes ulike nivåer av samarbeid. De peker på informasjonen som gis til foresatte som det laveste nivået. Videre snakkes det om reell dialog med foreldrene som et neste nivå. Det vektlegges at den sterkeste formen for foreldresamarbeid er at foreldrene får reell medvirkning og at de får en partnerrolle (Drugli og Nordahl, 2016, s. 4). Noen begreper som ofte snakkes om i barnehagesammenheng er om samarbeidet er formelt eller uformelt. Vi skal nå redegjøre begrepene.

Foreldresamarbeid deles ofte inn i formelt og uformelt samarbeid hvor det formelle samarbeidet omfatter alt av planlagt samarbeid som for eksempel foreldresamtaler, foreldremøter, temamøter, dugnader og så videre. Det uformelle samarbeidet omfatter det som ikke er formalisert og planlagt slik som hente- og bringesituasjoner, telefonsamtaler, spontane sammenkomster og så videre. Ut over det har barnehagene som nevnt i delkapittel 1.1 et foreldreråd som består av foreldre som skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen danner et godt barnehagemiljø.

Samarbeidsutvalget består av både foreldre og ansatte og deres oppgave er å være rådgivende, kontaktskapende og et samordnende organ (Glaser, 2018, s. 60).

I likhet med Glaser (2018) beskriver også Nordahl (2007) samarbeid av ulike typer og bruker også begrepene formell og uformell. Nordahl legger til at han skiller mellom tre typer samarbeid. Det representative samarbeidet som han forklarer at dreier seg om et samarbeidsutvalg hvor utvalgte foreldre som skal forberede og ta opp ulike saker med skolen. Videre skriver han om det direkte samarbeidet som foregår i direkte møter med foreldrene. Foreldremøter, foreldresamtaler er eksempler han viser til ved direkte samarbeid. Nordahl legger også til at under det direkte samarbeidet finnes en mer uformell variant gjennom ukeplaner, nettsider, e-post, telefonsamtaler, tekstmeldinger, kontaktbøker og så videre. Den siste typen samarbeid som Nordahl tar opp er det kontaktløse samarbeidet som dreier seg om samarbeid uten kontakt med foreldrene i form av samtaler, oppmuntring eller støtte omkring barnas hverdag på skolen. Han legger til at de fleste hjem med barn i skolealder snakker om hvordan skoledagen har vært, hva barnet har lært og om det trenger hjelp med lekser eller lignende. Dette beskriver Nordahl som en form for kontaktløst samarbeid fordi foreldrene ønsker å bidra og støtte barna i det som foregår på skolen (Nordahl, 2007, s. 31-33).

Hvis vi knytter Drugli og Nordahl (2016), Nordahl (2007) og Glaser (2018) til hverandre beskriver alle partene samarbeidet som formelt eller uformelt. Viktigheten av å ha et nært og trygt samarbeid kommer fram. I barnehagen vil deler av samarbeidet dreie seg om nettopp disse uformelle samtalene som foregår i det daglige ved hente- og bringesituasjoner, men det er også planlagte og mer formelle dialoger og møter med foreldrene.

2.1.2 Barnets beste- sammen mot et felles mål

Som kjent er det foreldrene som har hovedansvaret for å oppfostre sine barn, men det er hensiktsmessig å samarbeide med barnehagen om dette. Barnehagen skal bistå i barnas utvikling og trekke foreldrene inn i det som skjer i barnehagen og motsatt. Drugli og Nordahl (2016) viser til forskning på foreldresamarbeid i skolen og skriver at «Foreldresamarbeidet må være en integrert del av skolens aktivitet, og alle ansatte på alle nivå må ha et bevisst forhold til hva skole-hjem samarbeid betyr for den enkelte. Målet for samarbeidet er å fremme elevens læring og utvikling» (Drugli og Nordahl, 2016, s. 4).

Tidligere har barnehagen endret seg fra å være et pedagogisk tilbud til bedrestilte barn eller et passetilbud for vanskeligstilte barn, og gradvis har institusjonens profil rettet seg mot et allsidig tilbud for alle barn. Dermed har barnehagen gått fra å være et supplement til trengende familier til generelt å tilby profesjonelt organiserte, stimulerende og hygieniske rammer for barns oppvekst. En ny epoke startet da alle barn kunne få plass i barnehagen uavhengig av foreldrenes inntekt og tilbudet ble betraktet som et allmennpedagogisk tilbud (Gulløv, 2012, s. 72-72). Foreldresamarbeidet i barnehagen har fått en større og mer sentral rolle i barnehagen og i dagens samfunn har foreldrene fått økte rettigheter noe som innebærer at mange stiller langt flere krav til tilbudet enn tidligere. Brukerundersøkelsen hvor foreldre fått uttale seg om kvaliteten i barnehagen har ført til at kommunene har et ansvar for å iverksette slike undersøkelser samt at de er pliktige til å føre tilsyn i barnehagene, godkjenne driften og gi veiledning ved behov. Foreldre kjenner i større grad regelverket og sine rettigheter og stiller krav deretter (Glaser, 2018, s. 27-28).

Forutsetningene for å ha et godt foreldresamarbeid i barnehagen er at personalet har godt utviklede holdninger, respekt og forståelse for foreldrenes ulike forutsetninger. Det krever at personalet har både faglig og personlig kompetanse, og at de opprettholder en profesjonalitet i møte med foreldrene. Personalets rolle er å være foreldrenes diskusjonspartner, i tillegg til å utfordre foreldrenes syn på verdier innen oppdragelse. Kombinasjonen av hjem og barnehage utgjør helheten i barnas liv, og et godt samarbeid mellom disse er derfor viktig for å opprettholde helheten og sammenhengen i barnas liv (Glaser, 2018, s. 17-19). Barnets utvikling er i stor grad knyttet til foreldrenes trivsel og deres tillit til barnehagen. En sentral tanke er at personalet og foreldrenes samarbeid på de to oppdragelsesarenaene fungerer på en måte som fremmer barns trivsel og læring (Glaser, 2018, s. 19-20).

Men hvorfor er foreldresamarbeid så viktig? Drugli og Onsøyen (2010) beskriver at det ligger mye forskningsbasert kunnskap om hvor stor betydning et godt samarbeid mellom foreldre og ansatte har for barnets utvikling og læring. Videre formidler de at samarbeidet alltid vil utøves med bedre kvalitet av profesjonelle som vet at dette er et viktig element i det å utøve et godt faglig arbeid overfor barnet enn de som ikke har denne kunnskapen. Drugli og Onsøyen skriver videre at studier har vist at et godt samarbeid mellom foreldre og ansatte fører til at foreldrene i større grad får en forståelse for hva barnehagen forventer av dem, noe som kan føre til at de blir tryggere i møter med ansatte og barnehagen som system (Drugli og Onsøyen, 2010, s. 14).

Drugli og Nordahl (2016, s. 6) skriver om ulike scenarioer for samarbeidet og legger til at foreldre oftest har stor tillit til personalet i de pedagogiske institusjonene, både barnehage og skole. Forskerne viser til at det optimale for et godt samarbeid med foreldrene er å ha et felles ansvar for barnet og at de samarbeider for å finne ut hvordan de kan løse målet om barnets beste som likeverdige partnere. For å lykkes med et felles ansvar for barnet kreves det dialog mellom partene om en felles enighet om hva som skal gjøres. Dersom personalet og foreldrene har lyktes med å dele ansvaret for barnet vil de kunne støtte barnets behov og foreldrene vil i større grad ha medvirkning i det som foregår.

I boka *Hjem og skole- hvordan skape et bedre samarbeid?* beskriver Thomas Nordahl samarbeidet mellom hjemmet og skolen. Boka er skrevet fra et forskerperspektiv og store deler av den presenterer kunnskap basert på forskning. Nordahl har gjort tre ulike forskningsprosjekter på samarbeid mellom skole og hjem og vi anser derfor hans forskning som relevant selv om den ikke tar for seg barnehagen spesifikt (Nordahl, 2007, s. 11-12).

Nordahl (2007) beskriver at samarbeidet primært skal handle om det som er best for barnets utvikling, og legger til at dette er gjeldende både for det faglige men også det sosiale. Skolen og hjemmet er gjensidig avhengig av hverandre og har en felles oppgave og et felles mål. Nordahl viser til læreplanverket for kunnskapsløfte hvor det vises til at samarbeidet mellom skolen og hjemmet er et gjensidig ansvar, men skolen skal ta initiativ og legge til rette for samarbeidet. I likhet med Glaser (2018), Drugli og Onsjøen (2010) og Drugli og Nordahl (2016) hevder Nordahl at samarbeidet skal bygges på likeverd og gjensidighet. Med det peker han på at samarbeidet ikke skal basere seg på skolen premisser alene, men at samarbeidet også må ta høyde for foreldrenes behov og ta utgangspunkt i foreldrenes posisjon som for eksempel kultur, mangfold og måte å oppdra sine barn på (Nordahl, 2007, s. 26-27).

Foreldrenes involvering i barnehagen kan ha store fordeler for barnet og det kan tenkes at det er nødvendig. Moss, Lazzari, Vandebroek og Bennet (2012) har skrevet en internasjonal rapport om kognitive og sosiale fordeler av foreldres engasjement i barnets utdanningsinstitusjon. Rapporten er et litterature review som tar for seg ulike fordeler ved forskjellige tema, og studien er gjennomført som en politisk studie med oppmerksomheten rettet på variasjon og som derfor har fokusert på vanskeligstilte og kulturelt forskjellige barnegrupper. I rapporten har Moss et al (2012) gjort et funn som vi anser relevant for vår studie der forskerne konkluderte med at foreldreinvolvering er viktig for barnets læring,

trivsel og utdanning. Kvaliteten på barnets læringsmiljø i hjemmet spiller en stor rolle når det kommer til barnets kognitive og sosiale utvikling. Det kommer fram i rapporten at institusjoner som arbeider målrettet med å inkludere og involvere foreldre i det pedagogiske tilbudet og involvere dem i barnets læring vil ha en betydelig positiv effekt i barnets utdanningsløp. Moss et al (2012) viser til nederlandsk forskning (Bernard van Leer Foundation, November 2012) der det kommer fram at ulike utfordringer som kan stå i veien for et godt samarbeid mellom foreldre og barnehagelærere kan være;

- Usikkerhet blant foreldre og barnehagelærere.
- Ulike forventninger av hverandres rolle og bidrag i samarbeidet.
- Barnehagelærerens manglende fokus på samarbeid med foreldrene.
- Barnehagelæreres utilstrekkelige anerkjennelse av mangfold i foreldregruppen.

Det kan derfor tenkes at målrettet arbeid mot inkludering og involvering av foreldre i barnets utdanningsløp vil gagne barnet i dets kognitive og sosiale utvikling. Dette er funn som viser at barnehager bør ha fokus på foreldreinvolvering og at det er nært knyttet til barns utvikling og senere utdanning. Moss et al (2012) beskriver også hvordan disse funnene stammer fra ulike land og kulturer hvor resultatene viser at det foreligger fordeler i barnets utvikling både kognitivt og sosialt.

Norsk forskning av blant annet Drugli og Nordahl (2016) viser at et godt samarbeid med foreldrene der foreldrene har en aktiv rolle, har positiv betydning for barn og unge på en rekke områder relatert til skolen. Men det er ikke bare barnet som har utbytte av et godt samarbeid, også foreldrene vil få mer informasjon om undervisningen og sitt barns læring. Generelt blir ofte foreldre mer positive til skole og utdanning og lærerne får bedre innsikt i barnets behov og fungering, og kan derfor støtte barnet på en måte som er bedre tilpasset (Drugli og Nordahl, 2016, s. 16). Det er dokumentert at et godt samarbeid har mange nyttige egenskaper for barnets beste og at ved å arbeide med å bygge en god relasjon til foreldrene kan partene sammen bidra til å øke kvaliteten og læringsutbytte til det enkelte barnet, men også hele gruppen. Drugli og Nordahl (2016) viser til flere metaanalyser som er utført om samarbeid og barnas utbytte av samarbeidet. I analysene vises det til dokumentert effekt av samarbeid med foreldre i skolen og at det har positiv innvirkning på læring og utvikling. Det har også vist seg at et godt samarbeid kan ha betydning for andre utviklingsområder enn de rent faglige. Det er funnet en klar sammenheng mellom samarbeidet og barnets sosiale utvikling og atferd (s. 7-8).

Tilknytning og samspill

En trygg og god tilknytning mellom barn og ansatte i barnehagen er sentralt når vi snakker om barnets beste og et felles mål. Dersom foreldre opplever at barna har den trygge relasjonen og en god tilknytning til de ansatte i barnehagen vil det gjerne gjenspeile i foreldrene. Askland og Sataøen (2014, s. 61-63) definerer det slik: Tilknytning kan være en viktig kilde til trygghet og trivsel i barnehagen. Begrepet kan defineres som det følelsesmessige båndet (emosjonelt bånd) som knytter barnet til en eller flere personer. En sunn og god tidlig tilknytning som er i samsvar med de idealene som hersker i barnets kultur, gir barnet bedre forutsetninger for å knytte seg til andre senere.

Et begrep som gjerne går hånd i hånd med tilknytning er samspill. Samspill er viktig og omfatter omsorgspersonen (i denne sammenheng; barnehagelærere) eller foreldres evne og vilje til å støtte barnas behov for beskyttelse, trøst, trygghet i enkelte situasjoner og for å tørre å utforske verden (Broberg, Hagström og Broberg, 2014, s. 34). I samarbeid med foreldre blir det sentralt å tenke på begge parter som likeverdige omsorgspersoner for barna da de omgås store deler av dagene sine med begge parter.

Ved å opprettholde en trygg tilknytning og godt samspill i alle relasjoner i barnehagen kan man i større grad være en trygg voksen. Dersom det foreligger god kompetanse, erfaring og selvinnsikt har man gode forutsetninger for å være en god voksen. Ved å styrke øvelsen med å bli en god voksen kan vi etter hvert lettere se barnet som det er, og ikke som det vi ønsker de skal være (Skrove, 2019, s. 141). Videre skriver Skrove (2019, s. 142) at omsorg er sentralt i møte med andre mennesker og viser til at det først er når den andre anerkjenner omsorgen at den er gjeldende. Det vil derfor være viktig at både barn og foreldre selv anerkjenner omsorgen man som pedagog gir.

Se barnet som subjekt

Å anerkjenne barn som subjekt handler om å møte det enkelte barn som et individ som kan forholde seg til seg selv, med rettigheter i forhold til egne tanker og følelser. Dette er ikke noe som trer i kraft etter hvert som de vokser, men en utfordring fra de kommer til verden (Bae, 2014). Dion Sommer (2003) kaller det et paradigmeskifte når det gjelder syn på barn. Sentralt i dette skiftet er at barn sees som subjekter helt fra begynnelsen av livet, og ikke bare som objekter som skal påvirkes og formes. Videre skriver Bae (2014):

«I dette lyset ser vi at det å behandle barn som subjekt – med respekt for deres opplevelsesverden - blir meget viktig ikke bare for å styrke barnets selvfølelse og mentale helse, men også for å unngå mobbing og utvikling av voldstendenser. Å møte barn som subjekt er vitalt for å legge grunnlag for medmenneskelighet og konstruktive relasjoner både i barnehage og andre steder».

Å se barnet som subjekt med egne tanker og handlinger vil være sentralt i samarbeid med foresatte og det er en del av arbeidet med anerkjennelse, omsorg, tilknytning, trygghet og trivsel. Ved å vise foreldrene at barnehagelærere ser barnet og dets behov kan foreldrene i større grad være trygge på kvaliteten barnehagetilbudet har å tilby.

2.1.3 Anerkjennelse

Anerkjennelse kan sies å stige ut fra to prinsipper, at mennesket har en *ukrenkelig verdi* og at hvert individ har en *egenverdi og et utviklingspotensiale*. Dermed kan vi si at anerkjennelse er et spørsmål om “å bli virkelig” og om å danne en identitet (Åmot og Skoglund, 2019, s. 20).

Hvordan individets identitet blir til og formet skjer gjennom anerkjennelse fra andre på godt og vondt. Dersom andre mennesker synes godt om en selv, synes vi ofte godt om oss selv også. På samme måte vil vi gjerne oppleve et dårlig selvbilde av oss selv om andre ser ned på oss. Teorier om anerkjennelse er sentrale når det snakkes om selvutvikling og rettferdighet. Mange mener at det å bli anerkjent for sin identitet, kultur eller etniske tilhørighet er et legitimt rettferdighetskrav og at staten må legge til rette for denne formen for anerkjennelse (Lavik, Fjørtoft og Pedersen, 2016, s. 280). I barnehagesammenheng kan anerkjennelsesteorier være sentrale i samarbeid med foresatte da man møter foreldre med ulike bakgrunner. For å kunne møte alle med anerkjennelse, respekt og likeverd er det viktig at man som barnehagelærer har kunnskap om menneskers ulikheter. Som profesjonsutøver i barnehagen har man et stort ansvar. Det å møte foreldre og tenke godt om de og deres måte å oppdra sine barn kan ut fra Lavik et al fremme et godt selvbilde hos foreldrene.

Barnehagelærerutdanningen er en profesjonsutdanning og kan begrunnes ut fra Molander og Terum (2008, s.13) slik at profesjoner er en type yrke som utøver tjenester basert på teoretisk kunnskap ervervet gjennom en spesialisert utdanning. Profesjoner er yrker med bestemte koblinger til høyere utdanning og forskning. Det er med andre ord barnehagelærernes ansvar å fremme godt samarbeid med foreldrene for å styrke barnets utvikling og læring. Ødegaard

(1996) har skrevet en hovedfagsoppgave om samarbeid om samspill hvor hun har undersøkt samarbeidspraksis mellom barnehage og hjem. Ødegaard tar på likhet med Lavik et al for seg anerkjennelse, og skriver at når man skal samarbeide med foreldre dreier det seg om to likeverdige deltakere i samarbeidet og at det kreves kommunikasjon. Det legges også vekt på at kommunikasjonen skal være preget av gjensidig respekt. Videre viser Ødegaard til Løvlie (1988) og formidler at hun i likhet med Løvlie vurderer anerkjennelsesbegrepet som sentralt for å sikre en god kommunikasjon mellom ansatte og foreldre i barnehagen. Hun legger til at det å møte foreldre som samarbeidspartnere med en anerkjennende væremåte er et ideal, men at det kan være vanskelig og problematisk. Anerkjennelse kan ses som helheten i relasjonen med foreldrene og krever følelser og intellekt (Ødegaard, 1996, s. 49).

Som den tidligere forskningen vi har vist til ovenfor, av blant annet Lavik et al (2016), Ødegaard (1996) og Åmot og Skoglund (2019), formidler er det viktig at ansatte i barnehagen anerkjenner foreldrene og møter de med respekt og likeverd. For å kunne dele ansvaret for barnet er det sentralt med gode relasjoner og god kommunikasjon. Teoretikeren Georg Herbert Mead utviklet en teori om symbolsk interaksjonisme. Hovedpåstanden til Mead var at menneskets identitet eller det sosiale selvet blir til i interaksjon med andre mennesker. Mead hevdet at vårt eget selv kun er noe vi kan erkjenne ved å snu andres perspektiv på oss selv. Selvet blir til i en prosess hvor vi samhandler med andre mennesker. Vi kan tenke oss at en måte å endre atferd eller væremåte kan være i samarbeid med foreldrene. Vi speiler oss i deres reaksjoner og uttalelser og kan gjennom interaksjonen eller samhandlingen med foreldrene snu vårt perspektiv på oss selv (Lavik et al, 2016, s. 298-302). Nordahl (2007, s. 132-133) viser til et eksempel som vi synes var relevant da han skriver at dersom foreldre opplever kritikk fra ansatte i skolen vil det for dem oppleves som kritikk av dem selv. Dette mener vi beskriver viktigheten av anerkjennelse godt da det er viktig for foreldre å bli sett og bekreftet. Måten barnehagen anerkjenner foreldrene kan også gjenspeiles i hvordan barna opplever harmoni og samspill mellom foresatte og ansatte. Trygge voksne gir trygge barn og det kan derfor være viktig for barnets trygghet at de opplever at sine foreldre også har en relasjon og trygghet til barnehagen. Videre skriver Nordahl at anerkjennelse gjennom forpliktelse, høflighet og takknemlighet vil innebære å ta hensyn til alle foreldres behov om å bli møtt med verdighet. Denne anerkjennelsen skal gis til alle foreldre uavhengig av barnets læring, utvikling og atferd og foreldrenes sosiale og kulturelle posisjon (Nordahl, 2007, s. 134).

Karin Hole (2017) skriver i en forskningsartikkel om Martin Buber's form for eksistensfilosofi om møtet mellom jeg og du og Georg Herbert Mead's teori om symbolsk interaksjonisme. Hole sin fortolkning av Buber og Mead vises gjennom et kapittel hvor hun tar for seg en fenomenologisk tilnærming til barns livsverden. Grunnet at Hole (2017) skriver om Buber og Mead som tilskudd til fenomenologisk tenkning har vi valgt å bruke hennes tolkning i beskrivelsen av de to teoriene. Umiddelbart tenker vi at Bubers teori samkjører med Meads teori om symbolsk interaksjonisme. Buber viser til relasjonen mellom jeg og du som et forhold mellom to subjekter som står likeverdig ovenfor hverandre. Mead mener i likhet med Buber at menneske kun kan bli et selv, en person, når det forholder seg til andre mennesker og går i dialog med dem. Målet med møtene er i følge Buber å dele synspunkter og opplevelser med hverandre for å berike fellesskapet og at det er i selve møtet med den andre at vi får eget potensial bekreftet. Videre legges det til at mennesket ikke kan forstås som en substans eller et isolert jeg, fordi det alltid vil være i relasjoner med andre mennesker (Hole, 2017, s. 87).

Foreldresamarbeid er en interaksjon mellom foreldre og ansatte i barnehagen, og det blir her viktig å ta i betraktning Buber og Meads teorier om møte med den andre og at vi sammen i møte med hverandre opplever å skape mening til et fenomen. Samarbeidet handler om å arbeide med et felles mål som er barnets beste. Anerkjennelse er sentralt da alle mennesker i møter med andre vil oppleve seg selv ut fra den de møter. Skoglund (2019, s. 190-192) påpeker at barnehagepersonalet har en unik rolle når det gjelder kontakt med småbarnsforeldre fordi de møter dem daglig og opparbeider et samarbeid over år. Alle foreldre er ulike og de er ikke en ensartet gruppe, som vil si at de har et bredt spekter av forventninger og forutsetninger for å inngå samarbeid med barnehagen. Skoglund viser til en tidligere illustrasjon hun har brukt for å formidle foreldrenes ulike roller. Det er fem forskjellige, men bevegelige posisjoner:

- Foreldre som overlatare
- Foreldre som brukere
- Foreldre som likeverdige dialogpartnere
- Foreldre som rådsøkere
- Foreldre som klienter.

Med denne illustrasjonen vektlegger Skoglund et mangfold av foreldre som befinner seg ulike steder på aksene. Hun legger til at midten hvor det står foreldre som likeverdige dialogpartnere er den viktigste og innebærer at foreldrene går inn i en åpen, gjensidig og likeverdig dialog med barnehagen er det ideelle samarbeidet som både lovverk og Rammeplanen skisserer opp

(Skoglund, 2019, s. 190-192). Dersom man som barnehagelærer eller ansatt forøvrig klarer å møte foreldre med anerkjennelse, respekt og likeverd kan man bidra til at de opplever et godt selvbilde og mestring i relasjonen med sitt eget barn og barnehagen.

2.1.4 Kommunikasjon og informasjonsutveksling

Nøkkelen til all relasjon er kommunikasjon. Vi bruker kommunikasjon som verktøy og grunnlag for å etablere relasjoner og samspill med andre mennesker. I et samarbeid mellom foreldre og ansatte i barnehagen er det intet unntak. «Kommunikasjon er også forutsetningen for at grupper av mennesker kan eksistere og endre seg, og styrer både atmosfæren og effektiviteten i grupper av mennesker» (Nilsson og Waldemarson, 1990 referert i Drugli og Onsøien, 2010, s. 34). Kommunikasjonen mellom mennesker er i stadig endring, altså er det en dynamisk prosess, og det vil derfor ikke være farlig om en samtale med foreldrene ikke går bra eller som planlagt fordi det kan endres positivt underveis.

Kommunikasjonen foregår gjennom mange ulike kanaler samtidig og vi kan tenke oss at når foresatte blir møtt i garderoben ved henting eller levering at språk, mimikk, øyekontakt, gester og kroppsbevegelser brukes. Hvordan man utfolder seg kan ha innvirkning på tolkningen av den som mottar et budskap (Drugli og Onsøien, 2010, s. 34-35). For eksempel dersom en barnehagelærer skal fortelle om en hyggelig stund som har tatt sted den dagen, vil han eller hun gjerne smile, søke blikket til den andre og generelt utstråle positivitet som kan gjøre det lettere for mottakeren og oppfatte positiviteten rundt historien. Motsatt vil det oppfattes annerledes om en ansatt i barnehagen kikker bort, ikke smiler og virker uinteressert når han eller hun forteller historien. Da vil mottakeren gjerne få en oppfattelse av at den ansatte bare forteller historien fordi han eller hun ikke har noe annet og si eller at det er påkrevd. Hvordan man formidler og kommuniserer med foreldrene kan ha stor innvirkning på deres trygghet, tillit og engasjement overfor samarbeidet.

Drugli og Onsøien (2010) skriver at samtalen med foreldrene er en av metodene man tar i bruk for å fremme foreldresamarbeid. Videre skriver de at det er en del av det generelle samarbeidet og at dersom det foreligger et godt generelt samarbeid vil de vanskelige samtaler være lettere å ta opp. Som barnehagelærer vil man oppleve å måtte ta opp utfordrende temaer og vanskelige samtaler med foreldrene, og det er i slike situasjoner det er viktig at man har kunnskap og profesjonalitet til å håndtere det på best mulig måte. Jo bedre

relasjon man har til foreldrene jo lettere blir samarbeidet, og der man har etablert god tillit er terskelen lavere for å ta kontakt med hverandre (s. 11).

Drugli og Nordahl (2016) deler foreldresamarbeidet inn i seks deler hvor det ene området er kommunikasjon og skriver at læreren gir informasjon på ulike måter til foreldrene om hva som skjer i skolen (s.5). I barnehagen vil tilsvarende gjelde da de utveksler informasjon om hva som skjer i barnehagen. Selv om kommunikasjonen som foregår gjennom informasjon går under det uformelle samarbeidet kan det tenkes at dette er det mest gjennomførte i barnehagen. Maktbegrepet blir også introdusert i Drugli og Nordahl (2016) og relevant for dette delkapittelet tar de for seg kommunikativ makt. Det formidles om at maktproblemer kan oppstå i samarbeid med foreldrene noe vi skal gå litt mer inn på under delkapittel 2.1.5 om utfordringer. Den kommunikative makten beskriver Drugli og Nordahl ut fra at en rekke foreldre også opplever å ha en reell medvirkning gjennom at de blir sett og hørt. Gjennom en slik form for medvirkning realiseres kommunitativ makt- og det er makt som oppstår når to eller flere parter blir enige om noe, og det er på mange måter en sterkere og mer betydningsfull makt. Den ligger nært opp til det som er de nasjonale føringene for samarbeid mellom skole og hjem (s. 18). Det vil derfor være en god ting med kommunikativ makt da foreldrene sammen med læreren blir enige om hvordan noe skal gjøres i stedet for at læreren vet best og i for stor grad styres av det institusjonelle. Drugli og Nordahl (2016) viser til at noen foreldres erfaringer er at skolens ledelse nesten uten forbehold tar lærerens parti noe som kan gjøre det vanskelig for samarbeidet (s. 18).

Å si at foreldresamarbeid er viktig er lett, men å faktisk utøve et godt foreldresamarbeid i praksis kan være utfordrende. Drugli og Onsøien (2010) viser til en rekke faktorer som kan påvirke kvaliteten på det generelle samarbeidet. En av faktorene som nevnes er kontakt, og med det viser Drugli og Onsøien til at det kreves et visst minimum av kontakt for å etablere et nært samarbeid mellom profesjonelle og foreldre. Videre snakkes det om gjensidighet som en nødvendig faktor for at det skal utvikles et godt og nært samarbeid. Med det menes likeverd mellom partene, og at begge bidrar til samarbeidet uten å gjøre de samme tingene. Et viktig element for samarbeidet er et felles ønske om barnets beste og foreldrene vil kjenne barnet og dets liv på en annen måte enn ansatte i barnehagen og motsatt. Det vil derfor være svært viktig å utveksle informasjon på tvers av foreldrenes og de ansattes kunnskap for en mer helhetlig kunnskap omkring barnet. Drugli og Onsøien viser til Nordahl (2007) som hevder at foreldrene bør være en naturlig del av barnehagen som utviklingsarena og at foreldrenes

mening aktivt bør etterspørres og legges vekt på da dette sikrer gjensidighet i samarbeidet. De drar fram positiv kontakt som basis, og i det legger de fokus på positivitet i samarbeidet med foreldrene. Positiv kontakt vil fremme en god relasjon og Drugli og Onsøyen legger vekt på at det å fortelle foreldrene om positive hendelser og opplevelser kan bidra til den gode relasjonen (Drugli og Onsøyen, 2010, s. 20-23).

2.1.5 Utfordringer i samarbeidet med foresatte

I de tidligere delkapitlene har vi tatt for oss ulike temaer omkring det generelle samarbeidet og skrevet om hvordan et samarbeid bør fungere i praksis, i tillegg til forskning som viser viktigheten av et godt samarbeid.

En viktig faktor for et godt samarbeid er at man skal møte alle foreldre med respekt, anerkjennelse, forståelse og omsorg. For å kunne realisere dette blir det viktig at personalet er kompetente, og har kunnskap om hvordan man skal utøve samarbeid og møte foreldre. Alle foreldre man møter på i barnehagen vil på samme måte som barna være forskjellige individer med forskjellige behov. Det vil derfor kunne oppleves som en utfordring å skulle møte alle foreldre etter deres behov. Drugli og Nordahl (2016) hevder at «den beste måten å forhindre et vanskelig samarbeid mellom hjem og skole på er å legge til rette for et godt samarbeid med alle foreldre. Hvis man har etablert en god samarbeidsrelasjon med foreldrene, er sjansen liten for at det oppstår store samarbeidsproblemer, selv om partene må forholde seg til vanskelige tema» (s. 23).

Skoglund (2019) og Lysaker (2011) skriver om anerkjennelse og trekker fram Honneth (2003) når de skriver at anerkjennelse er viktig, og må baseres på gjensidig tillit. En utfordring som kan oppstå er at den mottakende parten opplever seg krenket. Forskerne beskriver motstykke til anerkjennelse som krenkelse- det å ikke bli tatt på alvor eller bli respektert. En utfordring som forekommer i arbeidet med foreldresamarbeid kan derfor være at den foresatte, i denne situasjonen ikke føler seg anerkjent. Vi har tidligere skrevet at anerkjennelse må oppfattes av den som mottar den. Her kommer igjen viktigheten av å opptre anerkjennende overfor andre, for å unngå at noen føler seg krenket, mindre verdt eller ikke sett.

Når man snakker om møtene med foreldre kan det virke ganske simpelt, men det er visse ting man som barnehagelærer må ta hensyn til og ha i tankene i møtene. Foreldrenes sårbarhet i situasjoner hvor deres barn har det vanskelig kan for eksempel være med på å gjøre foreldrene

sårbare og mindre mottakelige. Det kan være utfordrende som foresatt å motta informasjon om at det for eksempel uttrykkes bekymring for barnets læringssituasjon eller sosiale fungering. Som barnehagelærer blir det ekstra viktig å være forberedt på deres emosjonelle reaksjoner. En god handlingsplan eller beredskapsplan kan være nyttig da det kan hjelpe den ansatte i møte med foreldre, og for å fremme dialog med foreldrene om hvordan de sammen kan hjelpe og fokusere på hva barnet trenger (Drugli og Nordahl, 2016, s. 24).

Uenighet er helt naturlig, og det er normalt at foreldre og personalet er uenige om ulike saker. Det å kunne håndtere uenighet og ulike konflikter er en del av det å arbeide tett på andre mennesker. Men her blir det ekstra viktig som nevnt i avsnittet ovenfor å ha en plan eller strategi på hvordan man skal møte og håndtere en konflikt eller uenighet. Den viktigste faktoren for å forebygge unødvendige konflikter er å legge vekt på å etablere en god relasjon med alle foreldre. Den gode relasjonen kan være et godt grunnlag når det kommer til utfordringer. Dersom både foreldre og ansatte opplever en trygg og god relasjon vil det ofte oppleves lettere å ta opp ting og møte konfliktene (Drugli og Nordahl, 2016, s. 24-25).

2.1.6 Kvalitet i foreldresamarbeidet

Ofte beskrives samarbeidet gjennom subjektive erfaringer, og dersom en eller begge partene opplever at samarbeidet fungerer vil de si at det var et godt samarbeid og motsatt. Nordahl (2007) beskriver kvaliteten på samarbeidet gjennom flere kriterier. Hen peker på formaliseringsgraden i samarbeidet og hvorvidt det foreligger formelle regler for samarbeidet. Et formelt samarbeid avhenger av visse formaliteter som møteinnkallelser, deltakelse i møter, hyppighet og gjennomføring av møter, og annen form for informasjonsutveksling. Nordahl viser til et eksempel av lite formalisert samarbeid ved at læreren sier at foreldrene skal ta kontakt hvis det er noe. Et formelt samarbeid vil derimot ha klarere regler på når man skal ta kontakt og på hvilken måte, i tillegg til hva henvendelsene skal omhandle. Det neste kriteriet Nordahl viser til er felles mål. For at kvaliteten på samarbeidet skal være god kreves det at foreldre og lærere har et felles mål og at begge parter prioriterer målet og aktivitetene. Forpliktelser er også kriterier for å fastslå i hvilken grad enighet og avtaler mellom to parter blir fulgt opp i det daglige. Nordahl beskriver autonomi og felles beslutninger som kriterier, og enkelt sagt innebærer dette om at dersom man skal samarbeide med andre, kan man ikke bestemme alt selv. Nordahl mener at disse fire kriteriene viser til at en rekke avklaringer som må ligge til grunn i samarbeidet mellom hjem og skole. Kriteriene gir også en indikasjon på hva et samarbeid krever av både foreldre og skolen (Nordahl, 2007, s. 33-37).

Nordahl (2000) presenterer i en rapport om samarbeid mellom hjem og skole hvor resultatene viser at samarbeidet mellom skole og hjem bærer preg av at foreldrene får mye, og i hovedsak relevant informasjon om skolens virksomhet og barnas situasjon. De fleste foreldrene i undersøkelsen fremstår som viktige støttespillere for barna sine. Men som i alle andre undersøkelser kommer man ikke unna de foreldrene som ikke er like positive, og også i denne undersøkelsen legger Nordahl fram foreldre som klager på manglende informasjon og medvirkning og at de blir for lite ivaretatt. Foreldrene opplever at de ikke har en deltakende rolle i barnas hverdag i skolen, og at informasjonen som utveksles ikke er tilstrekkelig.

Hvis man ser Nordahl (2000) sin undersøkelse i lys av alle de faktorene og viktighetene som er beskrevet ovenfor kan man se at foreldres deltakelse og møte med ansatte i skole og barnehage, er viktig for foreldrenes trivsel og trygghet og ikke minst for barnas trygghet og trivsel. Et godt samarbeid med foreldrene er sentralt for at alle parter skal føle at det foreligger en god relasjon og nær kontakt. Undersøkelsen er utført i skolen, og foreldrene opplyser om at de fleste møtene med ansatte er gjennom dugnad, foreldremøter, foreldresamtaler og informasjonsskriv. Det vil være noe annerledes i barnehagen med tanke på at foreldrene møter de ansatte ved henting og levering daglig kontra på skolen hvor barna vanligvis blir fulgt til skolegården eller går selv. Men felles for begge arenaene er at foreldre opplever viktigheten av et godt samarbeid for å ha mest mulig innsikt i barnets hverdag i arenaene (Nordahl, 2000).

For å kunne forstå begrepet kvalitet og kvalitet som meningsskaping kan det være nyttig å se på Dahlberg, Moss og Pence (2007, s. 109-117). Dahlberg et al legger fram at kvalitet omhandler en subjektiv forståelse og opplevelse av hva som er god kvalitet. Dahlberg et al viser til at kvalitet ofte defineres ut fra hvorvidt kunden eller mottakeren er fornøyd med tilbudet og at varen eller tjenesten er mangelfri. Selv plasserer forskerne seg annerledes til diskursen hvor de hevder at kvalitet i barnehagen som institusjon omhandler at alle stakeholders (aktørene) sine stemmer er viktige. Det vil i denne sammenhengen si barn og foreldre, og Dahlberg et al er opptatt av å ikke definere aktørene som kunder, men som deltakere i institusjonen. Dermed skriver Dahlberg et al om kvalitet som meningsskaping da de tar for seg hvordan aktørene skaper mening til diskursen om kvalitet i interaksjon med andre. De vektlegger at kvalitet i barnehagen bør dreie seg om forståelse av institusjonen, dens prosjekter og det pedagogiske arbeidet, og at det gjennom denne tankegangen skapes mening til det som foregår i institusjonen. Dette bunner i hvorvidt aktørene spør seg om hva som er godt arbeid i forhold til barn og tidlig barndom i barnehagen. Dahlberg et al (2007)

drar fram at det vil være ulikheter i aktørenes subjektive forståelse av hva som er godt arbeid og at det ville vært rart og bekymringsverdig om alle hadde samme erfaringer og tanker. Dahlberg et al legger til at det ikke er grunn til fortvilelse grunnet variasjoner og forskjelligheter, og at vi aldri vil forstå diskursen om kvalitet fullt ut fordi aktørenes meninger alltid vil være i endring. Videre formidles det at selv om aktørene subjektivt har en mening, skjer det som regel alltid i forhold til andre mennesker. Forståelse av barnehagen som institusjon krever dialog og kritisk refleksjon heller enn å kartlegge, og ut fra resultater kategorisere hva som er bra og ikke bra. Gjennom å ta hensyn til aktørenes refleksjoner og opplevelser blir systemet tilpasset medlemmene og ikke medlemmene tilpasset systemet noe Dahlberg et al (2007) hevder er viktig i sin tilnærming til kvalitet.

I stortingsmelding nr. 41 (2008-2009) om kvalitet i barnehagen stilles det spørsmål om hva som er en god barnehage. Det legges til grunn at en god barnehage er en barnehage som følger Rammeplanen og Barnehagelovens føringer i planleggingen av den pedagogiske virksomheten for å sikre kvaliteten i barnehagetilbudet. Kvalitet er et begrep som er vanskelig å definere, men i stortingsmeldingen vises det til at det for eksempel kan bedømmes ut fra trivsel eller mistrivsel. Videre pekes det på at det er godt dokumentert at kvalitet til tilbudet som gis i barnehagen er avgjørende for de resultatene som oppnås. Forskning som foreligger, antyder at de viktigste faktorene for å fremme barns utvikling i et barnehagetilbud er følgende:

- Samspillet mellom voksne og barn er kjennetegnet av at de voksne er lyttende, omsorgsfulle og tilgjengelige.
- Godt utdannet personell som er engasjert i sitt arbeid med barn.
- Fasiliteter som er sikre, hygieniske og tilgjengelige for foreldre.
- Gruppestørrelser som gjør det mulig for de voksne å samhandle med barna på en god måte.
- Kontroll som sikrer konsistent behandling.
- Personalutvikling som sikrer kontinuitet, stabilitet og forbedringer.
- En utviklingsorientert læringsplan.

Videre kan vi tolke at kontakten mellom foreldre og personalet i barnehagen er viktig for å kunne vurdere og videreutvikle kvaliteten i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2009, s. 8-9). En forutsetning for et godt barnehagetilbud av høy kvalitet er et godt samarbeid mellom barnehage og hjem, og at betydningen av tett dialog med foreldre kan spille en rolle. Tidligere

har vi skrevet om viktigheten av kommunikasjon og dialog mellom barnehagen og hjem, og stortingsmeldingen fremhever dette ved å påstå at samarbeidet er viktig for kvaliteten på tilbudet.

2.2 Tidligere forskning på samarbeid i hente- og bringesituasjon

I dette delkapitlet skal vi ta for oss forskning på foreldresamarbeid med fokus på hente- og bringesituasjonen i barnehagen. Hverdagsmøtene som foregår på uteområdet, i garderoben og på avdelingen daglig. Henting og levering er sentrale møter mellom foreldre og ansatte hvor det utveksles ulike typer dialoger. Vi har i forrige delkapittel tatt for oss mer generell forskning på fenomenet foreldresamarbeid, og retter nå fokuset på en bestemt form for samarbeid.

I en rapport av Bratterud et al (2012) skriver forskerne i *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen* at en viktig faktor for at foreldrene skal føle trivsel og trygghet i barnehagen er synligheten. Hvordan personalet i barnehagen møter barnet ved levering og hvordan de kommer for å si “ha det” ved dagens slutt, altså samtalen med hvert enkelt barn og foreldre om hvordan barnet har hatt det den dagen. Det vises også til at noen foreldre er opptatt av at de voksne har tid til en prat eller en liten kosestund hvis det er nødvendig. Det er viktig med trygge og dyktige voksne, og stabilitet i ansattgruppen (Bratterud et al, 2012).

Solberg (2019) trekker fram viktigheten av hverdagsmøtene mellom foreldre og ansatte i barnehagen, og stiller spørsmål ved hvorvidt rammene for samarbeidet er gode nok. Gjennom et ti dagers feltarbeid med observasjoner i en barnehage ser hun på hvordan disse hverdagsmøtene og hverdagssamtalene foregår i bringe- og hentesituasjoner. Funn fra denne studien viste at leveringssituasjonen på morgenen viser et tydelig preg av fokuset på å ta imot barnet på en god måte. Hentesituasjonen bærer derimot et større preg av voksenrammer, og det å formidle informasjon om barnet fra både foreldre og personalets sider. Disse hverdagssamtalene foregår gjerne i ulike former, men studien viste at barnet gjerne deltar i samtalen gjennom at de voksne snakker «gjennom barnet» (Solberg, 2019, s. 9-10). Dersom hentesituasjonene ikke åpner for at foreldrene kan ha den daglige informasjonsutvekslingen med barnehagepersonalet mister de i følge Solbergs funn de viktige samtalene på ettermiddagene.

Drugli og Undheim (2012) har gjennomført en studie knyttet til samarbeidet mellom foreldre og ansatte, med intervjuer av 41 foreldre og 35 ansatte fra 35 ulike barnehager i Norge. Funnene fra denne undersøkelsen viste at samarbeidet mellom foreldre og ansatte var jevnt over tilfredsstillende for begge parter. Av spørsmål knyttet til foreldrenes opplevelse av hvor mye informasjon som ble delt av barnehagen splittes svarene i tre kategorier; «Ja, vi vet nok», «Ja, vi får nok informasjon så lenge vi ber om det» og «Nei, vi vet ikke nok». Foreldrenes svar var her ganske jevnt fordelt mellom de tre kategoriene. Det kommer også fram fra disse svarene at et flertall av foreldrene som svarte at de ikke fikk nok informasjon var foreldre til gutter, og at disse barna ofte hadde kortere dager i barnehagen. Funnene viser også i denne undersøkelsen at hentesituasjonen er preget av informasjonsutveksling fra begge parter (Drugli & Undheim, 2012, s. 51-61). Etter gjenåpningen av barnehagene hadde de fleste barnehager kortere åpningstider, dette var for å opprettholde bemanningsnormene på samme tid som kohortene ble overholdt. Det vil derfor være et interessant punkt å se på hvordan de kortere åpningstidene kan ha preget foreldrenes syn på samarbeid og informasjonsutveksling under koronapandemien.

Vi har valgt å ta for oss en masteroppgave skrevet av Elsebeth Glendrange (2019) ved Universitetet i Stavanger. Grunnen til at vi velger å gå i dybden på denne oppgaven er at den var med på å forme planen for oppgaven vår da den inspirerte og fikk oss til å tenke annerledes. Oppgavens tittel er «Foreldresamarbeid i barnehagen- seks pedagogers perspektiv på vanskelige foreldresamarbeid». Masterstudenten har hatt fokus på tre forskningsspørsmål i sin oppgave hvor hun tar for seg «*Hvilke samarbeidsrelasjoner pedagogene trekker frem som vanskelige?*», «*Vil det å formidle til foreldrene at barnet strever, kunne føre til vansker i foreldresamarbeidet?*» Og «*Kan økt oppmerksomhet på tidlig innsats ha en innvirkning på foreldresamarbeidet?*». For å besvare forskningsspørsmålene har Glendrange brukt kvalitativt forskningsintervju som metode gjennom et fenomenologisk perspektiv. Grunnen til at dette er interessant er fordi vi ønsker å bruke en tilsvarende tilnærming i dette prosjektet. Med prosjektet viser Glendrange (2019) til at en utfordring som kan oppstå er formidlingen til foreldrene om vanskelige temaer og samtaler. Hun støtter opp sitt eget prosjekt med at det kan være nyttig for feltet og at andre kan lære gjennom tanker og erfaringer som deles i oppgaven.

Kristin Danielsen Wolf (2019) har skrevet en artikkel om ulike aktørers meninger om kvalitet i Norske barnehager. Artikkelen sammenligner og diskuterer foreldre og ansatte (centre leaders) meninger angående kvalitet og hva som er en god barnehage. Det blir brukt

datamateriale fra to undersøkelser av 1047 foreldre og 84 ledere i 84 barnehager. Wolf (2019) har brukt allerede eksisterende datamateriale fra undersøkelser av ECEC (early childhood education and care). Artikkelen har ikke direkte relevans for prosjektet vårt da den tar for seg statistikk angående kvaliteten i barnehagen, men det som kommer fram gjennom analyse av studiene er at foreldre og ansatte bør være enige om hva en god barndom og en kvalitetssikker barnehage er. Det kommer fram at foreldre og ansatte har forskjellige verdier i forhold til hva de vektlegger for at barnehagetilbudet skal være bra, men at ansatte og foreldre bør samarbeide i avgjørelser. Det vises også til likheter og at en kombinasjon av hva Rammeplanen, Barnehageloven, foreldre og ansatte mener er kvalitet vil være en god måte å drive barnehagen på.

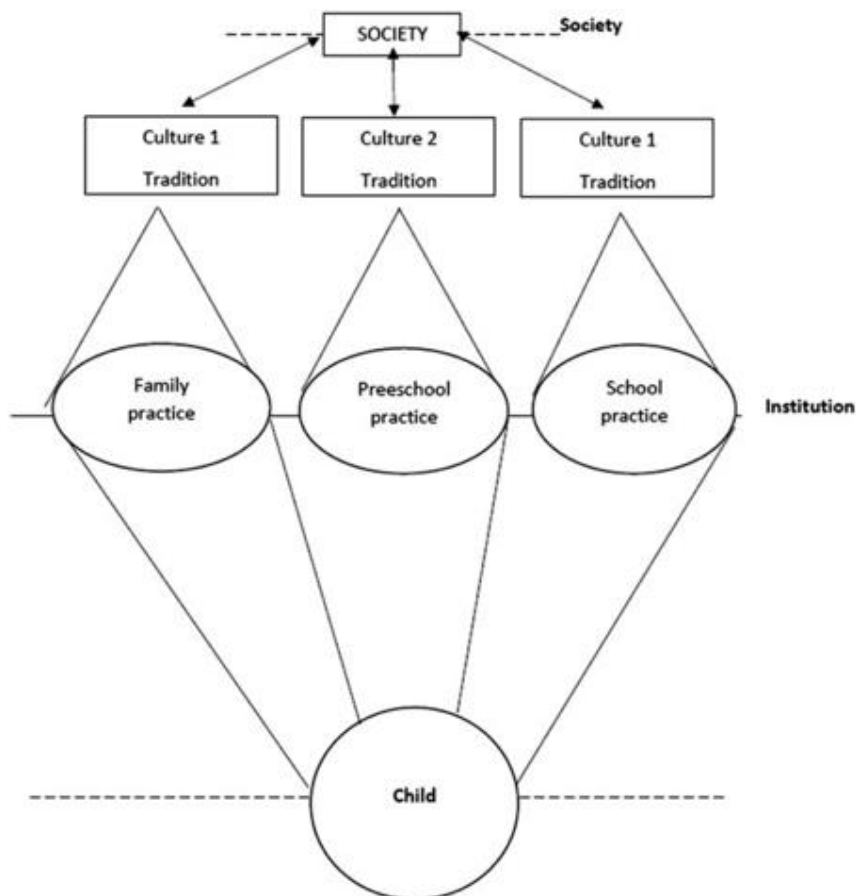
Os, Myrvold, Danielsen, Hernes og Winger (2021) har utført en undersøkelse omkring håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn og barnehager. Et av punktene de tar for seg er henting og levering i barnehagen. Forskerne beskriver det som en av utfordringene som barnehagen har måttet løse. De formidler at det en periode måtte foregå utendørs. En av deltakerne i studien, en barnehagelærer, forteller at det var en fordel å være utendørs ved henting eller levering da barna allerede var påkledd og klar for lek ute. Videre legger barnehagelæreren til at det frigjorde mange av og påkledningssituasjoner som preger hverdagen i barnehagen. Det snakkes også om at når foreldre får komme inn i barnehagen er det kun i garderoben og at de selv må følge barna inn på avdelingen uten at en voksen kommer og tar i mot barna. Garderobens areal er også noe som er sentralt med tanke på avstand og smitteverntiltak, og Os et al (2021) legger til at det kan være utfordrende når flere kommer for å hente og levere samtidig og viser til at foreldre i de aktuelle barnehagene i studien gjerne må stå i kø for å kunne levere barna i barnehagen noe som kan medføre et uønsket tidspress. På samme måte er det når barna skal hentes, da blir de gjerne brått avbrutt i aktiviteten de driver med for at foreldrene skal kunne bruke minst mulig tid i garderoben. Dette kan medføre at henting og levering blir et stressmoment i deres liv, og ikke minst fortalte en barnehagelærer at det fratok de muligheten til å snakke med foreldrene. Barnehagelæreren legger til at de gjerne kunne ringe senere på dagen, men at det ikke kunne erstatte den samtalen som gikk bort i garderoben.

3.0 Teoretisk rammeverk

I dette kapittelet skal vi presentere og diskutere det teoretiske rammeverket for oppgaven, som er grunnlaget for forståelsen av oppgavens problemstilling, dens relevans og som støtte i analyse og fortolkning datamateriell. Hovedteorien som er grunnlaget for denne oppgaven er Hedegaard sin modell om barns utvikling og læring i institusjonell praksis. Da vi skulle bestemme oss for hvilket teoretiske grunnlag oppgaven skulle bygge på vurderte vi både Hedegaards teori (Hedegaard, 1999) og Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenners utviklingsøkologiske modell ser på hvordan personer og forhold i miljøet har gjensidig påvirkningskraft til hverandre. Bronfenbrenner legger fram fire ulike nivåer på individets sosialisering; mikronivå, mesonivå, eksonivå og makronivå, i tillegg til kronosystem (tid) (Bronfenbrenner, 1979). Hedegaards teori (Hedegaard, 1999) syntetiserer Bronfenbrenners eksonivå, makronivå og kronosystem i generell kategori av samfunnet og operasjonaliserer mesonivåene i ulike institusjoner som individet deltar i. Hedegaards teori tar i større grad høyde for individenes deltakelse samfunnet gjennom deltakelse i dets institusjoner, samt krav og forventninger institusjonene stiller, og som individer responderer til ved å utvikle ulike motiver og aktiviteter. Siden kravene som stilles av institusjonene tar utgangspunkt i det som er etablert (eller i endring) i samfunnet, er den teorien mer relevant når vi skal se på barnehagen som institusjon i et korona-preget samfunn, der profesjonsutøvere må forholde seg til de etablerte kravene knyttet til foreldresamarbeid i Barnehageloven (Barne- og familiedepartementet, 2005) og Rammeplanen (Utdanningsdirektoratet, 2017) og til de nye kravene i veileder for smitteverntiltak (Utdanningsdirektoratet, 2021) og balansen mellom dem. Vi mener at Hedegaards modell tydeligere illustrerer disse koblingene og den gjensidige avhengigheten mellom samfunnet, institusjonene og individene, og lar oss derfor se på de eventuelle endringene av institusjonelle praksiser som følge av samfunnets endringer av krav og forventninger i kontekst av pandemien. Dette er grunnen til at vi velger denne teorien som et mer passende teoretisk grunnlag for denne oppgaven.

3.1 Marianne Hedegaards teori

Det teoretiske rammeverket for oppgaven er illustrert i Hedegaards modell om barns utvikling og læring i institusjonell praksis.

Figur 1: Hedegaards modell 1 (Sadownik, Aasen & Jevtic, 2019, s. 9).

Modellen viser tre ulike nivåer; samfunnsnivået, det institusjonelle nivået og individnivået. Denne modellen er i utgangspunktet en modell som viser hvordan ulike kulturer i samfunnet, med sine tradisjoner og verdier, danner kontekst for institusjoner, og institusjonenes betydning for barnets utvikling. Modellen viser hvordan individets deltakelse i ulike sosiale settinger kontekstualiserer dets utvikling, og er en del av den prosessen. Hedegaards modell viser hvordan de ulike nivåene står i en dialektisk relasjon med hverandre. Ingen av nivåene i denne modellen er statiske, de er i konstant endring. Nivåene i denne modellen er knyttet sammen gjennom at de stiller gjensidige krav og forventninger til de ulike nivåene, men også medieres gjennom dem. Samfunnet stiller krav og forventninger til institusjonene som igjen stiller krav til individet som deltar i de. På den andre siden utvikler individene motiver og aktiviteter, som kan bli til krav og forventninger til institusjonene, som igjen stiller krav og forventninger til samfunnet. På denne måten er disse nivåene i konstant endring, fordi ulike faktorer i samfunnet gjør at motiver, aktiviteter, krav og forventninger endres kontinuerlig (Hedegaard, 2009). Knyttet til denne oppgaven vil disse nivåene være i stor endring på

grunnlag av koronapandemien, som har ført med seg nye krav, forventninger, normer og regler.

Hedegaards teori, til tross for stor oppmerksomhet gitt til samfunnskontekst og institusjonell kontekst, er først og fremst fokusert på menneskene som opererer i de kontekstene. Når vi tar utgangspunkt i denne teorien setter vi barnehagelærerne i fokus, og undersøker hvordan deres motiver og aktiviteter knyttet til foreldresamarbeid har gjennomgått en endring; samt hvordan de har opplevd foreldresamarbeidet i barnehagen i en kontekst av koronapandemien. Hvordan ulike tiltak og regler utenfra kan ha ført til endringer og utfordringer i deres arbeid, og hva de har lært av de store endringene som har skjedd i samfunnet. Vi skal også se på foreldresamarbeid som en institusjonell praksis, med krav og forventninger til individene som deltar i dette.

Hedegaard ser sammenhenger mellom samfunnet, institusjonene og individet gjennom at de samfunnsmessige forholdene danner kontekst for de institusjonelle praksisene som et individ deltar i. I et samfunn vil det også være flere underkulturer med ulike tradisjoner, normer og verdier, der disse igjen preges av og preger de institusjonelle praksisene. Individets motiver endrer seg ut fra hvilken institusjonelle praksis det deltar i, og disse motivene endres også gjennom endring av krav og forventninger innad i samfunnet og institusjonene (Fleer & Hedegaard, 2010).

Gjennom vår tolkning av Hedegaards teori (1999, 2005, 2009 og 2012) skal vi se på hvordan barnehagelærere opplevde de store endringene i samfunnet med nye lover, nedstenging, gjenåpning, smitteverntiltak og de konstante endringene i tiltakene fra regjeringen, og hvordan de arbeidet for å opprettholde et godt samarbeid med foreldre gjennom dette. De store endringene har, for barnehagelærere, ført til store endringer og nye krav de må forholde seg til på de ulike nivåene. På samfunnsnivå kan vi se på de nye kravene fra samfunnet om å opprettholde smitteverntiltak slik at det ikke har ført til stor smittespredning i barnehagen. Smitteverntiltakene som ble gitt til barnehagene er en detaljert veileder som gjennom pandemien har vært i endring basert på smittenivået i samfunnet. Veilederen gir informasjon om hvem som har ansvar for at tiltakene blir holdt og hvilke tiltak som skal være innført basert på smittesituasjonen på det gitte tidspunktet (Utdanningsdirektoratet, 2021). På institusjonsnivå er det også ulike faktorer som har ført til store endringer. Barnehagens areal har for eksempel hatt mye å si for hvordan barnehagene

har kunnet tolke de ulike smitteverntiltakene. Dette ser vi for eksempel gjennom avdelingenes garderobes. Noen barnehager har store garderobes på hver avdeling, som har åpnet for å kunne holde avstand og har dermed gitt mulighet for en tilnærmet vanlig praksis der foreldre kunne komme inn i garderoben ved henting og levering av sitt barn. På den andre siden har barnehager med lite garderobeareal hatt henting og levering gjennom porten eller ved inngangsdøren til avdelingen. Vi skal gjennom å bruke Hedegaards teori se på hvordan de ansatte arbeidet for å innfri krav og forventninger fra både foreldre, regjeringen og samfunnet ellers. Gjennom å bruke teorien til Hedegaard skal vi se på hvordan de ulike kravene i de ulike nivåene kan ha dannet kontekst barnehagelærernes praksis når det kommer til samarbeidet med foreldrene.

Hedegaards teori bringer med seg et begrepsapparat som brukes til å forklare sammenhengene i de ulike nivåene. Et av begrepene er "*activity settings*", dette har vi i denne oppgaven valgt å oversette til aktivitetssammenhenger. Aktiviteter er de prosessene som foregår i de institusjonelle praksisene, og som dialektisk påvirker både individet, institusjonen og samfunnet. Aktivitetene er styrt av de ulike kravene og forventningene som finnes i institusjonene, og er preget av samfunnets krav til institusjonene. Aktivitetssammenheng er da sammenhengene der aktivitetene blir til gjennom motiver preget av samfunnets og institusjonenes krav til individene (Hedegaard, 2009, s. 65).

3.1.1 Samfunnsnivået

Samfunnsnivået omhandler lovverk, politiske materielle forhold, kulturelle tradisjoner og verdier i samfunnet, noe som vil være med å prege og danne kontekst for alle menneskers liv og utvikling i det gitte samfunnet. I barnehagesammenheng knyttes dette til de lover som er satt for barnehagen i Barnehageloven, Rammeplan for barnehagen, kommunens og barnehagens økonomi, samfunnsmandatet og de kulturelle normene og verdiene som finnes i det området barnehagen befinner seg i (Fleer & Hedegaard, 2010). De norske verdiene for en god barndom er operasjonalisert i Barnehagelovens formålsparagraf hvor det vektlegges at barnehagen, i samarbeid med hjemmet, skal ivareta barns behov for omsorg. Fordi den norske barnehagen har en så stor rolle i barns omsorgssituasjon førte det til en stor offentlig debatt omkring problemene ved å ha stengte barnehager, og det ble derfor prioritert å lage en smittevernveileder slik at barnehagene kunne gjenåpne så fort som mulig, med trygge rammer for smittevern (Os et al, 2021, s. 15-16). Samfunnsnivået knytter vi her til hvordan samfunnets håndtering av koronapandemien har preget barnehagehverdagen. I Norge var

barnehagene nedstengt i over en måned, men de holdt åpent for barn av foreldre i samfunnskritiske yrker, barn med spesielle behov og etterhvert også barn i sårbare familiesituasjoner. De ulike smitteverntiltakene i samfunnet vil også ha en påvirkning her.

En av de viktigste kravene som barnehagelærerne står overfor i dette nivået er retningslinjene i *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver* (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Rammeplanen er forankret i Barnehageloven. Rammeplanen gir en innføring i barnehagens verdigrunnlag som innebærer å anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi, demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling og likeverd, bærekraftig utvikling og livsmestring og helse. I tillegg er barnehagens samfunnsmandat å “i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 7). I Rammeplanen er det retningslinjer knyttet til hvordan barnehagen skal legge til rette for et godt foreldresamarbeid, og dette er derfor noe barnehagelærerne må forholde seg til uansett hvilken situasjon de står i. Dette er derfor et viktig punkt i denne oppgaven, fordi den forståelsen av retningslinjene og de rutinene knyttet til foreldresamarbeid som barnehagene hadde opparbeidet seg i forkant av koronapandemien, ble utsatt for en stor endring da de daglige møtene med foreldrene ikke lenger var et faktum på grunn av nedstenging, smitteverntiltak og restriksjoner fra regjeringen.

Barnehagen skal legge til rette for et godt foreldresamarbeid med fokus på barnets beste, og dette formålet er forankret i Barnehageloven §1: “Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling”. I Rammeplan for barnehagen står det blant annet følgende om foreldresamarbeid i barnehagen: «Barnehagen skal legge til rette for foreldresamarbeidet og god dialog med foreldrene. Foreldresamarbeidet skal både skje på individnivå, med foreldrene til hvert enkelt barn, og på gruppenivå, gjennom foreldrerådet og samarbeidsutvalget» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). Det er derfor barnehagen som har ansvar for å tilrettelegge for foreldresamarbeidet og en god dialog med foreldrene. Videre står det at “Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen” (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29). For å unngå slike konflikter er det derfor viktig med en god dialog med foreldre, slik at man får god kjennskap til foreldrenes verdier og ulike kulturer. Bestemmelsen om foreldreråd og samarbeidsutvalg er lovfestet i Barnehageloven §4: “For å sikre samarbeidet med barnas hjem, skal hver barnehage ha et

foreldreråd og et samarbeidsutvalg”. Da barnehagene ikke lengre kunne drive med foreldresamarbeid på samme måte som før grunnet restriksjonene fra regjeringen og helsemyndighetene, var barnehagene tvunget til å gjøre store endringer i sin institusjonelle praksis gjennom å endre på disse rutinene og finne nye metoder for å opprettholde det gode foreldresamarbeidet og de gode dialogene med foreldrene.

Koronapandemien er noe som har preget hele samfunnet, og har dermed hatt en stor betydning for den daglige driften av samfunnets institusjoner og aktiviteter av individene som daglig deltar i dem. Pandemien har ført til store endringer i lovverk, samfunnets rammer og hvordan de ulike institusjonene fungerer. Nedstenging og veiledere for barnehager og skoler med detaljerte beskrivelser av smitteverntiltak er nye krav og regler som denne pandemien har ført med seg, og som har dannet en ny kontekst for interaksjoner mellom individer som deltar i de ulike institusjonene, og dermed deres motiver og aktiviteter. Slike store endringer i samfunnet er for eksempel smitteverntiltak som har blitt innført for å prøve å forhindre smitte i samfunnet. Disse tiltakene har vært i konstant endring gjennom pandemien, men i hovedsak handler det om å treffe færrest mulig mennesker, holde god avstand fra de menneskene man treffer og å ikke oppholde seg i store folkemengder over tid (Folkehelseinstituttet, 2021). Dette har ført til at mennesker i samfunnet har hatt mindre fysisk kontakt med hverandre, og at de menneskene man møter i løpet av dagen er de menneskene man absolutt må møte for å kunne gjennomføre de dagligdagse gjøremålene, for eksempel ved levering i barnehagen, handling på butikk og gjennom å møte kollegaer på arbeidsplassen.

3.1.2 Det institusjonelle nivået

Det institusjonelle nivået omhandler tradisjonell praksis som både er regulert av samfunnet, men også praksis som er utviklet mer lokalt og ikke nødvendigvis bestemt gjennom lover og regler. Hedegaard (2009) omtaler dette nivået som et nivå der tradisjoner og verdier knyttes sammen med personlige motiver og kompetanser. Den institusjonelle praksisen omhandler skolens praksis, hjemmets praksis, arbeidsplassens praksis og praksis knyttet til fritidsaktiviteter og deltakelse i trossamfunn (Hedegaard, 2005).

Barnehagens institusjonelle praksis, spesielt i kontekst av pandemien, preges av utforming og areal, foresattes krav til barnehagen og kommunen og samfunnets krav til barnehagen under pandemien. Her vil de store forskjellene i for eksempel barnehagens garderobeareal ha

innvirkning på hvordan de daglige møtene mellom barnehagelærerne og foresatte har foregått. I barnehager med garderobesystemer av en slik størrelse at en forsvarlig avstand kan holdes, vil det være mulig for foreldrene å levere barna inne i garderoben, mens det i barnehager med mindre garderobesystemer som ikke gir rom for å holde god nok avstand gjerne kreves at barn blir levert over porten eller ved døren til garderoben. Barnehagens areal har derfor vært en viktig faktor for hvordan barnehagen har kunnet implementere smitteverntiltak (Os et al, 2021).

I tillegg vil vi se på hvordan barnehagelærerne har forholdt seg til krav stilt av foreldre under pandemien, og de ulike tiltakene fra barnehagens kommune og ledelse. Ulike kulturelle tradisjoner og verdier dominerer i de ulike institusjonene, det kan for eksempel være store kulturelle forskjeller mellom ulike barnehager i samme kommune basert på hvor i kommunen barnehagen er plassert. En slik forskjell kan for eksempel være foreldrenes sosiale status. I en barnehage i et område med familier med lavere sosial status vil for eksempel ha hatt andre utfordringer enn en barnehage i et område med foreldre av høyere sosial status. Dette kan også ha medført utfordringer knyttet til endringene i barnehagen under koronapandemien. I områder der flertallet av foreldrene har hatt jobber som gir dem fleksibilitet knyttet til når på dagen de har mulighet til å bringe og hente barna i barnehagen (f.eks. ved at foreldrene har hatt hjemmekontor) vil det gjerne ikke ha oppstått så mange problemer knyttet til endring i åpningstider. I områder med foreldre av lavere sosial status med jobber som gjør at de ikke har den samme fleksibiliteten (typiske lavinntekstjobber som krever at arbeidstaker er på jobb i et gitt tidsrom) vil derfor kunne ha hatt større problemer med endring i åpningstider (Hedegaard, 2012).

3.1.3 Det individuelle nivået

Det individuelle nivået omhandler individets personlige deltakelse i de ulike praksisene i nivåene over, ut fra deres behov, prosjekter og motiver i hverdagen. Individets motiver er utvikles gjennom de sett med krav og forventninger som finnes i de institusjonene som individet er en del av. Individets hverdagsliv er ikke bare knyttet til én institusjon, men en sammensetning av ulike institusjoner som de deltar i gjennom dagen, for eksempel skole, arbeid, familie og fritidsaktiviteter. Motivene kan være drevet på en slik måte at de enten er i tråd med de institusjonelle praksiser eller at de er motstridene til de institusjonelle praksisene, fordi det kan være store forskjeller mellom de kravene som stilles i de ulike institusjonene som et individ deltar i (Fleer & Hedegaard, 2010). Hvor store kontraster det er mellom de kulturelle tradisjonene og verdiene i de ulike institusjonene som et individ er en del av i

hverdagen er avhengig av hvor stor forskjell det er fra samfunnets kulturelle tradisjoner og verdier til institusjonenes kulturelle tradisjoner og verdier. For eksempel vil en person som er en del av en religiøs minoritet med sterke tradisjoner og verdier som spriker fra samfunnets tradisjoner og verdier vil dermed kunne møte på praksiser, normer og verdier som kan være problematiske. I denne oppgaven vil individnivået omhandle den enkelte barnehagelærerens kontakt med de ulike instansene i de overliggende nivåene. I tillegg vil deltakernes utdanningsnivå og erfaring innenfor arbeidet i barnehagen kunne spille en rolle. Gjennom utdanningsløpet har deltakerne utviklet nye motiver og aktiviteter fordi det har blitt stilt nye institusjonelle krav. Gjennom å ta del i en ny institusjon, vil studenten tilegne seg de normene og verdiene innenfor feltet som studeres. Disse normene og verdiene, i tillegg til profesjonsrollen, fører med seg nye krav og forventninger, som igjen vil føre til en endring i motiver og aktiviteter (Hedegaard, 2009). Vi har derfor valgt å ha deltakere med likt utdanningsnivå, barnehagelærere med bachelorgrad, men med ulik erfaringsbakgrunn.

På det individuelle nivået ser vi på hvordan barnehagelærerne har opplevd og erfart samarbeidet med foreldrene under koronapandemien, og hvordan de ulike tiltakene har preget det daglige arbeidet i barnehagen. Vi skal se på hvordan det å arbeide i barnehagen i kontekst av pandemi kan ha preget foreldresamarbeidet i positiv og negativ forstand. Hedegaard (2012) trekker fram at alle mennesker har flere motiver og interesser, og noen av disse ser individet på som viktigere enn andre. Disse motivene og interessene vil være i en konstant endring i menneskers liv. Motivene utvikles i relasjon til krav som stilles av institusjoner gjennom institusjonelle praksiser. Dette vil i denne oppgaven knyttes til de ulike barnehagelærernes prioriteringer knyttet til hva som ble viktig når foreldresamarbeidet ikke lengre kunne utføres som normalt.

3.2 Foreldresamarbeid som institusjonell praksis utfordret av samfunnets respons til pandemien

I denne delen av oppgaven skal vi beskrive hvordan foreldresamarbeid er en institusjonell praksis. Den institusjonelle praksisen *foreldresamarbeid* stiller krav til individer som er involvert i den, som igjen fører til at individer utvikler ulike motiver og aktiviteter. Når den institusjonelle praksisen gjennomgår store kvalitative endringer vil det bli en ny fase i utviklingen til individet eller individene som er en del av denne praksisen (Hedegaard, 1999, s. 281). Situasjonen med pandemi har stilt krav til samfunnet knyttet til vern om samfunnets

deltakere, og det var derfor nødvendig at samfunnet igjen stilte nye krav og forventninger til de institusjonene som er en del av det. Gjennom at det ble stilt nye krav fra samfunnet knyttet til smittevern fra samfunnet måtte barnehagene endre sin institusjonelle praksis. Et eksempel på dette er når koronapandemien slo ut og førte til store endringer i både hvordan barnehagen kunne legges til rette for et godt foreldresamarbeid. Det nye krav og forventninger fra samfunnet både i barnehagen, men også i mange foreldres liv, ved for eksempel at foreldrene plutselig var på hjemmekontor, ble permittert fra jobbene sine og dermed gjerne hadde nye bekymringer knyttet til økonomi og sikkerhet for familien sin. I tillegg mistet barnehagene og foreldrene de daglige møtene som de tidligere hadde hatt, som forskningen i kapittel 2 viser er viktige møtepunkter for det daglige, gode foreldresamarbeidet.

Vårt fokus for denne oppgaven er å se på hvilke aktivitetssammenhenger foreldresamarbeid består av, og da med spesielt fokus på hente- og bringesituasjoner, kommunikasjon og hverdagssamtalene mellom personalet og foreldre. Dette er noe som tidligere gjerne har skjedd naturlig fordi barnehagens praksis har lagt opp til at det oppstår møter mellom foreldre og personale daglig, men når dette ble tatt vekk, måtte man se nye muligheter for å opprettholde slike daglige møter. Dette vil da kreve mer av både barnehagen, som har måttet endre sin praksis og se nye muligheter for kommunikasjon, og foreldrene som gjerne har måttet være mer aktiv i sin deltakelse for å kunne opprettholde slike samtaler. I tillegg vil det også være ulike krav som stilles i form av barnehagens tilrettelegging når det kommer til smittevern. Ulike foreldre vil gjerne stille ulike krav til hva de forventer av barnehagens tiltak i barnehagen, og det vil derfor være til fordel for barnehagen å utarbeide tiltak som tar i betraktning flertallets ønsker om smittevern, samtidig som regjeringens retningslinjer må følges.

På bakgrunn av temaet og Hedegaards teori utarbeidet vi vår problemstilling: «Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?» Koronapandemien endret konteksten for den institusjonelle praksisen som foreldresamarbeid er, og vil derfor ha ført med seg utvikling av nye motiver og aktiviteter i konteksten av de nye kravene. Dette vil komme fram i presentasjonen av funnene for denne studien.

4.0 Metode

I dette kapitlet skal vi redegjøre for valg av metode og hvordan vi har bygget oppgaven ut fra et metodologisk perspektiv. Ut fra vår problemstilling «Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?» ønsker vi å få et innblikk i hvordan barnehagelærere har opplevd samarbeidet under nedstengingen av barnehager våren 2020, gjenåpningen og hvordan de ulike smitteverntiltakene i ulike barnehager kan ha preget det daglige samarbeidet, spesielt i hente- og bringesituasjoner.

4.1 Forskningsdesign

Grunnet at forskningen tar for seg individets opplevelse har vi valgt å gå for kvalitativ metode da vi tenker at intervju er den beste fremgangsmåten for å få individets opplevelser hvor de selv har muligheten til å prate og forklare. Gjennom dette kapitlet skal vi gjøre rede for metodiske valg, forskningsdesign, etiske overveielser, validitet, reliabilitet og generaliserbarhet og hvordan analysen skal foregå. I planleggingen av et masterprosjekt må man tenke på hvilke metoder som er hensiktsmessige for å belyse problemstillingen til prosjektet. Planleggingen innebærer valg av metode, utvalg av deltakere, prosjektets samfunnsrelevans og teori, og kan defineres som prosjektets design. I planleggingen må man ta stilling til hvilke metoder som egner seg best, hvordan man legger opp analysen og hvem som skal være deltakere (Thagaard, 2018, s. 55). I kapittel 4.1 *Forskningsdesign* skal vi redegjøre for valg av metode, utvalg av deltakere, fenomenologisk tilnærming og forskerens forforståelse ut fra Thagaard (2018) og Kvale og Brinkmann (2017).

4.1.1 Fenomenologi

«Fenomenologien tar utgangspunkt i den subjektive opplevelsen og søker å oppnå en forståelse av den dypere meningen i enkeltpersoners erfaringer» (Thagaard, 2018, s. 36). Tilnærmingen sentrerer rundt hvordan de personer vi studerer opplever sin fenomenverden og den ytre verden kommer i bakgrunnen. Innenfor denne tilnærmingen er det viktig at forskeren er åpen for intervjupersonens erfaringer og at oppmerksomheten rettes mot det som tas for gitt i en kultur. Fenomenologien bygger på å forstå en fenomenverden ut fra intervjupersonens perspektiv. Underliggende er det lett å tenke at realiteten er slik folk oppfatter den, mens man i denne tilnærmingen ønsker å fokusere på hvordan intervjupersonene oppfatter den. Intervjupersonene har felles erfaringer fra et bestemt felt og det gir grunnlaget for å kunne

utvikle en generell forståelse av det fenomenet vi studerer (Thagaard, 2018, s. 36). Et kvalitativt intervju i fenomenologisk tilnærming søker kvalitativ kunnskap uttrykt i normalt språk. Intervjuet sikter mot nyanserte beskrivelser av den som intervjues sin livsverden gjennom ord, ikke tall (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 47).

Kvale og Brinkmann (2017) beskriver fenomenologien i kvalitativ forskning som et bestemt begrep som peker på en interesse for å forstå sosiale fenomener ut fra aktørens egne perspektiver og beskrive verden slik den oppleves av deltakerne, ut fra den forståelsen at den virkelige virkeligheten er den mennesker oppfatter (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 45). Videre refererer Kvale og Brinkmann (2017) til Merleau-Ponty (1962) og skriver at fenomenologisk tilnærming dreier seg om å beskrive det gitte så presist og fullstendig som mulig; å beskrive, snarere enn å forklare og analysere. Målet er å nå fram til en undersøkelse av essenser, fenomenenes vesen, ved å gå fra å beskrive enkelte fenomener til å søke etter deres allmenne vesen (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 45).

Vi så det derfor interessant med kvalitative intervjuer i en fenomenologisk tilnærming fordi vi ønsket barnehagelæreres perspektiv. I denne situasjonen ble det vesentlig å se på hvordan ulike kulturer i samfunnet kan påvirke barnets utvikling. Hvis man tenker at barnehagelæreren er i fokus er det sentralt å se på hvordan samfunnet utenfra og foreldre har preget eller medvirket til endringer i foreldresamarbeid den siste tiden. Hvordan barnehagelærere og foreldre samarbeider er avgjørende for barnets utvikling, trygghet, trivsel og læring, og det siste året har også samfunnet hatt stor innvirkning på hvordan barnehagen må omorganisere seg ved henting og levering. Barnehagen har i større grad måtte forholde seg til anbefalinger, regler og tiltak fra myndighetene som har ført til at mange har måttet endre sin praksis med foreldresamarbeidet. Ut fra temaet vårt og det teoretiske rammeverket bidrar teorien til å bedre forstå fenomenet foreldresamarbeid og hvordan barnehagelærere opplever det vanligvis kontra nå under pandemien.

Gjennom en fenomenologisk tilnærming ønsket vi å få barnehagelæreres subjektive erfaringer av fenomenet foreldresamarbeid, og samarbeid i kontekst av koronapandemien. Vi ønsket å utforske forskjeller og likheter i oppfatningene til forskjellige deltakere for å se om de samsvarer med hverandre. I den spesielle situasjonen vi er i ble det også interessant for oss å se om barnehagelærere opplevde endringer i samarbeidet og på hvilke måter. Siden vi er ute etter enkeltpersoners opplevelse med foreldresamarbeid og samarbeid i kontekst av

pandemien tenker vi at fenomenologi er en god tilnærming da svarene i denne tilnærmingen skal beskrives slik deltakeren forteller det. Vi skal dermed ikke finne en fasit, snarere se på de enkeltes erfaringer og opplevelser av et fenomen og gjenfortelle dem på en måte som er tolket så objektivt og transparent som mulig. Målet var at våre erfaringer og opplevelser ikke skulle prege deltakerens opplysninger, som er grunnen til at vi valgte å opptre objektivt.

4.1.2 Kvalitativt forskningsintervju

Vi forsker på menneskers opplevelser og erfaringer, og da er kvalitativ metode mest passende fordi deltakerne kan prate fritt om temaet. Dette er grunnen til at valget falt på kvalitativt forskningsintervju. Kvalitative metoder gir innblikk i menneskers liv og gir en forståelse av sosiale fenomener. Ved å bruke en kvalitativ metode får man muligheten til å fordype seg i de emnene man studerer, og man kan få innblikk i mer personlige og sensitive temaer i folks liv (Thagaard, 2018, s. 11-12). Vi benyttet oss av intervju nettopp av den grunn at vi ønsket innblikk i barnehagelæreres opplevelser.

Kvale og Brinkmann (2017, s. 42) forklarer i likhet med Thagaard (2018) at formålet med det kvalitative forskningsintervjuet er å forstå sider ved intervjupersonens dagligliv, fra hans eller hennes eget perspektiv. Kvalitativ metode dreier seg i korte trekk om at man søker en forståelse av sosiale fenomener, enten ved en nær kontakt med deltakere i felten ved intervju eller observasjon. Metoden kjennetegnes ofte ved at intervjuet er preget av fleksibilitet. Endringer er tillatt underveis og man kan innarbeide erfaringer og nye utfordringer mens studien pågår (Thagaard, 2018, s. 15-16). Intervjuer kan gjennomføres i flere ulike varianter, men delvis strukturerte intervjuer var fremgangsmåten vi anså som mest hensiktsmessig da deltakernes opplevelser stod i fokus. Delvis strukturerte intervjuer ga oss muligheten til å endre rekkefølge på temaer og spørsmål etter hva intervjupersonen svarte og snakket om. I et delvis strukturert intervju åpner intervjuguiden for et mer fleksibelt intervju, der man kan følge med på deltakerens historier og stille spørsmål knyttet til disse. Intervjuet vil være preget av en asymmetrisk relasjon mellom oss som forskere og deltakeren, fordi det er vi som har planlagt tema, definert intervjusituasjonen og som driver intervjuet fremover. Deltakeren kan havne i en sårbar posisjon fordi den gjennom å samtykke til å delta i intervjuet, har samtykket til å svare på de spørsmålene som måtte komme (Thagaard, 2018, s. 91).

Kvale og Brinkmann (2017, s. 42) beskriver at forskningsintervjuets struktur er likt den dagligdagse samtalen, men som et profesjonelt intervju involverer det også en bestemt metode

og spørreteknikk. Ved å se Thagaard (2018) opp mot Kvale og Brinkmann (2017) ser vi at begge parter beskriver kvalitativt forskningsintervju som hverdagslig intervju med forskjellig grad av struktur. Thagaard (2018) hevder at kvalitative intervjuer ofte er preget av lite struktur, og Kvale og Brinkmann (2017) mener også at strukturen er som den dagligdagse samtalen, men begge formidler at det må foreligge en bestemt metode og spørreteknikk/struktur. Det som beskrives ovenfor støtter opp vår begrunnelse for valg av kvalitativt intervju. Grunnen til at vi valgte denne metoden var at vi hadde som mål å utføre intervjuer som søker kvalitativ kunnskap uttrykt i normalt språk. Intervjuet sikter mot nyanserte beskrivelser av den som intervjues sin livsverden gjennom ord og ikke tall, som også er grunnlaget for at vi utelukket kvantitativ metode (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 47). Den dagligdagse samtalen i vår studie foregår omkring foreldresamarbeid og hvordan barnehagelærere har erfart og opplevd samarbeidet i kontekst av koronapandemien.

For at intervjuene skulle gi oss gode og utfyllende svar på det vi ønsket å undersøke utarbeidet vi en godt planlagt intervjuguide med spørsmål som omhandler de sentrale temaene for prosjektet vårt. Ettersom at vi valgte å ha delvis strukturert intervju ble det viktig at spørsmålene var fleksible og åpne slik at det var mulig å stille oppfølgingsspørsmål. Oppfølgingsspørsmålene var med på å oppmuntre deltakerne til å gi mer konkrete og utfyllende svar. Det var også med på å hjelpe til med å presisere hva deltakeren faktisk mente med det som ble sagt. Vi utarbeidet derfor en intervjuguide med hovedspørsmål som representerte det vi ønsket å få svar på, der spørsmålene åpnet for at deltakerne kunne gi mer utfyllende svar og der det var mulig å stille oppfølgingsspørsmål dersom det var nødvendig (Thagaard, 2018, s. 95-96).

4.1.3 Utvalg

For å besvare problemstillingen gjennomføre vi et strategisk utvalg av deltakere. Et strategisk utvalg bygger på at man systematisk velger ut personer som har spesifikke kvalifikasjoner eller egenskaper knyttet til det temaet som skal undersøkes. I dette prosjektet var det barnehagelærere vi ønsket å få et innblikk i erfaringene til, og det var derfor viktig at utvalget representerte denne gruppen (Thagaard, 2018, s. 54-55). Utvalget for vår studie består av 6 barnehagelærere fra 5 ulike barnehager. Vi ønsket å intervjuer barnehagelærere fra forskjellige barnehager for å i større grad kunne sammenligne og sette opp funnene mot hverandre, for å få et større spekter av hvordan barnehagelærere har opplevd samarbeidet med foresatte i kontekst av koronapandemien. Ved å gjennomføre intervjuer med deltakere fra ulike

barnehager kan vi i større grad bygge oss en forståelse for hvordan barnehagelærere har opplevd eventuelle endringer både positivt og negativt. Tiltakene som har vært og er gjeldende i barnehager vil variere på grunnlag av størrelse, antall barn, geografisk område og så videre, og vi så det derfor hensiktsmessig å intervju flere enn først planlagt. Ved å innhente 6 deltakere i studien har vi fått større grunnlag for sammenligning i analysen og vi får sikret flere ulike erfaringer og opplevelser på tvers av barnehager.

4.1.4 Forforståelse

Grunnlaget for den forståelsen som utvikles i løpet av prosjektet preges av hvilken tilknytning man har til miljøet man studerer, eller om man presenterer noe utenforstående. Når man studerer noe man kjenner til fra før har man et utgangspunkt for å utvikle en forståelse «innenfra». På den andre siden kan tilknytningen til miljøet føre til at man overser det som er forskjellig fra våre egne erfaringer, og en konsekvens kan bli at man er mindre åpen for nyanser i de situasjonene som studeres (Thagaard, 2018, s. 190). I vårt tilfelle har begge en tilknytning til feltet og det var i den sammenheng ekstra viktig å være åpen og mottakelig for det som kom fram gjennom intervjuene.

Det er viktig å etablere en god og tillitsfull atmosfære i intervjusituasjon, og dersom man ikke lykkes med dette, kan intervjuet bli av dårlig kvalitet. Likevel er det viktig at forholdet er hensiktsmessig i forhold til det overordnede målet om å utvikle et godt intervju. Som forsker i et miljø er det viktig at man unngår sosial distanse og at man tilnærmer seg og føyer seg til deltakernes interesser. Dersom man kjenner til miljøet fra før er det lettere å redusere den sosiale distansen (Thagaard, 2018, s. 104-105). Som forskere i dette prosjektet ble det viktig å møte barnehagelærerne med forståelse og tillit til hva de ønsket å formidle, samt å føre intervjuet i tråd med den informasjonen om prosjektet som vi hadde gitt deltakerne i forkant.

4.2 Dataanalyse

Når man skal lese analytisk er det nødvendig å lese teksten flere ganger for å virkelig få et innblikk i hva innholdet faktisk er og hvilke fenomener teksten kan gi forståelser av. Når man går gjennom teksten flere ganger, er det mer sannsynlig at man oppdager flere sider ved teksten enn om man bare leser et par ganger. Det er også viktig at man begrunner hvorfor man mener at dataene gir forståelse for de fenomenene man har funnet (Thagaard, 2018, s. 152-

153). Dette var metoden vi brukte når vi skulle analysere intervjuene fra vår studie. Vi så dette som hensiktsmessig for å få en bredere forståelse for det deltakerne formidlet. I kvalitativ metode er det vanlig å bruke koding av data som analytisk metode. Kodingen innebærer at teksten deles opp og at utsnitt av teksten betegnes med kodeord. Gjennom å bruke kodebegreper kan man lett finne igjen utsnittene av teksten som dekker de temaene som kodene gir uttrykk for. Kodene kan defineres som betegnelser som beskriver meningsinnholdet i teksten. Kodene kan bestå av ett eller flere ord. Man bestemmer selv betegnelsene på kodene ut fra hva man synes beskriver meningsinnholdet i teksten på best mulig måte (Thagaard, 2018, s. 153-155). For å analysere datamaterialet fra dette prosjektet brukte vi en kombinasjon av empiri-basert og strukturbasert koding. Vi ønsket å se på deltakernes subjektive erfaringer og opplevelser og ved å kode tekstene fikk vi tydeligere fram deres tanker og erfaringer. Vi kodet først gjennom å se på det empiriske materialet, og deretter delte vi det inn i mer generelle kategorier og underkategorier.

Vi startet analysearbeidet med en induktiv tilnærming til datamaterialet, gjennom å utarbeide kategorier knyttet til det deltakerne fortalte gjennom intervjuene. Når man bruker en induktiv tilnærming tar man utgangspunkt i dataene for å utvikle begreper, knyttet til de begrepene som deltakerne benytter seg av eller at man utvikler begreper knyttet til egen tolkning av datamaterialet. Deretter beveget vi oss over i en mer deduktiv tilnærming. Ved å bruke en deduktiv tilnærming knytter man begreper fra teorien til datamaterialet. Gjennom å knytte det kodede materialet til det teoretiske grunnlaget (Hedegaard, 1999) for oppgaven, benyttet vi derfor en kombinasjon av induktiv og deduktiv tilnærming i vår analyse av datamaterialet (Thagaard, 2018, s. 172).

Det teoretiske grunnlaget for analysen av intervjuene tar utgangspunkt i Hedegaard (1999) sin teori om barns utvikling og læring i institusjonell praksis. I korte trekk dreier teorien seg om hvordan ulike kulturer i samfunnet påvirker individets utvikling. Den tar for seg tre ulike nivåer: samfunnsnivået, det institusjonelle nivået og individnivået (Fleer & Hedegaard, 2010, s. 150-151). Teorien har relevans for vårt tema fordi den tar for seg hvordan kulturer utenfor barnehagen preger den institusjonelle praksisen. Gjennom det teoretiske rammeverket vi har valgt (Hedegaard, 1999) har vi sett på hvordan foreldresamarbeidet i de aktuelle barnehagene fungerer og hvordan det har fungert i kontekst av en pandemi.

4.3 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

Begrepet reliabilitet tar for seg spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitvekkende måte. Et sentralt poeng er oppfatningen av at den forståelsen forskeren utvikler i løpet av feltarbeidet, er basert på kontakter mellom deltaker og forsker i felten. Forskeren må redegjøre for reliabiliteten gjennom å beskrive fremgangsmåten i prosessen. Det kan knyttes til både kvaliteten av de dataene prosjektet baserer seg på, og til vurdering av hvordan forskeren anvender og videreutvikler dataene (Thagaard, 2018, s. 188).

I vårt prosjekt var det viktig for oss som forskere at prosjektet skulle inneha høy grad av reliabilitet slik at andre forskere kan ha mulighet til å komme fram til de samme resultatene. Dette er bakgrunnen for at vi valgte deltakere fra ulike barnehager. På denne måten vil svarene bli mer nyansert, og kan derfor være mer generaliserbare. Dersom vi hadde valgt deltakere fra én enkelt barnehage, ville det ha vært mindre sannsynlighet for at svarene var representative for feltet. Thagaard (2018, s. 187-188) hevder at dersom et prosjekt skal inneha høy grad av reliabilitet, er det viktig at man skal kunne gjennomføre de samme trinnene i forskningen og komme fram til samme resultat. Det som også kan styrke reliabiliteten i prosjektet er at man tydelig skiller *primærdata*, altså de dataene som er hentet direkte fra det transkriberte intervjuene eller notatene fra observasjoner, og fortolkninger som er gjort i datanalyseringsprosessen. Dette har vi gjort gjennom å tydelig markere hva som er direkte sitat fra deltakerne og hva som er et produkt av vår analyse og våre fortolkninger av datamaterialet. En annen måte man kan styrke reliabiliteten på er gjennom at det er flere forskere som deltar i forskningsprosjektet. På denne måten kan det skapes diskusjoner knyttet til hvordan dataene kan tolkes, og det vil komme flere synspunkter enn om det bare skulle være én forsker som analyserte dataene (Thagaard, 2018, s. 187-188). Fordi vi har vært to forskere i dette prosjektet, så har vi kunnet diskutere og belyse ulike sider ved det innsamlede materialet. Dette ser vi som en fordel for vårt prosjekt, da diskusjonene som har kommet opp gjennom analysearbeidet har vært nyttig for prosjektet.

Et utfordring med reliabiliteten for et prosjekt med delvis strukturert intervju er at intervjuet vil styres i retning av hva deltakeren svarer og hvilke oppfølgingsspørsmål forskeren kommer med. Kvale og Brinkmann (2017, s. 275-276) tar opp at det er mulig at deltakernes svar kan endres i et intervju med en annen forsker fordi ulike forskere for eksempel kan stille ulike ledende spørsmål for å få ønsket svar. Dette kan knyttes til begrepet generalisering og

hvorvidt forskningen er generaliserbar. Kvale og Brinkmann (2017, s. 289) skriver at «hvis resultatene av en intervjuundersøkelse vurderes som rimelig pålitelig og gyldige, gjenstår spørsmålet om resultatene primært er av lokal interesse eller om de kan overføres til andre intervjupersoner, kontekster eller situasjoner». Gjennom intervjuene så vi at selv om intervjuene var av en delvis struktur, så var essensen av intervjuene den samme.

Oppfølgingsspørsmålene som ble stilt var mer til for å tydeliggjøre eller utfylle hva deltakerne mente med det de formidlet under intervjuene. Vi ser derfor at det som kom fram gjennom intervjuene i denne studien kan være generaliserbart, ettersom at vi har holdt oss objektive for å ikke påvirke eller dytte deltakeren i en retning hvor de svarte på spørsmålene på den måten vi ønsket at de skulle svare. Det var viktig for oss i intervjusammenhengen å tenke over at vi skulle være så objektive og åpne som mulig, og lytte til hva deltakerne fortalte, og deretter transkribere ordrett det deltakerne fortalte for å ikke påvirke deres svar.

Validiteten i forskningen er knyttet til resultatene og hvordan dataene er tolket. Det handler om gyldigheten til de tolkningene som forskeren kommer fram til. Validiteten i et prosjekt kan styrkes gjennom at prosjektet er preget av teoretisk gjennomskiktighet, som vil si at det teoretiske grunnlaget for forskningen viser grunnlaget for hvordan man kommer fram til konklusjonene og tolkningene i analysen. Dette har vi gjort gjennom å tydelig bruke Hedegaard (1999) som teoretisk grunnlag for vår analyse av datamaterialet. Det skal i vitenskapelig forskning finnes dokumentasjon for all tolkning av data, og det er derfor viktig at man prøver å gjennomføre dette på en så transparent måte som mulig, slik at vi kan styrke validiteten i prosjektet vårt (Thagaard, 2018, s. 189). Kvale og Brinkmann (2017, s. 273) skriver at «objektivitet som *frihet fra ensidighet* henviser til pålitelig kunnskap som er etterprøvd og kontrollert, upåvirket av personlige holdninger og fordommer». Dette sitatet peker på viktigheten av at analysen er upåvirket av personlige holdninger og fordommer, og vi har til enhver tid tatt dette i betraktning gjennom vårt analysearbeid.

For å styrke validiteten og reliabiliteten i dette prosjektet har vi derfor vært så transparente som mulig gjennom alle prosessene når det kommer til dataene som har blitt samlet inn og analysert. Det ble ekstra viktig for oss grunnet at vi valgte en kvalitativ studie med fenomenologisk tilnærming, der deltakernes subjektive tanker skulle fram i lyset. For å styrke validiteten til prosjektet har vi vist til og argumentert for hvordan vi har tolket og analysert dataene som ble samlet inn, og konklusjonene og tolkningene som kommer fram gjennom analysen begrunnes gjennom det teoretiske rammeverket for oppgaven. For å styrke

reliabiliteten til prosjektet har vi vist til alle trinn i analyseprosessen, og dette har vi tydeliggjort på en slik måte at det kan være mulig å gjennomføre en liknende studie, der man kan oppnå liknende resultater.

4.4 Ethiske overveielser

Kvale og Brinkmann (2017, s. 97) skriver om etiske problemstillinger gjennom intervjuundersøkelsen og at de ofte oppstår spesielt på grunn av de komplekse forholdene som er forbundet med å «utforske menneskers privatliv og legge beskrivelsene ut i det offentlige». Katrine Fangen i Balsvik og Solli (2011) beskriver prosessen om informert samtykke. Ethiske vurderinger spiller en viktig rolle i all forskning. Det aller viktigste er at dem man studerer må delta frivillig og gi sitt samtykke til deltakelse. I kvalitativ forskning kan det være vanskelig å på forhånd vite i detalj hvordan man skal analysere og tolke materialet, men i prosjekter der tillatelse blir nødvendig vil svaret tilbake være avhengig av i hvilken grad forskeren gir deltakerne mulighet til et frivillig reelt informert samtykke (s. 284-285).

Konfidensialitet dreier seg om at man ikke skal offentliggjøre data som kan avsløre den personlige identiteten til dem man forsker på, og vanligste måten å unngå dette på er å endre personnavn, stedsnavn og liknende. Konfidensialiteten til deltakerne er grunnen til at vi søkte godkjenning hos NSD (Norsk senter for forskningsdata) og at deltakerne skal underskrev samtykke. All informasjon som helt eller delvis kan knyttes til enkeltpersoner, enten direkte eller indirekte, skal meldes til NSD før man setter i gang. Personlige opplysninger kan være personnummer, navn, bosted, yrke eller diagnose. Sensitive opplysninger kan være etnisk bakgrunn, politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning, at en person er mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt, helseforhold, seksuelle forhold eller medlemskap i fagforeninger (Fangen i Balsvik & Solli, 2011, s. 290-291). I vårt prosjekt har vi ikke innhentet personlige opplysninger eller sensitive opplysninger da målet var å se på barnehagelæreres erfaringer, tanker og opplevelser rundt fenomenet foreldresamarbeid.

Gjennom søknaden utarbeidet vi et samtykkeskjema som ble underskrevet av deltakerne i forkant av intervjuet (se vedlegg 1). I skjemaet informertes det om at deltakerne til enhver tid kan trekke samtykket. Opptakene ble gjennomført med en egen båndopptaker og materialet ble oppbevart i kort tid på opptakeren. Vi slettet opptakene etter at det har blitt transkribert. Grunnet at vi ikke hadde tilgang til skolens forskningsserver så vi dette som den tryggeste

måten å oppbevare filene. Derfor valgte vi å ikke overføre lydfilene til personlige datamaskiner for å bevare deltakernes anonymitet. Vi ønsket å være så objektive og transparente som mulig for å få fram deltakernes subjektive meninger, tanker og erfaringer rundt fenomenet foreldresamarbeid og hente-og bringe situasjoner. Ved å la deltakerne få et innblikk i prosessen vil de til en hver tid ha mulighet til å lese transkriberingen og datamaterialet vi har analysert, og dermed ha mulighet til å trekke noe fra eller legge noe til dersom det er ønskelig. Det skal til enhver tid være mulig for deltakeren å gjenkjenne sine svar uten at de har blitt endret av oss i forskerposisjonen. Det å være intervjuer kan tenkes som at man sitter på makten, og vi ønsket ikke at deltakerne skulle føle at vi hadde en maktposisjon, da de var en del av forskningen med sine tanker og meninger. Dette er viktige aspekter ved å bevare anonymitet og trygghet hos deltakerne slik at de ikke skal føle at de har oppgitt svar som har blitt endret eller pyntet på for å forme oppgaven i en retning. Det kan også være en trygghet for deltakerne å lese transkriberingen for å være sikre på at selv om de kjenner igjen sine svar, kan ikke andre gjenkjenne hvem som har oppgitt svarene grunnet at de vil være anonyme og ikke inneholde personlige opplysninger og sensitive opplysninger. Ingen av deltakerne i vårt prosjekt har bedt om innsyn i det transkriberte materialet. Gjennom anonymiteten og muligheten til å trekke tilbake deltakelsen kan det tenkes at deltakerne føler seg trygge på at informasjonen oppbevares og transkriberes på en ordentlig måte og at deres deltakelse ikke er synlig for andre enn oss.

5.0 Presentasjon av funn

I dette kapitlet skal vi presentere resultater fra vårt prosjektet ut fra vår problemstilling:

«Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?»

Gjennom 6 intervjuer har vi fått barnehagelæreres subjektive erfaringer og opplevelser med foreldresamarbeid i kontekst av koronapandemi. Det resulterte i fire hovedkategorier og noen underkategorier. Vi ønsker å belyse resultatene ut fra kategoriene og komme med utsagn og kommentarer fra deltakerne og drøfte etter hver hovedkategori for å best mulig holde god struktur for leseren. Tabellen viser fire hovedkategorier som ble konstruert gjennom vår analyse av deltakernes svar. Disse fire kategoriene var de vi så som mest hensiktsmessige. Disse hovedkategoriene skal strukturere dette kapitlet.

Tabell 1: Oversikt over hovedkategorier og underkategorier

Hovedkategori	Underkategori
Samarbeid som generell institusjonell praksis	Relasjoner. Anerkjennelse. Informasjon.
Aktivitetssammenheng; Hente- og bringesituasjoner	Rutiner. Informasjon. Kommunikasjon.
Aktivitetssammenheng; Kommunikasjon og samarbeid i kontekst av pandemi	Informasjon og beskjeder. Struktur. Endring i rutiner.
Eventuelle endringer i samarbeidet	Positive sider ved endringene. Negative sider ved endringene.

5.1 Samarbeidet som generell institusjonell praksis

Denne hovedkategorien tar for seg barnehagelæreres opplevelser og tanker, samt motiver og aktiviteter knyttet til det daglige og generelle samarbeidet med foresatte. Vi skal ta for oss hvordan barnehagelærere beskriver relasjonen til foreldrene og hva de mener er viktig i møtene med foreldrene. Videre skal vi også se på hvordan barnehagelærere deler informasjon med foreldrene og hva deltakerne subjektivt opplever som viktig informasjon.

Aktivitetssammenhengen i samarbeidet som generell institusjonell praksis vil være informasjonsutvekslingen som foregår mellom partene, relasjoner og anerkjennelse kan ses som motiver for et fungerende samarbeid og grunnlaget for å lykkes.

Relasjoner

Da vi spurte barnehagelærere hva de la i begrepet foreldresamarbeid fikk vi ganske liknende svar, og det viser at foreldresamarbeid er et begrep som flere av deltakerne har samme forståelse og tanker omkring. Relasjoner er sentrale i mange sammenhenger, og måten barnehagelærere uttrykker relasjonenes viktighet på tillater oss å kalle gode relasjoner for et viktig motiv i deres samarbeid med foresatte. Motivet vil ut fra barnehagelærerne være sentralt fordi de selv beskriver samarbeidet ved at det foreligger en grunnleggende relasjon mellom personalet og foreldrene. Det blir altså et viktig motiv for at samarbeidet skal fungere. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver beskriver også et krav om at personalet i barnehagen skal ivareta relasjoner mellom personalet og foresatte (Utdanningsdirektoratet, 2017 s. 15) Det kan altså tenkes at både personalet og foresatte har en forventning om at motivet for samarbeidet skal bygges på relasjoner. En barnehagelærer beskriver sin oppfatning av foreldresamarbeid slik:

«Nei, det er jo på en måte dialogen du har med foreldrene da. Og på en måte at det er viktig for deg at de stoler på deg, og har tillit til deg og er trygge på at de kan komme og si ting til deg. Og motsatt, at du på en måte ikke er redd for å ta en prat med foreldrene hvis det er noe som ikke er like gøy også på en måte. Og bare det generelle samarbeidet. Det er jo garderobesituasjoner og Kidplan og ja, all kommunikasjon» - Barnehagelærer 1

Som barnehagelæreren forteller er tillit og trygghet verdier som danner grunnlag for barnehagelærerens motiv for et godt samarbeid med foresatte i barnehagen. Tillit og trygghet er verdier som er sentrale når det snakkes om relasjoner da de bygger på en gjensidig respekt.

Gjennom en aktivitetssammenheng som i dette tilfelle er garderobesituasjon og Kidplan som motiver for kommunikasjon og gjensidig dialog mellom partene kan partene sammen oppleve at samarbeidet meningsfullt da det bygges på begge parter ønsker og opplevelser.

Deltakeren nevner at h*n ønsker at foreldrene skal kunne komme til de ansatte å ta opp alle typer samtaler. Barnehagelæreren har altså en forventning om at foreldrene kontakter dem når de føler et behov for det noe som kan vise at barnehagelæreren bygger sitt engasjement på at relasjoner er et viktig motiv.

Videre forteller en annen barnehagelærer:

«Da tenker jeg umiddelbart på alt som har med foreldre og ansatte og gjøre. Det felles ansvaret for et eller flere barn. De daglige møtene som foregår i barnehagen. Og så sånn foreldresamtaler og foreldremøter og sånn. Liksom alt man har av kommunikasjon gjennom både dialoger men og sånn årsplan, månedsplan eller månedsbrev heter det kanskje. Men alle disse tingene er jo ting som gjøres for at foreldrene skal få et innblikk i hverdagen i barnehagen» - Barnehagelærer 6

Over påpekes de uformelle møtene som foregår i barnehagen, men også de mer formelle og planlagte møtene. Alle møter med foresatte vil være aktivitetssammenheng for samarbeid og kommunikasjon med foresatte. Det vil derfor være forventninger fra begge parter om kommunikasjon med hverandre. På samfunnsnivå stiller Barnehageloven og Rammeplanen krav og forventninger om at barnehagelærere skal samarbeide med foresatte med et felles motiv- barnets beste. Gjennom at barnehagelæreren trekker foreldrene inn i den institusjonelle praksisen ved å dele informasjon som for eksempel månedsplan og årsplan kan de i større grad sikre at de innfrir de forventningene som samfunnet stiller til at foreldre aktivt skal delta og få medvirke. Rammeplanen som er forankret i Barnehageloven beskriver hvordan barnehagen skal legge rette for et nært samarbeid med foreldre og at de skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og benytter seg også av motivet om å arbeide mot et felles mål som er beskrevet som barnets trivsel og utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 29).

Barnehagelæreren beskriver også foreldresamtaler og foreldremøter som også kan ses som en aktivitetssammenheng for motivet om barnets beste. Gjennom disse formelle møtene kan foreldre beskrive sine subjektive tanker og erfaringer og få medvirkning i barnehagens planlegging og praksiser.

«Det å kunne samarbeide godt med foreldrene uansett hvilket forhold man har til de at man forholder seg profesjonelt til de. Både om hverdagslige ting som hente- og bringesituasjon og å kunne gi beskjeder om sånn, ja, enkle beskjeder som at de er tom for bleier, men også viktige beskjeder. Enten man snakker med dem i garderoben, på avdelingen eller kaller inn til et møte hvis det er noe mer seriøst» - Barnehagelærer 2

I sitatet over kommer det igjen tydelig fram at barnehagelærers motiv til å bygge relasjoner og trygge foreldrene står sterkt. Barnehagelæreren viser i utsagnet at samarbeid med foresatte er alt som omhandler aktiviteter hvor foreldrene inkluderes. Det kan her gjenspeile at barnehagelæreren tar høyde for at foreldrene også har innvirkning på barnehagens institusjonelle praksis ved at de i denne sammenhengen samarbeider om primære ting som gjør hverdagen bedre for barnet. Igjen gjenspeiles viktigheten av at barnets beste er et motiv for samarbeidet. De uformelle samtalene i garderoben kan ses som en aktivitet som gjennomføres med beste hensikt. Barnehagelæreren forteller også om sine krav til at mindre daglige samtaler også tas opp med foreldre. Det kan ses i sammenheng med det barnehagelærer 5 beskriver som viktige motiver som omhandler likeverd og respekt for alle foreldre. Barnehagelæreren knytter motivet til relasjoner og trygghet når h*n forteller at:

«Da tenker jeg på et felles ønske om barnets beste. Det kan jo oppstå samarbeid som oppleves vanskeligere enn andre, men jeg tenker jo at det er viktig å behandle alle likt - at alle har "krav" på den samme oppfølgingen uansett. Og å ta vare på den kulturen som foreldrene har og hvor de kommer fra, og kunne se det fra et flerkulturelt perspektiv» - Barnehagelærer 5

Barnehagen er en flerkulturell institusjon hvor man som barnehagelærer er avhengig av å kunne samarbeide med foreldre og familier med andre språk, kulturelle verdier og perspektiver. Barnehagelærer 5 nevner dette i sin subjektive beskrivelse av begrepet foreldresamarbeid. Rammeplanen for barnehager stiller krav om at barnehagens virksomhet skal bygges på prinsippet om likestilling og ikke-diskriminering og bidra til at barna møter og skaper et likestilt samfunn. Videre stiller samfunnet gjennom Rammeplanen krav om at barnehagen skal fremme respekt for menneskeverd og fremme mangfold og gjensidig respekt (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9-10).

Vi har tidligere skrevet at foreldresamarbeid bør være et samarbeid som bunnar i et motiv som fremmer barnets beste noe barnehagelærer 5 forteller om. Deltakeren legger også vekt på at motivet skal være et felles ønske om barnets beste noe som gjenspeiler at barnehagen som institusjon stiller forventninger og krav til et samarbeid med foresatte for å styrke motivet. På den andre siden stiller foreldre forventninger og krav om tilsvarende. Begge parter har altså en forventning om at den andre parter ønsker å fremme det felles motivet som er barnets beste.

Barnehagelærer 4 uttalte seg nedenfor på samme måte som barnehagelærer 5 om å arbeide med et felles motiv- barnets beste:

«Jeg tenker også at et godt foreldresamarbeid er at man er enig om å jobbe med de samme målene for barnet. Og at man liksom kan samarbeide med foreldrene til hvert enkelt barn, men og ta avgjørelser på grunnlag av fellesskapet» - Barnehagelærer 4

Det som beskrives av barnehagelærer 4 ovenfor er viktigheten av at barnehagen og foresatte samarbeider individuelt og på gruppenivå og barnehagelæreren begrunner det med at det kan bidra til at foreldrene opplever at personalet ser deres barn og har et motiv om å fremme barnets trivsel og utvikling. Ved å arbeide målrettet med et motiv som fremmer barnets beste i samarbeid med foresattes og deres delaktighet kan man bedre skape forståelse hos foresatte for personalets motiver og aktiviteter. Som Barnehageloven og Rammeplanen (2017) også tar for seg handler samarbeid med foresatte om samarbeid på ulike nivå som individuelt og i fellesskap gjerne gjennom foreldreutvalget. Ved å samarbeide på individuelt nivå og felles nivå ser man alle som individer, men også som gruppe. Samarbeidet vil i den sammenheng fungere som en aktivitetssammenheng for å oppnå motivet om det felles ønske for barnets beste. Man kan i større grad sikre at man innfrir de forventningene og kravene som foreldrene har til barnehagens institusjonelle praksis ved å se verdien i mangfoldet og de forskjellighetene som finnes blant foreldregruppen ved å ta høyde for foreldrene som individer sine subjektive tanker og ønsker for sitt barn.

Anerkjennelse

Vi har tidligere definert anerkjennelse ut fra Åmot og Skoglund (2019) hvor fokuset lå på at alle individer har en egenverdi og et utviklingspotensiale. Anerkjennelse kan i denne sammenhengen ses som et motiv i aktivitetssammenhengen “henting og levering”. Nedenfor

beskriver *Barnehagelærer 6* en anerkjennende tilnærming til sine motiver knyttet til relasjoner, mangfold og kommunikasjon:

*«Når jeg for eksempel går ut i garderoben eller skal følge et barn ut på ettermiddagen er jeg jo forberedt på hvem som kommer. Ofte har barnet sett forelderen i vinduet og løper mot døra. Da vet jo jeg som har jobbet med den familien lenge hva h*n ønsker å høre og prate om i garderoben, og sånn føler jeg jo på en måte at jeg ser hver enkelt forelder. Jeg tilpasser meg de etter deres behov. Og det er jo liksom fordi jeg har hatt eller har da god kommunikasjon med de og vi har sammen funnet ut hvilke samtaler og emner som gjør at foreldrene føler at de har fått den informasjonen de trenger eller ønsker da på en måte» - Barnehagelærer 6*

Denne barnehagelæreren beskriver hvordan h*n realiserer sitt motiv om å anerkjenne foreldrenes ønsker og behov. For at foreldrene skal være tilfreds med tilbudet barnehagen gir krever det innsats fra begge sider, men for barnehagelæreren og ta den samme samtalen med alle foreldre er nytteløst da de verdsetter forskjellige ting. Ved å ha som motiv å anerkjenne at alle foreldre er ulike har man møtt foreldrene på midten og det kan bidra til at foreldrene føler seg verdsatt og ivaretatt. Videre fortalte *Barnehagelærer 3* at de hadde et nytt fokusområdet når det kom til foreldre:

«Nå har jeg sagt til mine eller de på min avdeling at jeg synes vi skal lære oss navna på foreldrene. Ofte sier du kanskje bare god morgen, eller god morgen til barnet som kommer, men du glemmer gjerne litt foreldrene, sant? Det handler liksom om å inkludere de også, med å si for eksempel "kjekt å se dere" og sånn da» - Barnehagelærer 3

I mange aktivitetssammenhenger i barnehagen er det veldig stort fokus på barnet, men bare ved å vie en liten kommentar rettet mot foreldre kan barnehagelæreren motiv om å anerkjenne at h*n ser den enkelte foresatte også. Det kan også bidra til å trygge foreldrene i relasjonen med barnehagen, og de ansatte. I slike situasjoner er det sannsynlig at foreldrene vil føle seg sett og ivaretatt og oppleve tilhørighet og anerkjennelse fra personalet.

Det var også en barnehagelærer som beskrev samarbeidet med flerspråklige foreldre. H*n fortalte om at det var en flerkulturell barnehage og motivene derfor er preget av å klare å se foreldrene og anerkjenne ulike kulturer og væremåter:

«Å ta vare på den kulturen som foreldrene har og hvor de kommer fra, og kunne se det fra et flerkulturelt perspektiv. Ja, for vi har mange nasjonaliteter representert. Så tenker jeg at det er veldig viktig å ja...møte foreldre der de er. Hvilke oppfatninger de har av barn og hvis de har noen bekymringer eller hvis vi har noen bekymringer eller hvis barnet er eller hvert fall når barna er nye i barnehagen. Hva som trygger barnet og ja. Det hender jo at jeg må tenke litt annerledes fordi de har andre ønsker og behov enn majoriteten, men jeg tenker jo at det er her min rolle kommer inn på en måte. Jeg skal jo liksom være rystet til å liksom ivareta og møte alle foreldre uansett hvilken bakgrunn de har. Så det tenker jeg er viktig da» -

Barnehagelærer 5

Her viser barnehagelæreren at h*n ser foreldrene og deres behov og knytter det opp mot sin profesjonsrolle som barnehagelærer. Barnehagelæreren tar opp arbeidet med flerkulturelle foreldre og barn og viktigheten av å ha som motiv å ivareta deres behov og ønsker for å trygge de på samme måte som andre foreldre. Vi har tidligere vært inne på at det er sentralt at barnehagepersonalets motiver gjenspeiles gjennom forståelse, omsorg og respekt overfor barn og foreldre. Gjennom å være anerkjennende overfor de man møter kan det bidra til at motivene om gode relasjoner og trygge foreldre ivaretas.

Informasjon

Informasjonen som utveksles mellom barnehagelærere og foreldre kan ses å være en sentral aktivitetssammenheng for foreldrenes engasjement og trivsel. I denne underkategorien ønsker vi å belyse hvordan barnehagelærere har som motiv å fremme god kommunikasjon og utveksling av informasjon med foresatte i barnehagen og se på hvordan de opplever at informasjon og kommunikasjonen foregår. Rammepplanen (2017, s. 30) stiller krav til at foreldre skal ha innsyn i barnehagens virksomhet, og dette må barnehagepersonalet forholde seg til i sin institusjonelle praksis. Barnehagelæreren under fortalte om informasjon og beskjeder på et generelt grunnlag:

«Det å kunne samarbeide godt med foreldrene uansett hvilket forhold man har til de at man forholder seg profesjonelt til de. Enten man snakker med dem i garderoben, på avdelingen eller kaller inn til et møte hvis det er noe mer ehm ja seriøst det må snakkes om»

- Barnehagelærer 2

Mens barnehagelæreren ovenfor beskriver informasjon og beskjeder på et generelt grunnlag har en annen barnehagelærer utdypet sine tanker mer.

«Inne på avdelingen hos meg så kommer de og spør hvis det er noe, og spør om tips. Hos oss er det en del foreldre som er førstegangsførelde, og de foreldrene føler seg gjerne litt ferske og usikre. Så de spør om alt de lurer på, og vi prøver å svare så godt vi kan. Hos oss har vi jo vært tydelige fra start at vi er der for å hjelpe og bidra, og at de må benytte seg av oss hvis de føler behov for det. Som jeg liker å si så spiller vi på en måte hverandre gode. Jeg er hvert fall opptatt av å få vite mest mulig om barnets situasjon hjemme og hvordan ting foregår der da liksom» - Barnehagelærer 1

Etter å ha fått et oppfølgingsspørsmål om barnehagelæreren kunne komme med et eksempel på hvorfor kommunikasjon er viktig for han/henne legger barnehagelæreren til at:

«Hmm, det første jeg tenker på er jo liksom at det kan være relevant for oss som jobber på avdelingen å vite hvis for eksempel et barn har sovet dårlig, fordi det kan jo på en måte være bakgrunnen for dets væremåte. Så hvis foreldrene liksom forteller ved levering at barnet har sovet dårlig og var oppe tidlig så kan jo det føre til at vi i større grad forstår barnet i løpet av dagen da. Eller hvis det for eksempel er ting som foreldrene ønsker at vi og skal følge litt med på eller observere da. Sånn hvis de har spist dårlig en periode eller noe sånn»- Barnehagelærer 1

Utsagnene ovenfor viser at barnehagelærerne har som motiv å gi tilstrekkelig informasjon til foreldrene og at de verdsetter et godt samarbeid hvor informasjon utveksles begge veier. Rammeplanen (2017, s. 29) legger fram viktigheten ved at barnet ikke skal oppleve lojalitetskonflikter mellom barnehagen og hjemmet. Den institusjonelle praksisen i barnehagen må derfor være preget av et godt og åpent samarbeid, der det vises forståelse for de grunnleggende motivene hos begge parter. Motiver og aktiviteter som fremmer informasjonsutveksling kan være med å bygge det gode samarbeidet med en trygg og god relasjon da foreldrene muligens i større grad vil føle seg sett og bli trygget på at deres barn blir sett og verdsatt i barnehagen.

Drøfting

Når det gjelder det generelle samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet er det ifølge våre undersøkelser stort fokus på motiver som fremmer relasjoner, anerkjennelse og

informasjonsutveksling mellom partene. Det har vist seg både i forskning av blant annet Nordahl, Drugli og Nordahl og Drugli og Onsøyen, og gjennom intervjuene at grunnlaget for et godt samarbeid er gjensidig respekt, anerkjennelse og gode, trygge relasjoner. Den vanligste måten å starte i barnehagen på er gjennom tilvenning med både ansatte og foresatte. Gjennom tilvenningen har personalet et profesjonelt ansvar for å trygge barna i møte med barnehagen, men en viktig del av tilvenningen er også å trygge foreldrene som skal levere fra seg det kjæreste de har. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver har forankret at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling (Utdanningsdirektoratet, 2017). Det er dermed et krav fra samfunnet at barnehagelærere skal samarbeide med foreldre om et felles mål- barnets beste. Drugli og Nordahl (2016) beskriver også hvordan samarbeid med foreldre bør være en integrert del av hverdagen og at målet er å fremme barnets læring og utvikling. Barnehagelærerne som deltok i studien har formidlet at de mener at samarbeidet med foresatte står som et sentralt motiv i barnehagen. Gjennom å tolke deres svar har vi sett at en stor del av samarbeidet tar for seg viktigheten av å se foreldrene og ikke minst barna. Dette kan tenkes at handler om verdier og syn på oppdragelse. Som Glaser (2018) påpeker er det kombinasjonen av barnehagen og hjemmet som utgjør helheten i barns liv og grunnen til at samarbeidet dem imellom er så viktig. Alt man gjør i barnehagen bunnar i at det skal være til barnets beste både her og nå, men også i fremtiden. Barn tilbringer store deler av dagen i barnehagen og det blir derfor sentralt å samarbeide med foreldrene for å sikre barnets trivsel og utvikling i barnehagen.

Den institusjonelle praksisen knyttet til samarbeidet som foregår på det daglige plan i barnehagen dreier seg om informasjon, og gjennom god kommunikasjon sørger man for at informasjonen overgis på en god og strukturert måte. Det er viktig at man som barnehagelærer har som motiv å fremme god kommunikasjon, men som kjent er kommunikasjon avhengig av at den parten som skal motta informasjon også tar del i kommunikasjonen for å unngå en enveiskommunikasjon. Barnehagepersonalet og de foresatte må derfor ha et felles motiv om god kommunikasjon og et godt samarbeid. Grunnlaget bør derfor være en forståelse av hvilke forventninger barnehagen har til foreldrene, og omvendt. Et eksempel på dette kan være at foreldre ønsker informasjon om hvordan dagen har vært i barnehagen, og at barnehagelærere ønsker informasjon om hvordan barnet har sovet og spist hjemme. Dersom barnehagelærere skal kunne gi relevant informasjon er det nyttig for dem å ha forståelse for hvilke

forventninger foreldrene stiller til barnehagen. Det bør være åpent for at foreldre og ansatte kan ta kontakt med den andre parten for generell informasjon og mer spesifikk informasjon.

Å danne et grunnlag for det gode samarbeidet krever innsats fra begge parter. Vi har tidligere vært inne på at det må være toveiskommunikasjon og at begge parter må være gjensidig avhengige av hverandre for at det skal kunne kalles samarbeid. Drugli og Onsøyen (2010) skriver videre at studier har vist at et godt samarbeid mellom foreldre og ansatte fører til at foreldrene i større grad får en forståelse for hva barnehagen forventer av dem, noe som kan føre til at de blir tryggere i møter med ansatte og barnehagen som system. Intervjuene kan tyde på at trygghet mellom de ulike partene er sentralt for å ha et godt samarbeid. I likhet med Drugli og Onsøyen beskriver flere av barnehagelærerne motiver om å bygge relasjoner med foreldrene slik at de skal føle seg sett og ivaretatt. Barnehagelærerne sier selv at de opplever at de møter kravene om et godt samarbeid og at nødvendig informasjon deles mellom partene og at de har en god flyt i de daglige møtene. De daglige møtene kan kategoriseres som uformelt samarbeid ut fra Glaser (2018) ved at det uformelle samarbeidet omfatter det som ikke er formalisert og planlagt slik som hente- og bringesituasjoner, telefoner, spontane sammenkomster og så videre. Dersom man ser dette opp mot Drugli og Nordahls (2016) forskning er informasjonen som gis til foreldrene det laveste nivået for samarbeid. Forskerne legger til at reell dialog med foreldrene er neste nivå og vi tenker at også dette nivået går under uformelt samarbeid da det oftest foregår dialoger ved henting og levering i barnehagen.

En sentral tanke er at det uformelle samarbeidet er de daglige aktivitetssammenhengene som innebærer de daglige møtene mellom barnehagepersonalet og foresatte, mens det formelle samarbeidet er aktivitetssammenhenger som i større grad tar for seg planlagte samtaler som for eksempel foreldresamtaler og foreldremøter. Flere av barnehagelærerne beskriver at samarbeidet som generell institusjonell praksis omhandler de daglige møtene, men det er også barnehagelærere som går inn på dette med samtaler som kanskje ikke egner seg i garderoben over hodet på barna. Som profesjonsutøvere legger de særskilt vekt på at det i slike tilfeller kan lønne seg å ta foreldrene til side eller avtale et tidspunkt for en samtale. Det kan like godt handle om foreldres bekymringer som barnehagelæreres. I tilfeller hvor det tenkes at en samtale utover den daglige dialogen er nødvendig kommer det igjen fram viktigheten av at barnehagepersonalets motiver er preget av deres erfaringer og kompetanse på feltet. Drugli og Onsøyen (2010) formidler at samarbeidet alltid vil utøves med bedre kvalitet av profesjonelle som vet at dette er et viktig element i det å utøve et godt faglig arbeid overfor barnet enn de

som ikke har denne kunnskapen. Dersom man knytter dette opp mot teori om profesjonsrollen til en barnehagelærer kan man se at blant annet Molander og Terum (2008) definerer rollen som: en type yrke som utøver tjenester basert på teoretisk kunnskap ervervet gjennom en spesialisert utdanning. Profesjoner er yrker med bestemte koblinger til høyere utdanning og forskning. Det er med andre ord pedagogenes ansvar som profesjonsutøver å fremme godt samarbeid med foreldrene for å styrke barnets utvikling og læring.

En del av det å være profesjonsutøver krever en spesialisert utdanning noe barnehagelærerne vi intervjuet har gjennom bachelorutdanningen. Gjennom studiet har deltakerne vært gjennom teori om profesjon og utøvelse av profesjon, noe som har ført til at de har utviklet nye motiver basert på krav og forventninger fra samfunnet. Ved å ha fokus på sin rolle som profesjonsutøver vet man at man har et ansvar i danningen og utviklingen i barnehagen, og motivene dannes deretter. En forutsetning for å kunne opptre profesjonelt omhandler profesjonsutøverens underliggende verdier. I tillegg knyttes det til de verdier og normer man tilegner seg gjennom utdanningen, knyttet til Barnehagelovens og Rammeplanens krav om å utøve profesjonen i samspill med barnehagens verdigrunnlag.

Ved å være åpen og mottakelig for andre mennesker kan man i større grad opptre anerkjennende overfor andre. Anerkjennelse er som beskrevet i Åmot og Skoglund (2019) et spørsmål om "å bli virkelig". Åmot og Skoglund skriver at begrepet stiger ut fra to prinsipper om at mennesket har ukrenkelig verdi og at hvert individ har en egenverdi og et utviklingspotensiale. Dette kan være sentrale synspunkter dersom man skal kunne anerkjenne andre mennesker. Som barnehagelærer har man et ansvar i å se andre og møte andre, og ved å ha en anerkjennende væremåte kan barn og foreldre føle seg sett og ivaretatt. Vi har tidligere beskrevet at individer blir til i møtet med andre. Det kan her tenkes at menneskets selv blir utformet i interaksjon med andre mennesker (Lavik et al, 2016). I likhet med Åmot og Skoglund (2019) som beskriver at individets identitet blir til og formet gjennom anerkjennelse fra andre på godt og vondt. Møtet med den andre vil derfor ha en påvirkning på eget selvbilde. Det å bli anerkjent for sin identitet, kultur eller etniske tilhørighet er et legitimt rettferdighetskrav og staten må legge til rette for denne formen for anerkjennelse (Lavik et al, 2016). Gjennom Rammeplan for barnehagen er det forankret at «barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt». Videre står det at «barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur,

sosial status, språk, religion og livssyn» (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9-10). Nordahl (2007) formidler at man skal gi anerkjennelse til alle foreldre uavhengig av barnets læring, utvikling og atferd og foreldrenes sosiale og kulturelle posisjon. Her kan man igjen trekke inn relevansen av at personalet er utdannet og har kunnskap om å møte andre mennesker og deres ulikheter.

Når vi ser på foreldresamarbeid som en generell institusjonell praksis blir det relevant å ta for seg motiver som relasjoner, anerkjennelse og informasjonsutveksling. For å danne et solid samarbeid som fungerer for begge parter er det sentralt med en god relasjon og trygghet i bunn. Gjennom tilvenning, tilknytning og gode dialoger mellom partene kan samarbeidet føles lettere da partene i større åpenhet og fortrolighet kan ta opp saker og ting som de har på hjertet. Viser igjen til at forskning av blant annet Nordahl (2007) og Drugli og Nordahl (2016) som har legger vekt på at et godt samarbeid er gunstig for barnets utvikling, trivsel og læring og har fått en sentral plass i Barnehageloven og Rammeplanen.

5.2 Aktivitetssammenheng; Hente- og bringesituasjoner

Denne hovedkategorien tar for seg hente- og bringesituasjoner i barnehagen. Hente- og bringesituasjoner ser vi på som en aktivitetssammenheng for samarbeidet mellom barnehagen og foresatte. Hente- og bringesituasjoner er preget av barnehagelærernes motiver og aktiviteter knyttet til foreldrene, og foreldrenes motiver og krav knyttet til barnehagelærerne. Dette innebærer hvordan de møter foreldre, og hvilken informasjon som gis i de daglige møtene i for eksempel garderoben. I denne hovedkategorien skal vi presentere hvordan barnehagelærere opplever hente- og bringesituasjoner til vanlig, hvilke motiver som preger disse aktivitetene og erfaringer fra før pandemien.

Rutiner, informasjon og kommunikasjon

Vi har valgt å slå underkategoriene: *rutiner*, *informasjon* og *kommunikasjon* sammen fordi vi opplever en sentral sammenheng mellom dem. Grunnen til sammenslåingen er at vi anser alle begrepene som viktige motiver for aktivitetssammenheng henting og levering. På spørsmål om hvilke rutiner de ulike barnehagene hadde før koronapandemien når det kommer til hente- og bringesituasjoner var svarene ganske like. Det kan virke som om det ikke er noen fastsatt rutine med hvem som tar imot barna og hvordan det gjøres, men dette er også en sentral aktivitet med klare motiver som: rutiner for samarbeidet i hente- og bringesituasjoner,

informasjonsutveksling og kommunikasjon i forhold til samarbeidet mellom barnehagen og foresatte, der informasjon utveksles fra begge parter. En barnehagelærer opplever rutinen slik:

«Vi har ikke noe sånt spesielt system på hvem som skal gå ut og sånn. Men vi skal gå ut og møte de i gangen, og når vi spiser frokost så har vi egentlig en regel om at foreldrene skal komme inn på avdelingen med barnet. Henting er jo det samme. Det er jo enten å gå ut i garderoben når de blir hentet, og fortelle om dagen og hva som har skjedd og hva vi har gjort, hvem de har lekt med, om det har skjedd noe fint, om det har skjedd noe dumt, noe krangling. Og hvis vi er ute, så tar vi jo bare den praten ute egentlig, ja» - Barnehagelærer 6

Videre svarer en barnehagelærer slik på spørsmålet om hente- og bringesituasjoner:

*«I bringesituasjoner foregår det som regel i garderoben og at vi som jobber på avdelingen kommer ut å møter barna og foreldrene i garderoben. Eller så tar foreldrene de med inn på avdelingen hvis det ikke er noen voksne i garderoben. Og i hentesituasjoner kommer som regel foreldrene inn på avdelingen og henter de og så slår man av en prat om hva som har skjedd i løpet av dagen og om det er noe spesielt. Og det gjør vi jo forresten på morgenen også at foreldrene gjerne sier hvordan barnet har sovet eller om h*n har spist frokost eller hvis det er andre relevante beskjeder» - Barnehagelærer 2*

Slik vi ser det virker det som om det er vanlig praksis at det ikke er en fast rutine på hvordan henting og levering skjer, men det vi opplever som felles motiv for et godt samarbeid er at barnehagelærerne organiserer aktivitetssammenhengen slik at en av personalet skal gå ut i garderoben og møte foreldrene og prate med dem om den kommende dagen eller dagen som har vært. Dette vil være en måte å realisere motivet i aktivitetssammenhengen *hente- og bringesituasjon*. Dersom ansvaret skulle vært knyttet opp mot hvilken vakt de ansatte har kunne det fort blitt kaotisk og unødvendig forstyrrelser i lek og andre aktiviteter. En av barnehagelærerne påpeker dette med å si:

«I bringesituasjoner foregår det som regel i garderoben og at vi som jobber på avdelingen kommer ut å møter barna og foreldrene i garderoben. Eller så tar foreldrene de med inn på avdelingen hvis det ikke er noen voksne i garderoben. For eksempel hvis det er sykdom eller andre grunner til at vi ikke kan gå ut i garderoben å møte de» - Barnehagelærer 3

Barnehagelæreren formidler på samme måte som de to andre at det er vanlig praksis at en av personalet møter barn og foreldre i garderoben, men tar høyde for at det ikke alltid lar seg gjøre i barnehagen. Hverdagen bringer utfordringer og nye situasjoner og det er ikke alltid fysisk mulig å gå ut i garderoben, noe vi syns er interessant at barnehagelæreren tar opp. Dersom en avdeling har en syk ansatt som påpekes av *Barnehagelærer 3* blir det kanskje i større grad vanskelig å møte i garderoben, motivene for aktivitetssammenhengen hente- og bringesituasjoner blir derfor ikke realisert, men fordi motivet om at det ikke vil være forsvarlig å forlate avdelingen uten at det er tilstrekkelig med voksne tilstede står sterkere, *Barnehagelærer 6* påpeker:

«... Men dette har vi jo pratet med foreldrene om. De vet liksom at vi prøver å komme ut å møte de når vi ser de kommer eller hører de i garderoben, men at dersom ingen kommer så kan de bare følge barnet inn og så tar vi en prat på avdelingen. Det er jo liksom ikke slik at barnet bare slippes inn på avdelingen alene, men foreldrene hilser jo på oss og forteller at de er her. Men det hender jo at vi ikke får pratet så mye med noen foreldre hvis de for eksempel kommer midt i en situasjon, men da forklarer vi gjerne og tar en lengre samtale på ettermiddagen. Jeg syns hvert fall at våre foreldre er ganske forståelsesfulle da» -
Barnehagelærer 6

Det er ikke alltid logistikken går opp, og noen ganger sitter man gjerne å for eksempel trøster et barn som har slått seg mens man venter på neste vakt som kan føre til at det ikke blir så enkelt å gå fra avdelingen og ut i garderoben. Forventningene til at foreldrene skal møtes i garderoben står dermed i en konflikt med krav og forventninger knyttet til omsorg og barnets beste. Men vi anser at barnehagelæreren har reflektert over slike situasjoner, og at h*n gjerne selv tar ansvar for å prate med den foresatte ved henting. Slik vi ser det er det ikke alltid mulig å holde fast ved planer og strukturer og det virker som de har gode rutiner på hvordan de takler uforutsette hendelser, på denne måten ser man at motiver og aktiviteter ikke er statiske, men i konstant endring, og gjensidig avhengige fordi det må tilpasses ut fra situasjonen man befinner seg i.

Mange av barnehagelærerne påpeker at hentesituasjonene på ettermiddagen ofte skjer ute, og i mange sammenhenger henvender foreldrene seg til personalet før de ser barna. Dette skaper gode muligheter til å prate med foreldrene og gir begge parter mulighet til å ta opp

eventuelle samtaler som ikke egner seg over hodet på barnet. Noen ganger kan det forekomme at foreldre ønsker råd eller tips dersom de opplever noe vanskelig overfor sitt barn, dette kan man se på som en forventning til kompetanse fra foreldrene til barnehagelærerne. Gjennom sin utdanning har barnehagelærerne utviklet en faglig kompetanse innenfor feltet, og en forventning fra foreldrene kan da være at de innehar kompetansen til å svare på problemstillinger knyttet til barna. En barnehagelærer påpeker dette ved å si:

«Ofte når de kommer for å hente er barna ute og da kontakter foreldrene en ansatt på avdelingen og slår gjerne av en liten prat før vi sammen går å finner barnet. Det er jo litt greit å ha muligheten til å snakke med foreldrene uten å gjøre det over hodet på barnet og tenker jeg. Da kan det jo på en måte være lettere å ta opp ting eller snakke om ting som ikke barnet trenger å høre, men vanligvis er det jo ikke noe spesielt da» - Barnehagelærer 6

Det kommer fram i intervjuet at barnehagelæreren forteller om en opplevelse av at det kan være lettere å ta opp ting med foreldrene når ikke barna er tilstede, motivet til både foreldre og barnehagelærerne vil da være å skåne barnet fra bekymringer eller sensitive temaer som omhandler barnet. *Barnehagelærer 3* er også inne på samme tema:

«Siden jeg jobber på småbarnsavdeling har det skjedd flere ganger at foreldre oppsøker meg i hentesituasjoner for å spørre om vi har opplevd at barnet for eksempel biter andre på avdelingen. De har gjerne selv utviklet bekymring fordi de har sett sitt barn bite andre og lurur på om dette foregår i barnehagen og eller om det var et engangstilfelle. Heldigvis er de "problemene" foreldrene kommer med ofte kjent på småbarnsavdeling og jeg kan berolige de med at det er en vanlig fase i små barns oppvekst da. Jeg føler hvert fall at det er fint å vite at foreldrene tar kontakt for små, men og større ting de sliter med eller opplever vanskelig»
- *Barnehagelærer 3*

Informasjonen som utveksles i disse samtalerne er gjerne omkring mer hverdagslige temaer, som omhandler hvordan det har gått med barnet den dagen, enten hjemme eller i barnehagen. Motivet for disse samtalerne er da gjerne at barnehagepersonalet og foreldrene skal få et mer helhetlig innsyn i barnets hverdagsliv, fordi de har et felles omsorgsansvar for barnet. *Barnehagelærer 3* som forteller om foreldre som gjerne bekymrer seg for at barnet deres biter eller lignende og som kommer til barnehagelæreren med bekymringen kan tenkes å være trygg i relasjonen med den ansatte da den betror seg til han/henne ved å oppsøke råd og tips.

Dette kan illustrere at de har motiver om å skape god relasjon og god kommunikasjon, og gjerne at den foresatte føler seg sett og hørt i den forstand at h*n mottar anerkjennelse fra barnehagelæreren og ikke opplever en skjevhet i maktfordeling eller føler seg krenket. Den foresatte er muligens trygg på at barnehagelæreren ønsker det beste for barnet og dermed ønsker å hjelpe heller enn å legge skyld eller skam på noen. Det som kommer fram gjennom intervjuene tegner et bilde av at det gjerne er ganske likt på tvers av de ulike barnehagene. En barnehagelærer forteller om informasjonsutvekslingen slik:

«Vanligvis kommer foreldrene med barnet i garderoben og så går en av de ansatte ut å møter de og sier god morgen eller takk for i dag, og forteller litt om hva vi skal gjøre den dagen eller hva vi har gjort. Og så spør vi gjerne foreldrene om det er noe spesielt vi bør vite om eller om de gjorde noe spennende dagen før. Jeg tenker jo at jeg ønsker å få et innblikk i både barnas og foreldrenes hverdag»- Barnehagelærer 1

Det kan tyde på at barnehagelæreren vektlegger primær informasjon om hvordan barnet har det hjemme og hva de finner på i tiden utenfor barnehagen. Slik vi ser det er dette et motiv for å bedre kunne møte familiers behov i det daglige samarbeidet i barnehagen. Ofte kan samtalen i garderoben være holdepunkter for samtalen som foregår inne på avdelingen. Samtalene i garderoben er derfor en viktig del av barnehagens institusjonelle praksis. Barnehagelæreren fortsetter med et eksempel som vi syns viser godt hvor viktig det er å vite noe om foreldrene og deres hverdag.

«Grunnen til at jeg syns det er viktig å vite litt om foreldrene og på en måte kjenne de og er at det kan være et verktøy i samtaler med barnet. Jeg hadde en hendelse forrige uke som forklarer det greit: Det var et barn som hadde en litt tøff morgen og syns det var veldig trist da mor dro fra barnehagen. Jeg og barnet gikk inn på avdelingen og satte oss på sofaen. Barnet gråt og ropte på mamma. For å roe situasjonen forklarte jeg til barnet at mamma måtte gå på jobb- for å hjelpe de som er syke. Ja, for moren jobber som sykepleier... Og så fortalte jeg til barnet at de gamle på jobben til mamma også trenger henne. Så kikket barnet etter hvert opp på meg og gråtingen stopper et øyeblikk. Da tok jeg sjansen min til å spørre om barnet ville være med å lage frokost» - Barnehagelærer 4

Vi har valgt å ta med eksempelet fordi vi syns det var en fin praksisfortelling som omhandler samarbeidet med foresatte. I situasjonen kommer barnehagelærerens motiv om relasjon til

foreldrene til syne, ved at h*n vet hva moren arbeider med og bruker dette for å berolige barnet. Dersom barnehagelæreren ikke hadde visst hva mor arbeidet med kunne h*n ikke brukt dette verktøyet for å forklare barnet at mor er viktig for andre også. Om det var tilfeldig at barnet sluttet å gråte eller om det var samtalen er vanskelig å si noe om, men vi tror absolutt at det kan komme godt med å vite litt om livssituasjonen til foreldrene.

Drøfting

En stor del av det daglige samarbeidet omhandler hente- og bringesituasjonene som foregår ved levering og henting i barnehagen. Det er gjennom disse aktivitetssammenhengene foreldre og ansatte møtes daglig. Selv om det er dette samarbeidet som foregår jevnlig kalles det uformelt samarbeid. Det uformelle samarbeidet omfatter det som ikke er formalisert og planlagt slik som hente- og bringesituasjoner, telefoner, spontane sammenkomster og så videre (Glaser, 2018). Som både Glaser (2018) og Drugli og Nordahl (2016) påpeker omhandler dette de ikke planlagte møtene som henting og levering går under.

Store deler av informasjonen som utveksles mellom barnehagen og hjemmet foregår i disse møtene, og de er sentrale for å få en helhetlig forståelse av begge arenaene. Bratterud et al (2012) tar for seg hvordan et nært samarbeid kan fremme trygghet og trivsel i barnehagen noe også alle deltakerne har oppgitt at er viktig for dem. Hvis man ønsker å bygge et godt samarbeid kan det i samråd med forskning være nyttig med gode samtaler med foreldrene. Slik som Bratterud et al (2012) beskriver det er samarbeidet og informasjonen som utveksles sentral for foreldrenes trygghet og trivsel. En barnehagelærer fortalte i intervjuet at h*n var opptatt av å se foreldrene, og måten de hadde bestemt seg for å inkludere foreldrene var å lære seg navnene på alle foreldrene slik at de kunne anvende dette i hente- og bringesituasjoner, dette kan ses på som et motiv fra barnehagen for å skape tryggere rammer for foreldresamarbeidet. Vi har tidligere i oppgaven tatt opp viktigheten av å være anerkjennende overfor foreldre og ved å vise at man ser dem også kan det i større grad føre til at foreldrene føler seg sett. Det kan tyde på at barnehagelærerne i studien vår har foreldresamarbeid tydelige motiver og rammer for samarbeidet og måten de beskriver og forteller om dette viser at foreldresamarbeid er en viktig del av barnehagens institusjonelle praksis.

Solberg (2019) trekker fram viktigheten av hverdagsmøtene mellom foreldre og ansatte i barnehagen, og stiller spørsmål ved hvorvidt rammene for samarbeidet er gode nok. Gjennom feltarbeid konkluderte Solberg at samarbeidet som foregår ved henting og levering varierer fra

morgen til ettermiddag, og at ved levering var fokuset å ta imot barnet på en god måte. Ved henting fant Solberg ut at samtalene gjerne var mer preget av voksenrammer, men også at barna deltok i samtalene gjennom de voksne. Et av funnene i vår studie viste at foreldre lettere tar en prat med de ansatte på ettermiddagen uten barna tilstede. Barnehagelærerens motiv var at ikke alle samtaler var nødvendig å ta foran barnet. Slik deltakeren snakker om det fremstiller h*n at de fleste samtaler, i likhet med Solberg (2019), foregår gjennom barnet og med barnet tilstede under henting og levering, men barnehagelæreren forteller at dersom muligheten byr seg tar de gjerne en prat om det er noe, uten barnet. Slik vi oppfatter deltakeren er dette et tegn på trygge foreldre som oppsøker personalet dersom de føler behov for støtte, tips eller veiledning. Gjennom måten barnehagelæreren formidler temaet og uttrykker seg til oss kommer det fram at barnehagelæreren selv er tilfreds med måten å samarbeide med foreldrene om temaer som kan oppleves annerledes og eller vanskelig.

Tryggheten kan gjenspeile at personalet har gjort noe riktig i prosessen med å bygge en relasjon bygd på tillit, trygghet og anerkjennelse noe forskning av blant annet Nordahl (2007) som uttalte at samarbeidet bør ha fokus på et felles motiv om barnets beste. Ved å strukturert arbeide med motivet om barnets beste blir det viktig at barnehagelærere ser den enkelte og at de sammen med foresatte i aktivitetssammenhenger fremmer toveiskommunikasjon slik at de kan komme fram til hva som er det beste for det enkelte barnet. Som Barnehageloven og Rammeplanen påpeker skal man som barnehagelærer skal tilrettelegge for foreldresamarbeid og god dialog med foresatte både på individnivå og gruppenivå (Utdanningsdirektoratet, 2017). Kravene og forventningene om samarbeid på gruppenivå kan fremtre i garderobesituasjoner hvor man gjerne kan oppleve å møte flere foreldre til samme tid. Det blir da sentralt at man kan ta en felles samtale, samt også se den enkelte å gi den nødvendige informasjonen. Det vil være hensiktsmessig for barnehagelærerne å organisere denne aktivitetssammenhengen basert på motiver knyttet til samarbeid både på individnivå og gruppenivå.

Drugli og Undheim (2012) utførte en studie knyttet til foreldresamarbeid hvor funnene blant annet viser også i denne undersøkelsen at hentesituasjonen er preget av informasjonsutveksling fra begge parter. Foreldrene som har deltatt i studien har jevnt over fortalt at de er tilfreds med tilbudet og samarbeidet, men også noen forteller at de ikke får nok informasjon. Forskningen viser viktigheten av å faktisk utføre undersøkelser og studier hvor foreldrenes stemme blir hørt. Det er ikke alltid nok å studere barnehagelæreres subjektive

erfaringer og opplevelser av sine motiver knyttet til samarbeidet da det kan vike fra hvordan foreldrene subjektivt opplever det. Det som kommer fram i intervjuene våre er at barnehagelærerne selv er fornøyd med foreldresamarbeidet de utfører og formidler at foreldrene tar kontakt med dem om det skulle være noe uten om foreldresamtaler og foreldremøter. Dette er et tema som er vanskelig for oss å bevege oss inn på da vi ikke fikk utført intervjuer med foreldre grunnet koronapandemien.

Som Glendrange (2019) påpeker kan noen samtaler være sårbare overfor foreldrene til det gjeldende barnet og det er i slike situasjoner viktig med kompetente ansatte som har kunnskap og erfaringer med å ta opp slike samtaler. Lavik et al (2016) skriver at mange mener at det å bli anerkjent for sin identitet, kultur eller etniske tilhørighet er et legitimt rettferdighetskrav og at staten må legge til rette for denne formen for anerkjennelse. En utfordring som kan oppstå i vanskelige samtaler kan være at foreldrene ikke føler seg anerkjent etter sine verdier og behov og derfor kan føle på en sårbarhet eller å oppleve krenkelser. Skoglund (2019) og Lysaker (2011) skriver om utfordringen ved krenkelser at den mottakende parten opplever seg krenket. Forskerne beskriver motstykke til anerkjennelse som krenkelse- det å ikke bli tatt på alvor eller bli respektert. En utfordring som kan forekomme i arbeidet med foreldresamarbeid kan derfor være at den foresatte (i denne situasjonen) ikke føler seg anerkjent. Som barnehagelærer må man kunne tilpasse seg og arbeide anerkjennende overfor alle foresatte for å unngå at de føler seg mindre respektert eller krenket. Ved å arbeide med anerkjennelse som motiv kan det sikre et trygge rammer for gode relasjoner, som igjen kan føre til at det er lettere å ta de vanskelige samtalenene med foresatte.

Drugli og Onsøien (2010) formidler at kommunikasjonen foregår gjennom ulike kanaler som gester, mimikk, øyekontakt, språk og kroppsbevegelser. Gjennom en dårlig utstråling, lite øyekontakt og språk kan foreldrene få en oppfattelse av hvordan de mottas av barnehagelæreren. Hvordan de opplever møtene i garderoben kan avhenge av hvordan de opplever den ansatte som møter dem. I Hole (2017) sin fortolkning av Bubers teori om møtet mellom jeg og du viser Hole til relasjonen mellom jeg og du som et forhold mellom to subjekter som står likeverdig ovenfor hverandre. I vår studie ble det fortalt av flere av deltakerne at det første de tenkte på når de hørte ordet foreldresamarbeid var relasjoner og de daglige møtene med foreldrene. Som et oppfølgingsspørsmål ble det spurt om hva de vektlegger i relasjonen med foresatte hvor flere av deltakerne forteller at trygghet, trivsel og evnen til å møte foreldrene og deres behov var viktige motiver for samarbeidet. Videre kan

man se på Mead sin teori i Lavik et al (2016) om symbolsk interaksjonisme og se at hovedteorien han var at menneskets identitet eller det sosiale selvet blir til i interaksjon med andre mennesker. Mead hevdet at vårt eget selv kun er noe vi kan erkjenne ved å snu andres perspektiv på oss selv. Selvet blir til i en prosess hvor vi samhandler med andre mennesker. Vi kan tenke oss at en måte å endre atferd eller væremåte kan være i samarbeid med foreldrene. Vi speiler oss i deres reaksjoner og uttalelser og kan gjennom interaksjonen eller samhandlingen med foreldrene snu vårt perspektiv på oss selv (Lavik et al, 2016). Gjennom våre intervjuer kommer det fram at evnen til å se hver enkelt foresatt er et motiv som deltakerne setter høyt når det kommer til samarbeid. Flere av deltakerne nevner at de opplever et godt samarbeid med foreldrene gjennom å lære å kjenne foreldrene ut fra deres ønsker og behov. Dersom man har den gode relasjonen som grunnlag for samarbeidet vil man lettere kunne speile seg i deres reaksjoner og uttalelser. Det handler derfor om å ta i betraktning hva den andre verdsetter i samarbeidet, og hvilke krav og forventninger som stilles av den andre parten for at den skal føle at relasjonen bygger på et genuint ønske om et felles mål; i denne sammenhengen vil da målet være barnets beste noe flere av barnehagelærerne påpeker er motivet for samarbeidet.

Møtene med foreldrene ved henting og levering viser seg, gjennom våre funn og tidligere forskning, å være sentrale aktivitetssammenhenger for å utvikle de gode relasjonene da det er her de møtes jevnlig og blir kjent med hverandre. Og som i avsnittet over kan man se at hvordan møtet mellom jeg og du oppleves kan ha stor betydning for hvordan man opplever seg selv. Gjennom interaksjon med andre blir selvet til og gjennom andres perspektiv på en selv kan man erkjenne vårt eget selv. I denne sammenhengen vil møte mellom jeg og du og interaksjonen det snakkes om foregå mellom foreldre og ansatte og det er også her viktig at det er gjensidig og oppleves av begge parter.

Nordahl (2000) presenterer i en rapport om samarbeid mellom hjem og skole at resultatene viser at samarbeidet mellom skole og hjem bærer preg av at foreldrene får mye og i hovedsak relevant informasjon om skolens virksomhet og barnas situasjon. Det samme vil i stor grad være gjeldende i barnehagen da foreldrene også her ønsker informasjon om barnehagens virksomhet og barnas situasjon. Noe som kom fram i intervjuene våre var at barnehagelærerne forteller at de ønsker at foreldrene i størst mulig grad skal ha et innblikk i hva de holder på med på avdelingen og hvordan deres barn har det, dette ser vi som et motiv for samarbeidet. Nordahl (2007) beskriver også at et samarbeid kan sees i form av formaliseringsgrad. På den

ene siden hevder Nordahl at et formelt samarbeid avhenger av visse formaliteter som møteinnkallelser, deltakelse i møter, hyppighet og gjennomføring av møter og annen form for informasjonsutveksling. Mens på den andre siden mener Nordahl at ved lite formalisert samarbeid kan være for eksempel ved at læreren sier at foreldrene skal ta kontakt hvis det er noe. Knyttet til vår studie vil det lite formaliserte samarbeidet som Nordahl beskriver kunne knyttes til de daglige møtene mellom foreldre og personalet i barnehagen. Det deltakerne forteller er at de opplever disse samtalene som viktig for å opprettholde den nære relasjonen mellom foreldre og personalet.

5.3 Aktivitetssammenheng; Kommunikasjon og samarbeid i kontekst av pandemi

Hovedkategorien om kommunikasjon og samarbeid i kontekst av pandemi tar for seg hvordan barnehagelærere har opplevd samarbeidet det siste året hvor hverdagen har vært preget av pandemi. Vi skal se på deres erfaringer med aktivitetssammenhengene informasjonsutveksling, de daglige møtene og dialogene mellom dem og foreldrene. I motsetning til forrige hovedkategori skal vi her formidle hvordan barnehagelærere har opplevd foreldresamarbeidet som institusjonell praksis i kontekst av pandemien, som har ført med seg nye krav og forventninger til barnehagen, og hvilke erfaringer de har gjort seg omkring det.

Informasjon og beskjeder

Barnehagene bruker ulike metoder for å dele informasjon og beskjeder med foreldrene. Det er alt fra muntlige beskjeder, lapper på barnets plass, plakater/oppslagstavle i garderoben, tekstmeldinger/telefonsamtaler, mail, private grupper på Facebook og apper. Det kan virke som om appene har blitt mer flittig brukt under pandemien, fordi foreldrene ikke har like stor tilgang til garderoben som tidligere. Gjennom bruk av apper kan man på en enkel måte gi viktige beskjeder til foreldrene, eller dele bilder og hendelser fra dagens aktiviteter. Også under den nedstengte perioden i mars/april 2020 ble de digitale hjelpemidlene flittig brukt til informasjonsutveksling. Motivet kan her ses som et mål om å opprettholde et godt samarbeid i kontekst av pandemien, der rammene for samarbeidet var preget av nye krav og forventninger knyttet til smitteverntiltak og nedstenging. En av barnehagelærerne sier dette om bruk av digitale hjelpemidler når barnehagen var stengt:

«Når vi stengte ned da, så var vi jo stengt i over en måned. Og da hadde vi laget en Facebook-side, det hadde vi ikke fra før. Denne var det kun foreldrene som hadde tilgang til. Og der la vi ut video av samlingsstunder, hilsninger, bursdagshilsen og litt sånt da. En av kollegaene mine la ut samlingsstund nesten hver dag, så det var jo supert. Og så sendte vi mail til foreldrene og hørte litt om hvordan det gikk. Vi ga de også tilbud om telefonsamtale med oss når vi var stengt» - Barnehagelærer 1

Det at barnehagelæreren forteller at de har opprettet en privat Facebook gruppe grunnet situasjonen viser jo at barnehagen har hatt et ønske om å nå ut til foreldrene ved innlegg, bilder og så videre for å videreformidle hverdagen i barnehagen. Når det ikke var mulig å ha fysiske dialoger med foreldrene kan det se ut som at barnehagelærere så seg nødt til å være kreative og gjøre endringer i sin institusjonelle praksis. Dette gjorde de gjennom å formidle viktig informasjon på andre måter og i denne barnehagen ble det gjennom en privat side på Facebook. Den digitale kommunikasjonen ble et alternativ for de daglige møtene i hente- og bringesituasjoner, som er den aktivitetssammenhengen der store deler av samarbeidet foregår. Det kan virke som om de ansatte i denne barnehagen har strukket seg langt for å være tilgjengelige for foreldrene og tilbyr flere måter å kommunisere på. Det er dog ikke en selvfølge at alle foresatte er på Facebook så at det er andre alternativer gjenspeiler respekt for og anerkjennelse av mangfoldet i foreldregruppen.

Tre av deltakerne i studien tok opp digitalisering av hverdagen under pandemien og forteller om hvordan de har tatt i bruk apper for å informere foreldrene om hva dagene inneholder. Begge deltakerne forteller at de opplever at de i større grad har måttet være kreative i formidling av informasjon med foreldrene da det har vært begrenset fysisk kontakt grunnet smitteverntiltak som har gjort det vanskelig med henting og levering innendørs med tanke på avstand. De nye kravene og forventningene som pandemien har ført med seg har endret rammene for foreldresamarbeidet som institusjonell praksis og har dermed ført til at barnehagelærere må tenke på en annen måte for å finne en passende løsning på de utfordringene de har møtt på. En av barnehagelærerne beskrev det slik:

«Vi bruker en app som vi legger ut bilder og sånn, så man må jo være ekstra flink på det da. Vi brukte den før og, men jeg føler jo vi har blitt flinkere og bruke den nå som vi på en måte har vært nødt til det. Jeg synes vi har vært mer aktive nå som det har vært koronapandemi»-

Barnehagelærer 4

Barnehagelæreren legger vekt på at de har blitt flinkere nå som de har sett det som nødvendig å gjøre endringer i sin institusjonelle praksis når det kommer til digitale hjelpemidler knyttet til kommunikasjon med foresatte. Tidligere har det gjerne vært et pedagogisk verktøy som har blitt benyttet til ekstra informasjon i tillegg til samtaler i garderoben. Vi tolker digitaliseringen av kommunikasjonen som et motiv for å opprettholde samarbeidet med foreldrene i en mer krevende og uvant tid. Det at tre av deltakerne forteller om private grupper på Facebook og større bruk av apper får oss til å tenke at dette muligens er en løsning flere barnehager har tatt i bruk både før og under pandemien. Men en av barnehagelærerne beskriver utveksling av informasjon og beskjeder litt annerledes enn de tre tidligere.

«Det eneste jeg synes var litt vanskelig med informasjon var at ting skjedde veldig kjapt når vi møtte foreldrene så det var jo hvis man hadde litt sånn flere beskjeder så var det gjerne lettere å sende melding om det enn å bli stående med porten siden man hadde ørten andre unger som skulle ha oppmerksomheten min»- Barnehagelærer 2.

Barnehagelæreren beskriver at h*n opplevde at det ikke alltid er så lett å få med all informasjonen i de korte møtene. Grunnet pandemien må barnehagen forholde seg til krav og forventninger til smittevern, og de daglige møtene må være over kortest mulig tidsrom og med et krav om å holde avstand. Men i motsetning til de deltakerne som bruker Facebook og apper forteller denne barnehagelæreren at de bruker tekstmeldinger i større grad enn tidligere for å gi beskjeder som kan bli glemt under de daglige møtene.

Endring i rutiner og struktur

Gjennom en lengre periode med pandemi, nye retningslinjer, anbefalinger, råd og regler var barnehagen som institusjon nødt til å endre store deler av den institusjonelle praksisen for å unngå smittespredning. Vi skal nå ta for oss noen av endringene som barnehagelærerne fortalte om, og hvordan de har måttet endre rutiner i hverdagen. Første utsagnet vi ønsker å ta med er barnehagelæreren nedenfor som beskriver hvordan de tidlig begynte å sende ut meldinger som de tidligere hadde informert om ved lapper i garderoben.

«Vi begynte egentlig å sende meldinger for eksempel når barnet manglet noe. Og det har jo egentlig fungert ganske greit i stedet for å legge sånne kort i hyllen, men nå sender vi stort sett melding om ting de er tomme for eller mangler»- Barnehagelærer 2.

Videre forteller barnehagelæreren at dette er en praksis h*n tror de kommer til å fortsette med, og en annen barnehagelærer forteller at de begynte å sende meldinger angående mangler før pandemien grunnet at barnehagelæreren syntes det kunne oppleves krenkende med en lapp over hylla til barnet især om det var gjentakende hos enkelte. Barnehagelæreren begrunnet dette med motivet om å skåne foresatte for ydmykelsen det kan medføre. Det viser til en ydmykhet og forståelse overfor barn og foreldre.

En endring som flere av barnehagelærerne kommenterer er garderobesituasjonen som har vært annerledes det siste året:

«Vi har jo ikke samme møtene med foreldrene nå som vi hadde før. Nå må de leveres inn på avdelingen til oss uten at vi går ut i garderoben og setter oss ned med de. De kler av barna og sender de inn til oss, og da blir det mest hei og ha en fin dag med tanke på at vi ikke får gå ut»- Barnehagelærer 6.

Det kommer tydelig fram i våre intervjuer at garderobesituasjonen er den aktivitetssammenhengen som oppleves som den største endringen når det snakkes om foreldresamarbeid. Det er her store deler av det uformelle daglige samarbeidet med foresatte foregår, i tillegg til inne på avdelingen og i uteområdet. Grunnet pandemien har det vært restriksjoner som tilsier at man må kunne holde en viss avstand til andre mennesker som gjennom våre intervjuer har vist seg å by på ulike utfordringer i små garderober innendørs i barnehagen. Som barnehagelæreren nedenfor beskriver har de hatt levering og henting ved porten ved rødt nivå (høyeste nivå) av tiltak:

«De fleste ungene ble hentet og levert med porten i en kort periode kanskje en måned, eller to måneders tid»- Barnehagelærer 2.

Videre forteller barnehagelæreren at det ble sendt meldinger i forkant av henting og levering slik at de skulle holde en viss struktur på hvordan og når henting skulle foregå. H*n forteller også at barnehagen på rødt nivå var inndelt i kohorter og at man i denne perioden var “ansvarlig” for å ta i mot å levere barna i sin egen kohort. Også en annen barnehagelærer forteller om opplevelsen med kohort og foreldresamarbeid:

«Vi har jo vært inndelt i kohorter, og har delt uteområdet slik at vi skal skille mellom kohortene. Uteområdet er delt med sånn langt tau for å skille barna fra ulike avdelinger og

sånn. Så jeg føler jo vi tar avstand på alvor, og når vi gjør det sånn blir det jo til at foreldrene henter barna innenfor et område og da møter vi jo bare foreldrene i vår kohort» –

Barnehagelærer 4.

Det virker som barnehagelærerne har gode rutiner og struktur på hvordan de best mulig kan sikre smitteverntiltak. Og det kan tyde på at flere av barnehagene tilbringer mer tid ute nå enn tidligere og de begrunner det med at det er lettere å holde avstand samt at det forenkler hentesituasjonen i møtet med foreldrene også, som vist i utdragene under:

«Jeg merker jo at det er litt lettere når vi er ute og kan snakke lettere med foreldrene fordi det er lettere og holde avstand og at vi er ute»- Barnehagelærer 5.

«Vi prøver jo å være mye ute på ettermiddagen når det går mot hentetid fordi vi ønsker å kunne slå av en prat med foreldrene. Og det er mye lettere når vi er på uteområdet»-

Barnehagelærer 3.

Drøfting

Barnehagelærerne forteller at det oppleves lettere å holde avstand når de er utendørs og at de derfor tilbringer mer tid på uteområdet på ettermiddagen. De vektlegger at de er mer ute nå enn før noe som fører til at det er en endring i de vanlige rutinene og praksisen til barnehagene. Å samarbeide med foresatte i barnehagen er et krav fra både Barnehageloven og Rammeplanen. I kontekst av pandemien har barnehagelærere måttet forholde seg til små og store endringer i den daglige praksisen for å kunne overholde smitteverntiltak. Men i det større bilde slik som Os et al (2021) har funnet ut i undersøkelsen er det mange foreldre og ansatte som uttrykker at utelivet har gitt positive muligheter i barnehagen, men de uttrykker på den andre siden også bekymring for at barna må tilbringe store deler av dagen ute, uansett årstid og værforhold. Slik deltakerne våre forteller det har det ikke vært et problem å være mye ute da de sier at de opplever det som lettere enn å være inne. Barnehagelærerne vi har intervjuet har også vektlagt at det gjør foreldresamarbeidet lettere da det er større rom for å kommunisere med foreldrene utendørs.

Det samme kan vi se at flere av barnehagelærerne i vår studie forteller at de har delt barnegruppene og de ansatte inn i kohorter for å bedre ivareta krav om smittevern. De

forteller også at ved å ha kohorter sikrer de kontakt med færre foreldre og barn i løpet av en arbeidsdag. Dette kan trolig tenkes å være gjort i beste hensikt for å unngå smittespredning og at større grupper havner i karantene og isolasjon. Smittesporingen vil være lettere å utføre dersom de er inndelt i mindre grupper. Rapporten som er gjennomført av Os et al (2021) er sentral i forhold til vår studie da den i stor grad tar for seg aktuelle temaer knyttet til barnehagenes utfordringer i kontekst av pandemien. Når man ser vår studie opp mot Os et al (2021) kan man tydelig se likheter mellom deltakerne i de to studiene. Den største fellesnevneren når det kommer til foreldresamarbeid under koronapandemien er at de ulike barnehagene har gjort det beste ut av situasjonen. I studien til Os et al (2021) er det blitt utført intervjuer av foreldre, mens vi bare har barnehagelærerens oppfatning og opplevelse av samarbeidet. Deltakerne i studien vår forteller dog at de ikke har opplevd at foreldre er mer bekymret eller urolige knyttet til pandemien og at de har tilrettelagt for andre former for dialog enn den fysiske, noe som også kommer fram i studien til Os et al (2021).

På den andre siden forteller også deltakerne at de nye tiltakene har ført til mindre kontakt med alle foreldre, og at de savner å ha de lengre gode samtalene, men at de har gjort det beste ut av situasjonen som de ikke får gjort noe med. Videre har også barnehagelærerne fortalt om noe forvirring ved hyppige endringer i smitteverntiltakene knyttet til smittetallene i de aktuelle områdene, noe som også Balci (2021) beskriver som raske omorganiseringer. I slike tilfeller ved endringer eller eventuell smitte kan det igjen trekkes inn viktigheten av et nært samarbeid med god kommunikasjon begge veier. Drugli og Onsøyen (2010) påpeker at god kommunikasjon i samarbeid med foreldre er spesielt viktig i situasjoner hvor ting er vanskelig. De vektlegger kunnskapen som barnehagelærere tilegner seg gjennom utdanningen som et grunnlag for å håndtere nye og vanskelige situasjoner. Koronapandemien kom brått på, og førte med seg endringer som hverken foreldre eller ansatte var forberedt på, men med god kommunikasjon og et nært samarbeid er begge parter bedre rustet til å håndtere endringene dette medførte. Også Drugli og Nordahl (2016) beskriver informasjonen mellom partene i det uformelle samarbeidet ved å peke på viktigheten gjensidig kommunikasjon hvor begge parter deltar. Deltakerne har i intervjuene fortalt at de har informert foreldrene om at de må ta kontakt med barnehagen dersom noe er vanskelig eller uklart.

Foreldresamarbeidet i barnehagen har vært gjennom store endringer knyttet til pandemien og ut fra deltakernes opplevelser og erfaringer kan det se ut som om de nye forventningene og kravene knyttet til håndtering av smittevern har gjort det mer utfordrende å opprettholde

samarbeidet. Drugli og Nordahl (2016) hevder at «den beste måten å forhindre et vanskelig samarbeid mellom hjem og skole på er å legge til rette for et godt samarbeid med alle foreldre. Hvis man har etablert en god samarbeidsrelasjon med foreldrene, er sjansen liten for at det oppstår store samarbeidsproblemer, selv om partene må forholde seg til vanskelige tema» (s. 23). Koronapandemien er et tilfelle som er utenom det vanlige, og det kan oppleves som en vanskelig situasjon eller en krise. Det vil i denne situasjonen være til fordel om barnehagelærerne og foreldrene har etablert en god relasjon til hverandre da det kan være lettere å ta opp saker med den andre parten. Motivet for barnehagelærerne bør derfor være å skape og opprettholde den gode og åpne relasjonen med foresatte.

Os et al (2021) har i sin forskning også intervjuet foreldre angående deres opplevelser av nedstenging, gjenåpning og hvordan de har måttet omorganisere sin hverdag for å tilpasse seg “den nye barnehagehverdagen”. Når barnehagen igjen skulle åpne forteller en barnehagelærer i studien til Os et al (2021) at hun var imponert over arbeidet barnehagen hadde lagt ned i perioden med endringen av barnehagen fysisk og mailer som var blitt sendt ut og oppdatert ved endringer. Videre forteller barnehagelæreren at de pedagogiske lederne også var tilgjengelige og at hun selv ikke hadde noe å klage på. Informasjonen og kontakten med barnehagen ble jevnt over vurdert som god, og noen mente at situasjonen hadde styrket samarbeidet: «Det ble et tettere forhold. Det ble en krise vi alle måtte stå i og det var like vanskelig for alle. Lederen i barnehagen har vært tydelig at hun ikke har kunnskap om alt: for eksempel om smitte. Men hun har alltid søkt svar»- mor i undersøkelsen til Os et al (2021, s. 86). Dette vitner at foreldre i studien på generelt grunnlag var fornøyd med barnehagen og deres arbeid gjennom startfasen av pandemien. Det er vanskeligere for oss å uttale oss om emne da vi kun har intervjuet barnehagelærere, men det kommer fram i intervjuene vi har utført at også de aktuelle barnehagene i vår studie har brukt tiden til å arbeide målrettet med smittevern og inndeling av barnehagen og barnegruppen.

5.4 Barnehagelærerens opplevelser av endringer i samarbeidet

Denne hovedkategorien handler om eventuelle endringer i den institusjonelle praksisen som barnehagelærere har opplevd grunnet pandemi. Hvordan de har måttet endre sin vanlige praksis, og hvordan det har fungert. I denne hovedkategorien ønsker vi å belyse de funnene som tar for seg deltakernes opplevelser av endringene. I den forrige hovedkategorien ble det

tatt opp hvilke endringer som har funnet sted i rutiner og struktur, mens fokuset her ligger på hvordan de har opplevd de endringene som allerede er presentert ovenfor.

Positive opplevelser ved endringene

Hvordan har det vært å være en barnehagelærer som må forholde seg til foreldresamarbeid under koronapandemien? Har det kommet noen endringer som de tar med seg videre? I denne delen skal vi fokusere på barnehagelærernes positive opplevelser ved endringene. En av barnehagelærerne fortalte om endret åpningstid og voksentetthet:

«Vi hadde endring i åpningstidene fram til mai/juni. Da hadde vi åpent fra 8-15. Og så ryddet vi og vasket leker etter stengetid hver dag. For barna sin del så var jo dette helt perfekt. Alle de ansatte arbeidet fra 8-15, noe som gjorde at vi alltid var nok voksne. Det var alltid god voksentetthet, noe som er helt annerledes enn det vi gjerne har til vanlig når vi har ulike vakter. Vanlig åpningstid i vår barnehage er 7.30-16.30, og da er jo tidligvakten alene på morgenen, og seinvakten er alene på ettermiddagen. Så sånn sett så var det ganske positivt for oss» - Barnehagelærer 1

Det kan tyde på at barnehagelæreren har følt at kortere åpningstider har gjort positive endringer for den institusjonelle praksisen, fordi det ble bedre dekning blant ansatte i forhold til barna på avdelingen. De nye kravene har blitt sett som positive fordi de har gjort det mulig å realisere de motivene som barnehagelærerne hadde fra før, knyttet til voksentetthet og muligheter til å følge barnas samspill tett hele dagen. Også når det kommer til utstyr, klær og personlige eiendeler som barna har hatt i barnehagen forteller en barnehagelærer om bedre kontroll nå:

«Fordelen nå det siste året har jo vært at det kanskje er litt lettere for foreldrene å holde styr på hvilke klær barna har fordi vi sender det hjem i sekken når de blir hentet. Fordi i noen perioder har de jo fått alt med hjem hver dag, og da har de kanskje litt mer oversikt når de pakker sekken» - Barnehagelærer 4

Ut fra deltakerens ståsted beskriver h*n en opplevelse av å ha bedre kontroll på barnas ting i barnehagen da de ble nødt til å ta det med seg hjem hver dag. De nye kravene knyttet til smittevern kan ha ført til at foreldrene begynte å realisere motivet som barnehagelærerne

lenge har prøvd å skape i foreldregruppen, altså at de skal følge med på hva barna har av utstyr i barnehagen og bytte ut eller ta med seg mer klær dersom det er nødvendig.

Deltakeren nedenfor forteller om at de tidligere har pleid å henge opp lapper på plassen til barn som er tom for utstyr som for eksempel bleier. Men grunnet pandemien forteller barnehagelæreren at de nå unngår å dele ut lapper grunnet krav om å begrense berøringskontakt:

«Sånn hvis de var tomme for bleier eller noe sånn enkelt begynte vi egentlig å sende meldinger om det. Og det har jo egentlig fungert ganske greit i stedet for å legge sånne kort i hyllen, men nå sender vi stort sett melding om ting de er tomme for eller mangler. Intervjuer: men det er jo bra, da har det jo kommet en endring som faktisk gjorde rutinene litt bedre, hehe. Deltaker: ja, faktisk.. hehe. Vi kommer nok til å fortsette med det ja»- Barnehagelærer 2

Barnehagelæreren snakker om at h*n tenker at dette er en varig løsning da h*n selv opplever at lappen forsvinner og glemmes, men at når du får varsel om mangler på telefonen så har man det lettere tilgjengelig. H*n erfarer at foreldrene tidligere stiller med påfyll av det barnet er tom for. At pandemien har fått barnehagelærere til å tenke annerledes og mer kreativt kan ha ført til endring gjennom digitalisering av noen aktivitetssammenhenger som i større grad realiserer de motivene knyttet til informasjonsformidling. Ofte kan man se seg blind på de rutinene man har fordi man tenker at de fungerer godt, men dersom noen ser det utenfra eller det oppstår situasjoner som krever endringer kan barnehagens institusjonelle praksis gå gjennom en endring som kan gi en kvalitetsutvikling av de rutinene som allerede eksisterer. Dette gjenspeiler barnehagelærernes erfaringer med endringene som koronapandemien har medført. Endringene kan gjøre samarbeidet med foresatte enklere i senere tid vil det være gunstig da de allerede bør ha fokus på å snakke med foreldrene og fortelle om barnet og dets dag i barnehagen i stedet for å snakke om at de må kjøpe nye bleier eller ta med puta hjem for en vask. Disse endringene kan skape en annen type dialog i garderoben med foresatte fremover da de frigjøres for noen av de veldig forhåndsbestemte temaene, det kan derfor føre til en endring i aktivitetssammenhengen ved henting og levering. Dette kan derfor ha ført til en bedre realisering av de motivene som barnehagelærerne har hatt fra tidligere.

Negative opplevelser ved endringene

Vi skal nå ta for oss hvilke negative opplevelser deltakerne fortalte om i intervjuene. Hvordan det har preget hverdagen og samarbeidet med foreldrene. Flere av barnehagelærerne beskriver hvordan de føler at de ikke får pratet med foreldrene på samme måte som tidligere, og at de derfor beskriver en følelse av å ikke få tilstrekkelig tid med dem. En barnehagelærer forteller:

«Men vi har jo liksom ikke fått den der lange samtalen med de på en måte.. eller sånn, ja.. Så jeg synes egentlig vi har fått litt mindre kontakt med foreldrene. Det er liksom mest sånn at de henter og går på en måte» - Barnehagelærer 3

Det at barnehagelæreren forteller at de har mindre kontakt med foreldrene nå enn tidligere knyttes til de nye kravene og forventningene på bakgrunn av nye retningslinjer og smitteverntiltak, som forårsaker at foreldrene ikke kan komme inn i barnehagen slik som før. De nye kravene står altså da i veien for barnehagelærernes motiv om den lange, gode samtalen med foresatte ved henting og levering, noe som tidligere har vært et viktig motiv knyttet til foreldresamarbeidet. Selv om flere av deltakerne forteller at det har gått fint, og at de har gjort det som var nødvendig hører man på undertonen at situasjonen ikke er optimal. Før pandemien bestod foreldresamarbeidet i stor grad av de uformelle møtene i hente- og bringesituasjoner, men som vi har beskrevet ovenfor er det nå mer digitalt i form av tekstmeldinger, mail og telefon. I perioden hvor barnehagene var stengt i mars 2020 beskriver en barnehagelærer hvordan det føltes da de plutselig ikke skulle se barn og foreldre over et uvisst tidsrom:

«Vi hørte egentlig ikke så mye til foreldrene under den perioden. Det var jo bare sånn, eh ja, det var jo stengt da. Det var veldig rart. Det var lite kontakt. Noe som egentlig var ganske dumt, for vi mistet jo på en måte kontakten med foreldrene og vi hadde ikke så mye informasjon om hvordan det gikk med barna hjemme» - Barnehagelærer 1

Slik som barnehagelæreren forteller det mistet de under denne perioden mye kontakt med hele familien og ikke bare foresatte. Barnehagelæreren trekker fram at det å ikke vite noe om hvordan det gikk med barna mens de var hjemme var negativt, og at det førte til at de mistet den gode kontakten med foreldrene. *Barnehagelærer 1* som forteller utsagnet fortalte også at de jevnlig sendte ut mailer til foreldrene med informasjon og at de tilbydde samtaler over telefon, men ut fra det h*n forteller kan det tyde på at det ikke ble så mye brukt.

Barnehagelærer 1 sa tidligere i intervjuet at de hadde opprettet en privat gruppe på Facebook

hvor de publiserte diverse samlinger, bursdagshilsener og så videre, men ut fra det som beskrives ovenfor viser barnehagelæreren til at det var lite kontakt, og det kan tenkes at det som skjedde over Facebook ble en informasjonskilde hvor det bare var en part som deltok og ikke den gjensidige kommunikasjonen som de vanligvis har.

En bekymring som barnehagelæreren nedenfor kjenner på er at foreldrene nå må levere barna inn på avdelingen uten at de har mulighet til å gå ut i garderoben å møte dem slik som før. Igjen er vi inne på temaet om at det er mindre kontakt med foreldrene, og at de gode samtalene utgår.

«Vi har jo ikke samme møtene med foreldrene nå som vi hadde før. Nå må de leveres inn på avdelingen til oss uten at vi går ut i garderoben og setter oss ned med de» - Barnehagelærer

6

Gjennom pandemien har barnehagene vært under ulike nivåer i henhold til krav og forventninger knyttet til regler og smittevern, og en barnehagelærer forteller:

«Hvis foreldrene skal hente inne i garderoben må vi ansatte holde oss inne på avdelingen for å unngå å ha nær kontakt med de. I starten fikk de ikke komme inn i garderoben, men det kan de nå, men det blir jo nesten det samme siden vi ikke får gå ut- så jeg merker jo at vi har litt mindre kontakt med de enn tidligere» - Barnehagelærer 5

Videre forteller Barnehagelærer 5:

«Det var veldig stress i starten, og det og bli vant med det. Det er jo sånn at viss de har søsken på andre avdelinger og så kan de ikke hente den ene først og så ta den med inn på den andre avdelingen selv om de er kohort hjemme. For å unngå at et barn fra den andre avdelingen skal ta med noe inn til oss. Så da må de hente et barn ved døren og så neste ved døren, men det er jo lettere i perioder som alle hentes og leveres med døren. For da slipper de å tenke på akkurat den biten» – Barnehagelærer 5

Det at foreldrene i dette utsagnet får komme inn i garderoben gjør jo levering og henting litt enklere for deres del, men grunnet at garderobene ofte er små og derfor lite egnet for avstand må ansatte holde seg på avdelingen mens foreldrene er i garderoben. Barnehagelærer 5

forteller i likhet med *Barnehagelærer 1* og *6* at h*n opplever at de har mindre kontakt. En annen ting som medfører vansker for noen foreldre handler om når de har søsken på ulike avdelinger, som *Barnehagelærer 5* beskriver ovenfor. Ut fra funnene fra intervjuene er det den begrensede kontakten som er den største likheten mellom deltakerne, og som de forteller om gjentatte ganger. De nye kravene om smittevern har, som det kommer fram i intervjuene, preget foreldresamarbeidet på en måte som deltakerne ser på som negativt. Den daglige samtalen med foreldrene er viktig, og motivene for foreldresamarbeidet har derfor blitt utfordret i kontekst av pandemien.

Det som kommer fram i funnene knyttet til hvordan barnehagelærere har opplevd, og forholdt seg til, det å arbeide under en pandemi er at det både er positive og negative sider ved endringene. Pandemien har vært med på realisere noen av motivene knyttet til barnehagens institusjonelle praksis; gjennom kortere åpningstider opplevde barnehagelærerne endelig å ha den voksentettheten som de egentlig skal ha knyttet til krav på samfunnsnivå, og digitaliseringen av aktiviteter som tidligere har foregått fysisk har ført til at de kan prioritere det korte møtet de nå har med foreldrene daglig til å fokusere på å snakke om barnet. På den andre siden har de nye kravene ført til at noen av motivene ikke blir realisert, gjennom at kravene fører til at motiver knyttet til viktige aktiviteter knyttet til foreldresamarbeidet forsvinner. Dette ser vi for eksempel gjennom at en barnehagelærer forteller at h*n savner de daglige møtene med foresatte, og at kravene dermed har ført til at motivene for denne aktivitetssammenhengen ikke blir realisert.

Drøfting

Ut fra vår tolkning av funnene i intervjuene er det særlig opplevelsen av mindre kontakt med foreldrene gjennom pandemien som utpeker seg som den største endringen. Som vi har beskrevet fra Drugli og Onsøien (2010) er kommunikasjon forutsetningen for at grupper av mennesker kan eksistere og endre seg, og det styrer både atmosfæren og effektiviteten i grupper av mennesker. Dersom man tenker seg at kontakten eller kommunikasjonen mellom foreldre og barnehagelærere er mer eller mindre fraværende vil det kunne føre til dårlig atmosfære og effektivitet. Men det er dog ikke helt riktig å tenke slik da det er en grunn til at disse endringene har ført til mindre kontakt. Koronapandemien fører med seg en rekke krav og forventninger i form av regler og tiltak som barnehagene må forholde seg til og en bivirkning av dette er at kontakten med foreldrene begrenses. Likevel forteller samtlige barnehagelærere i studien at de har dialog med foreldrene over telefon og at de benytter seg av

apper og andre digitale verktøy for å holde dem oppdatert. Aktivitetssammenhengene for foreldresamarbeidet har derfor vært i stor endring, men de har prøvd å bevare motivene for samarbeidet så godt det lar seg gjøre. Deltakerne fortalte at de hadde tatt i bruk andre metoder for å utveksle informasjon enn tidligere, men at de har funnet en måte som fungerer for dem. Ut fra deltakernes svar er det den direkte kontakten som savnes, men barnehagen har fortsatt som motiv å gi foreldrene tilstrekkelig informasjon, men gjennom andre kanaler enn ved fysiske hverdagsmøter.

Samtidig som barnehagelærerne opplever mindre kontakt har det også dukket opp endringer som barnehagelærerne ser positivt på og som muligens vil være varige endringer. Balci (2021) skriver i en artikkel formulert ut fra Os et al (2021) at mer enn ni av ti barnehagestyrere i kommunale barnehager og mer enn åtte av ti i private mener at barnehagen får gjort en bedre jobb med barna når de er i små grupper. Samtidig er barnehagelærerne slitne. De peker på at de har stått i en vanskelig arbeidssituasjon over lengre tid med mange ekstra arbeidsoppgaver, uten at det er tilført ekstra ressurser, for eksempel til vasking og kjøkkenhjelp (Balci, 2021). Ved å se dette i lys av funnene fra vår studie kan vi vise til *Barnehagelærer 1* som fortalte at de hadde kortere åpningstider, og at utover åpningstiden arbeidet de ansatte etter stengetid for å vaske leker og avdelingen slik at den skulle være klar til neste dag. Deltakeren forteller dette som en positiv endring i den institusjonelle praksisen da h*n forteller at det ga dem mer tid med barna på avdelingen. Videre skriver Balci (2021) at under deler av pandemien har barnehagene også hatt kortere åpningstider og flere ansatte på hver vakt. Arbeidet har vært konsentrert om barna, og det har i perioder ikke vært møter på dagtid og få pauser. De ansatte forteller at kortere åpningstider fungerer fint, blant annet fordi barna er mer opplagte (Balci, 2021). Sett i lys av *Barnehagelærer 1* sine tanker og erfaringer oppstår det noen motsetninger da Balci formidler at kortere åpningstider og flere ansatte på hver vakt har gått ut over møter og pauser, men også at barna er mer opplagte og at det fulle fokuset lå på barna. *Barnehagelærer 1* påpeker at h*n opplevde større voksentetthet og at de hadde mer tid til barna grunnet bemanningen. Videre forteller deltakeren at det for h*n opplevdes som positivt.

Det at foreldrene i deler av perioden ikke har fått komme inn i barnehagen fremstilles også som en endring som har medført både positive og negative sider ifølge deltakerne. Os et al (2021) beskriver henting og levering under pandemien som en utfordring barnehagen støttet på, og videre i undersøkelsen kommer det fram at det i en periode måtte foregå utendørs. På samme måte som Os et al (2021) beskriver hente- og bringesituasjonen forteller flertallet av

deltakerne i vår studie at de hadde levering utenfor døren og til og med over porten i enkelte perioder. En annen fellesnevner mellom vår studie og Os et al (2021) sin studie er savnet av den direkte kontakten. I vår studie kommer det fram at barnehagelærerne forteller at de føler de har gjort det beste ut av situasjonen og tilbudt alternative kommunikasjonskanaler, men som Os et al (2021) også beskriver kan ikke en telefonsamtale senere på dagen erstatte den gode hverdagssamtalen som har forsvunnet med endringene knyttet til garderobesituasjonen.

For å benytte seg maksimalt av tiden man får med foreldrene har *Barnehagelærer 2* fortalt at de har begynt å sende meldinger med spesifikk informasjon som mangler for småting som bleier. Ved å flytte disse samtalen over på meldinger kan barnehagelæreren bruke den lille samtalen til å snakke om dagen i stedet for at barnet mangler bleier eller klær. Deltakeren forteller at dette er en omorganisering av den institusjonelle praksisen som h*n har satt pris på og som h*n ser for seg å ta med seg videre etter ting går tilbake til normalt igjen da det frigjør tid i garderoben, dette blir derfor en endring av motivene for aktivitetssammenhengen. Ved at endring i motiver endrer aktivitetssammenhengen kan man i større grad benytte seg at tiden i garderoben til å kommunisere med foreldrene, og å fortelle historier fra dagen. Dette kan igjen bidra til å styrke relasjonen mellom foresatte og barnehagelærere da kommunikasjon og et felles ansvar for barnets beste står i fokus (Drugli & Onsøien, 2010, s. 20-23). Grunnet pandemien har det blitt ekstra viktig å utnytte de korte møtene med foresatte, og som barnehagelæreren forteller opplever h*n at de nå har mulighet til å utnytte tiden bedre enn om de måtte bruke den på praktisk informasjon.

6.0 Oppsummering og avsluttende drøfting

Marianne Hedegaards (2005) teori tar for seg tre ulike nivåer; samfunnsnivå, det institusjonelle nivå og individnivået. Nivåene tar som vi har redegjort tidligere for seg hvordan de ulike nivåene står en dialektisk relasjon med hverandre. Det institusjonelle nivået omhandler de institusjonene som finnes i samfunnet. Barnehagens institusjonelle praksis er

preget av krav og forventninger fra samfunnet, og en viktig faktor i barnehagens praksis er samarbeidet med foresatte. Det er kjent at samarbeidet mellom ansatte og foresatte danner kontekst for barnets utvikling, trivsel og læring, og det er sentralt at et optimalt samarbeid foreligger.

Gjennom intervjuer, analysering og drøfting har det kommet fram i vår studie at barnehagelærere opplever at samarbeid med foresatte er sentralt og har en stor rolle i hverdagen. Vi kan se en sammenheng mellom funnene i vår studie og tidligere forskning av blant annet (Nordahl, 2007) og Drugli og Nordahl (2016) ved at et godt samarbeid er viktig for barnets utvikling, trivsel og læring i barnehagen. På grunnlag av funn og forskning kan man si at et godt samarbeid mellom barnehagen og foresatte er viktig.

Kort oppsummering av funn

Det generelle samarbeidet blir av barnehagelærerne betegnet som all kommunikasjon mellom partene og knyttes til motiver om relasjoner, anerkjennelse og informasjon. Jevnt over beskriver deltakerne tilfredshet med samarbeidet de utøver med foreldrene og gjennom deres refleksjoner kommer det fram at de selv føler at de ivaretar alles behov ut fra det mangfoldet som foreligger i foreldregruppen. Når vi ser på hente- og bringesituasjoner beskriver deltakerne at dette er en viktig aktivitetssammenheng for foreldresamarbeidet. Det fortelles av deltakerne at denne aktiviteten vanligvis finner sted i garderoben og på uteområdet og at det alltid er en ansatt møter foreldre og barn ved ankomst og henting. Det som går igjen i svarene er at samtale ofte omhandler barnet og dets trivsel. Det pekes mot informasjon som kan være gunstig for den andre parten da barnehagen og hjemmet er de to arenaene hvor barnet tilbringer mest tid.

Det som kommer tydeligst fram under samarbeid i kontekst av koronapandemien er endringer i aktiviteter knyttet til samarbeidet og hente- og bringesituasjoner. Gjennom intervjuene kom det fram at barnehagelærerne har opplevd mindre fysisk kontakt med foreldrene, og at motivet om den gode samtalen ved henting og levering ikke har blitt realisert. Det kom også fram at barnehagene i større grad har tatt i bruk digitale hjelpemidler for å opprettholde samarbeidet med foresatte, og en del av aktivitetssammenhengene knyttet til foreldresamarbeidet har dermed blitt digitalisert på bakgrunn av nye krav. Noen av deltakerne forteller om utfordringer rundt det å ha mindre fysisk kontakt. Når det kommer til barnehagelærernes opplevelser av endringene i samarbeidet valgte vi å skille mellom positive og negative

endringer. Synet på endringene i positiv og negativ forstand vil, i lys av Hedegaard, kunne ses som at endringene enten har vært i tråd med, eller motsigende, til tidligere motiver.

Positive endringer:

- Bedre kontroll på utstyr og klær
- Mer bruk av digitale hjelpemidler
- Bedre prioritering av samtale tiden med foresatte grunnet digitale hjelpemidler

Negative endringer:

- Mindre fysisk kontakt med foresatte
- Mindre kommunikasjon
- Utfordringer med barnehagens fysiske areal
- Henting og levering ved porten/ utenfor garderoben

6.1 Drøfting av funn i lys av Hedegaards teori

I denne delen av drøftingen skal vi ta for oss hver av de fire kategoriene og drøfte de opp mot det teoretiske grunnlaget for oppgaven. Gjennom å se på de ulike nivåene i Hedegaards modell; samfunnsnivå, institusjonsnivå og individnivå skal vi se på hvordan barnehagelærere opplever samarbeidet med foresatte i hverdagen og i kontekst av koronapandemi. Barnehagen er en institusjon som plikter å forholde seg til de forventninger og krav som fremtrer gjennom lover, retningslinjer og rammer satt for barnehagen; Barnehageloven, Rammeplanen, kommunens og barnehagens økonomi, samfunnsmandatet og de kulturelle normene og verdiene som finnes i det området barnehagen befinner seg i (Fleer & Hedegaard, 2010). Det finnes altså lover og retningslinjer for hvordan barnehagen skal og bør samarbeide med foresatte, og barnehagelærernes motiver knyttet til foreldresamarbeidet bør derfor være styrt deretter. Barnehagelærerne i vår studie fortalte at foreldresamarbeid står som en sentral aktivitet i det daglige arbeidet i barnehagen og det ble snakket om samarbeid på ulike nivåer. Det som påpekes som viktige aktiviteter i foreldresamarbeidet er de daglige møtene som foregår i barnehagen ved henting og levering, men også de mer planlagte møtene som foreldresamarbeid, foreldremøter og samarbeidsutvalg. Dette er det vi i denne studien har definert som formelt og uformelt samarbeid ut fra Nordahl (2007). Det kan tenkes at en av grunnene til at barnehagelærerne forteller at samarbeid med foresatte står sentralt er begrunnet

i Barnehagelovens føringer og Rammeplanens rammer for hvordan samarbeid bør og skal foregå. Gjennom kulturelle normer og verdier i området barnehagen befinner seg i kan det tenkes at barnehagelærerne oppfatter foreldregruppens mangfold og det kan knyttes til anerkjennelse og dens viktighet i samhandling med andre mennesker.

Vi har tidligere i studien tatt for oss anerkjennelse som motiv for foreldresamarbeid og sett på forskeres tolkning av begrepet; for eksempel Åmot og Skoglund (2019) og Lavik et al (2016) som beskriver viktigheten av å se andre og deres behov. Dersom anerkjennelse skal være gjeldende må den mottas av den mottakende parten. Gjennom dette kan man se at anerkjennelse som verdi er bekreftet av fagkunnskapen, og dette danner derfor kontekst for den institusjonelle praksisen knyttet til møtet med foresatte. I intervjuene kom det fram at barnehagelærerne er opptatt av å se den enkelte foresatte og møte dem med respekt og et ønske om et godt samarbeid, anerkjennelse kan ses som et motiv i barnehagelærernes samspill med foresatte. Føringene for hvordan barnehagelærere møter foreldre er gitt i Barnehageloven og Rammeplanen, men hvordan møtene foregår avhenger av relasjon og kommunikasjon som motiver i møte med foresatte som en aktivitetssammenheng. Aktivitetene og motivene for samarbeidet er drevet av krav og forventninger som stilles til barnehagepersonalet, men også de krav og forventninger som barnehagen stiller til foreldrene.

Det som kommer fram gjennom vår studie er at barnehagelærerne har en opplevelse av at foreldrene er fornøyd med det samarbeidet de har seg imellom. De viser også til at det ikke har vært noen store konflikter knyttet til hvordan arbeidet med foreldresamarbeid har blitt håndtert under koronapandemien. Endringer på samfunnsnivå, som fører til nye krav og forventninger til de institusjonene som befinner seg i samfunnet, vil igjen prege individenes deltakelse i institusjonene, i form av endring av motiver og aktiviteter (Hedegaard, 2009). Koronapandemien er et eksempel på en situasjon som medførte endringer på samfunnsnivå og i følge Os et al (2021, s. 9) kommer det fram at foresatte har vært fornøyd med barnehagetilbudet, på bakgrunn av de begrensningene som pandemien har medført, men at de savner de daglige uformelle samtalene selv om de har forståelse for at dette ikke er mulig. Grunnet at vi kun har intervjuet barnehagelærere vil det også bli vanskelig for oss å uttale oss om foreldrenes tanker og opplevelser, men gjennom barnehagelærernes tanker kan det se ut som at alle parter har gjort det beste ut av en ny situasjon og har gjerne ikke stilt de samme kravene som tidligere. Derfor kan det ikke bekreftes ut fra våre funn om foresatte har vært fornøyd med samarbeidet under pandemien.

De nye kravene i samfunnet knyttet til restriksjoner, smitteverntiltak og regler er grunnen til de store endringene i foreldresamarbeidet. Restriksjonene og smitteverntiltakene må overholdes for å unngå smittespredning i alle samfunnsinstitusjoner, og det har derfor blitt stilt nye krav til barnehagens institusjonelle praksis. Gjennom intervjuene kom det fram at noen av smitteverntiltakene, som har ført til at barnehagene har gjort endringer i aktivitetssammenhengene knyttet til foreldresamarbeidet, har lagt et grunnlag for lettere gjennomføring av barnehagelærernes tidligere motiver, for eksempel informasjonsutveksling. Krav om å holde avstand og at man skal omgås færrest mulig mennesker, har ført til en digitalisering av motivet om informasjonsutveksling mellom barnehagen og foresatte. Flere av deltakerne fortalte om at de i større grad hadde tatt i bruk digitale hjelpemidler for å kommunisere med foreldrene som telefonsamtaler, meldinger, apper og Facebookgrupper. Tiltakene har derfor ført til at barnehagen har måttet endre sin praksis, fordi det ikke lengre er mulig å opprettholde de samme aktivitetene som tidligere, knyttet til foreldresamarbeid. Til tross for dette ytrer barnehagelærerne at de opplevd mindre kontakt med foreldrene enn tidligere og begrunner det med at foreldre ikke har adgang i garderoben og at kravet om avstand gjør det utfordrende med henting og levering innendørs da barnehagens arealer ikke er forbeholdt et krav om avstand. På denne måten vil krav om avstand føre til at motivene knyttet til aktivitetssammenhengen ved henting og levering ikke blir realisert.

Det tenkes at foreldrenes krav til barnehagen som institusjon er endret fordi situasjonen er ny og utfordrende, og noe som har preget hele samfunnet. Barnehagelærerne uttrykker at de opplever at foresatte er fornøyd med tilbudet, fordi det ikke ytres bekymringer og ut i fra det deltakerne selv forteller tolker de det som at foreldrene er fornøyd med barnehagens institusjonelle praksis i kontekst av pandemien, og hvordan de har håndtert situasjonen.

Ut fra det som kom fram i intervjuene virker det som om barnehagelærerne bygger videre på foreldrenes engasjement ved bruk av apper og Facebookgrupper, og at de derfor har hatt et større fokus på å bruke disse plattformene. Både apper og Facebook er noe barnehagene har hatt tilgjengelig lenge, men som de gjerne ikke har brukt i like stor grad tidligere. Dette kan ses som en endring i barnehagelærernes motiver og aksjoner knyttet til at foreldrene, gjennom engasjement, stiller et krav om hyppigere bruk av slike digitale hjelpemidler i barnehagehverdagen. I tillegg opplevde barnehagelærerne positive sider ved de endringene som ble gjort knyttet til regjeringens og helsemyndighetenes smitteverntiltak. Blant annet ble

det nevnt at det opplevdes positivt av en barnehagelærer med kortere åpningstider, fordi det førte til at barnehagen hadde full voksendekning gjennom hele åpningstiden. Dette var det eneste punktet hvor det ble nevnt at noen av foreldrene var til dels misfornøyd, men da var det kun knyttet til vanskeligheter med henting og levering grunnet foreldrenes arbeidssituasjon. Dette knyttes til foreldrenes individuelle behov, og de ulike institusjonene som foreldrene er en del av. Det oppsto dermed en konflikt mellom krav fra barnehagen og krav fra arbeidsplassene til foreldrene. Fleer og Hedegaard (2010) trekker fram konfliktene som kan oppstå når man som individ tar del i flere ulike institusjoner, med store variasjoner i krav og forventninger, normer og verdier. De legger fram at individets hverdagsliv er ikke bare knyttet til én institusjon, men en sammensetning av ulike institusjoner som de deltar i gjennom dagen, som i denne sammenhengen kan være skole, arbeid, familie og fritidsaktiviteter. I motsetning til dette kom det også fram gjennom intervjuene at barnehagelærerne opplevde at en stor del av foreldrene var på hjemmekontor, eller fikk tilrettelegging av arbeidstider, og at det dermed ikke var et like stort problem for majoriteten.

Hvis man ser på samarbeidet som generell institusjonell praksis kan det ut fra barnehagelærernes ytringer virke som at samarbeidet fungerer godt og at begge parter er trygge på hverandre og deres krav og forventninger da de vanligvis har gode rutiner og strukturer på hvordan de daglige møtene fungerer. Videre kan det tenkes at koronapandemien har medbrakt en viss usikkerhet for begge parter og at det kan ha medført vansker når det kommer til samarbeid ut fra de vanlige rutinene, noe som igjen har ført til endringer i barnehagelærernes motiv og aktiviteter knyttet til foreldresamarbeid. Forventningene av hverandres roller er ikke lenger klare, og det kan oppleves vanskelig å til enhver tid vite hva man forventer av seg selv og den andre da det er en situasjon som har medført store endringer på både samfunns-, institusjonelt- og individuelt nivå. Dette fører da igjen til at kravene som stilles av de ulike aktørene kan virke uklare, og motivene til den enkelte vil også gjennomgå en stor endring.

Det som kom fram gjennom vår studie er at barnehagelærerne opplever aktivitetssammenhengen *hente- og bringesituasjoner* som et av de viktigste punktene når det kommer til foreldresamarbeid. Det er her de viktige hverdagssamtalene kommer fram, og det er i disse situasjonene våre deltakere har som motiv å bygge gode relasjoner til foreldrene. Deltakerne i vår studie har alle sagt at de ikke har en fast rutine på hvordan disse møtene foregår, men flere forteller at de har et gjennomgående fokus på disse møtene. Det at de ikke

har en fast rutine på hvem som har ansvaret i slike situasjoner gjør at våre deltakere opplever disse møtene som naturlig ut fra foreldrenes ønsker og interesser. Det kan derfor se ut som at deltakerne har fokus på samarbeidet med foresatte og at de anerkjenner mangfoldet i foreldregruppen.

Når det kommer til samarbeidet mellom barnehagen og foresatte er dette på samfunnsnivå styrt av blant annet både Rammeplanen og Barnehageloven. I disse dokumentene finnes det lover og retningslinjer som gir en pekepinn på hvordan samarbeidet skal foregå. Disse lovene og retningslinjene vil være styrende for barnehagens institusjonelle praksis. I tillegg har barnehagens institusjonelle praksis siden våren 2020 vært utfordret av endringer på samfunnsnivå i kontekst av pandemien. Ut fra våre funn viser det at foreldresamarbeid som institusjonell praksis i stor grad har vært preget av endringer knyttet til krav om mindre fysisk kontakt mellom foresatte og personalet. De store endringene innad i foreldresamarbeidet handler om at hente- og bringesituasjonene har gått fra å være aktivitetssammenhenger der store deler av samarbeidet foregår, til å bli kortere møter der man gjerne ikke får tatt de dagligdagse samtale om barnet. Dette har ført til at barnehagen har måttet tenke nytt når det kommer til hvordan foreldresamarbeidet skal foregå. Foreldre stiller ulike krav og forventninger til barnehagen som institusjon, men også til hver av de enkelte i personalet. Foreldrenes krav og forventninger til foreldresamarbeidet er med på å utvikle barnehagelærernes motiver og aktiviteter. Barnehagelærerne har opplevd situasjonen som krevende, og de store endringene i barnehagens institusjonelle praksis har vist seg å være utfordrende. Men det kommer også fram i våre intervjuer at barnehagene har gjort det beste ut av situasjonen, og at det også har kommet positive endringer i kontekst av pandemien.

7.0 Avsluttende kommentar og studiens relevans

Vi har gjennom denne studien arbeidet ut fra forskningsspørsmålet: «*Hvordan opplever barnehagelærere samarbeidet med foresatte og hvordan opplever de det i en kontekst av koronapandemi?*». Det som kom fram gjennom intervjuene er at barnehagelærerne opplever samarbeidet med foresatte som godt, og at de har gode rutiner knyttet til samarbeidet. De ser hente- og bringesituasjoner som viktige møtepunkter mellom dem og foresatte, og at det er i disse situasjonene store deler av det daglige samarbeidet foregår. I kontekst av koronapandemien viste det seg at dette viktige møtepunktet for det daglige samarbeidet ble

utsatt for store endringer, og at praksisen knyttet til samarbeidet i disse situasjonene ble utfordret av de nye kravene om å opprettholde smittevern i barnehagen. Barnehagelærerne uttaler at de savner å ha dette viktige møtet med foresatte daglig, og at det kan ha preget samarbeidet dem imellom. Det som også kommer fram er at barnehagene har arbeidet med å finne alternative metoder for å holde kontakten med foresatte, og at de derfor, i større grad enn tidligere, har tatt i bruk digitale hjelpemidler som en del av sitt arbeid med foreldresamarbeid. I tillegg til dette har vi sett på positive og negative opplevelser av det å opprettholde samarbeidet i kontekst av pandemien, og det som kom fram her var at noen barnehagelærere har opplevd positive sider ved endringene, som igjen har ført til endringer i praksisen som de selv mener vil vedvare etter pandemien er over. Dette er de viktigste funnene for dette prosjektet.

Innledningsvis skrev vi at fenomenet foreldresamarbeid er kjent i barnehagen og at fenomenet er blitt forsket på tidligere, men at koronapandemien er en ny og uvanlig situasjon. Gjennom denne studien har vi sett på tidligere forskning om det generelle foreldresamarbeidet og sett på det som har blitt utført av forskning omkring barnehagen og koronapandemi. Vår opplevelse er at barnehagelærere har opplevd utfordringer knyttet til samarbeidet under pandemien, men at de forteller at situasjonen er ny for alle og at ingen sitter på en fasit på hvordan man skal håndtere den. Men et år med smittevern og tiltak har medført endringer som har preget barnehagelærerne både positivt og negativt og muligens også medført varige endringer. Det kan tenkes at pandemien har fått barnehagelærere til å tenke utenfor boksen og sin vanlige praksis noe som kan være grunnen til at personalet har vært endringsvillige i større grad enn tidligere. Gjennom å ha Hedegaard (1999) som det teoretiske grunnlaget for oppgaven har vi sett på hvordan barnehagens institusjonelle praksis har blitt preget av nye krav og forventninger i kontekst av en pandemi. Betydningen av hvordan barnehagen samarbeider med foresatte kan ha stor innvirkning på barnets kognitive og sosiale utvikling og kan bidra i barnets trivsel og trygghet i barnehagen. Videre kan det også tenkes at foreldre som mottar nødvendig og tilstrekkelig informasjon er mer engasjerte i barnets utdanningsløp noe som igjen kan være en viktig faktor i barnets utvikling og læring.

Vi har sett i tidligere forskning og gjennom intervjuene at det vektlegges gode relasjoner, tillit, anerkjennelse og kommunikasjon mellom partene. Med funnene ser vi en sammenheng mellom tidligere forskning og resultatene våre da deltakerne i vår studie på likhet med tidligere forskning beskriver viktigheten av et godt samarbeid med foreldrene i barnehagen.

At partene er likeverdige subjekter i møtene og at de møtes etter sine behov blir poengtert både av deltakerne og forskningen som har blitt gjort tidligere. Vi kan ikke se hverken i tidligere forskning eller i intervjuene at noen formidler at foreldresamarbeid ikke er viktig eller har en sentral plass i barnehagen noe vi tenker er betryggende da forskning gjentatte ganger peker på alle fordelene som kan komme fram gjennom et godt og nært samarbeid mellom barnehagen og hjemmet. Grunnen til dette kan muligens være at det er de to arenaene barna tilbringer mest tid i, og som utgjør helheten i barnets liv. Det vil derfor være viktig at barnehagen som den ene arenaen sammen med hjemmet som er primærarenaen samarbeider med et felles ønske for barnets beste.

Vi håper vårt bidrag med en studie om foreldresamarbeid og samarbeid i kontekst av pandemi kan være til nytte for barnehager videre i pandemien og eventuelle liknende situasjoner. Krisehåndtering kan være nyttig å ha i bakhodet, og vi tror denne pandemien er noe folk sent vil glemme. Vi tenker derfor at studien kan benyttes i videre forskning eller innenfor fagmiljøer i barnehagen. Studien kan åpne opp for diskusjoner og sammenligninger med egne erfaringer og opplevelser og ikke minst kan den være en opplysende kilde til hvordan et knippe barnehagelærere har opplevd samarbeidet og de endringene det har medført. Vår studie har et relativt lite utvalg av deltakere, men grunnet at vi har utført en fenomenologisk studie med fokus på barnehagelæreres subjektive erfaringer og opplevelser tenker vi at studien kan være et bidrag til feltet da det baseres på subjektivitet.

Referanseliste

Askland, L. & Sataøen, S.O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiver på barns oppvekst*. (3.utg). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Bae, B. (2014). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid*. Hentet fra:<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>

- Balci, S. (2021). *Slik har det gått med barnehagene under korona. Ny rapport viser hvilke konsekvenser pandemien har hatt for barnehager, foreldre og barn*. OsloMet: Fakultet for lærerutdanning og internasjonale studier og by- og regionforskningsinstituttet.
- Balsvik, E. & Solli, S. M. (Red). (2011). *Introduksjon til samfunnsvitenskapene- bind 2*. Fangen, K. Etikk i kvalitative studier (s. 284- 305). Oslo: Universitetsforlaget.
- Barne- og familiedepartementet. (2005). *Lov om barnehager (Barnehageloven)*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2005-06-17-64>
- Bratterud, Å., Sandseter, E.B.H., Seland, M. (2012). *Barns trivsel og medvirkning i barnehagen. Barn, foreldre og ansattes perspektiver*. NTNU samfunnsforskning AS. Hentet fra: <https://www.ntnu.no/documents/10293/e209a87f-58a4-4fb5-8be6-9b3d5f458462>
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen- hva betyr trygghet for lek og læring?*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development. Experiments by nature and design*. London: Harvard University press.
- Dahlberg, G., Moss, P. & Pence, A. (2007). *Beyond quality in early childhood education and care: Languages of evaluation*. London and New York: Routledge
- Dalgard, O., Klein, J. & Jensen, H. L. B. (2021). *Covid-19*. Oslo: Store Norske leksikon. Hentet fra: <https://sml.snl.no/covid-19>
- Drugli, M.B. & Nordahl, T. (2016). *Samarbeidet mellom hjem og skole. En oppsummering av aktuell kunnskap om hva som skaper et godt samarbeid mellom hjem og skole*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.
- Drugli, M. B. & Onsøien, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler- gode dialoger*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Fleer, M. & Hedegaard, M. (2010). Children's Development as Participation in Everyday Practices across Different Institutions. *Mind, Culture, and Activity*, 17(2), 149- 168. doi: <https://doi.org/10.1080/10749030903222760>
- Folkehelseinstituttet. (2021). *Koronavirus sars-CoV-2 (coronavirus) - fakta råd og tiltak*. Hentet fra <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/> (02.05.2021)
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid. Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS
- Gulløv, E. (2012). Tidlig sivilisering. Et flertydig arbeid. I L. Gillam og E. Gulløv (red.). *Siviliserende institusjoner. Om idealer og distinksjoner i oppdragelse*. (s.71-104). Bergen: Fagbokforlaget.

- Hedegaard, M. (1999). Institutional practice, cultural positions, and personal motives: Immigrant Turkish parents' conception about their children's school life. I S. Chaiklin, M. Hedegaard & U. J. Jensen (Red.), *Activity theory and social practice*. Aarhus, Denmark: Aarhus University Press.
- Hedegaard, M. (2005). *Strategies for dealing with conflicts in value positions between home and school: Influences on ethnic minority student's development of motives and identity*. *Culture & Psychology*, 11(2), 187-205.
- Hedegaard, M. (2009). *Children's development from a cultural-historical approach: Children's activity in everyday local settings as foundation for their development*. *Mind, Culture, and Activity*, 16, 64-82.
- Hedegaard, M. (2012). *Analyzing Children's Learning and Development in Everyday Settings from a Cultural-Historical Wholeness Approach*. *Mind, Culture, and Activity*. 19(2), 127-138.
- Hole, K. (2017). Hva lærer voksne når barn forteller? En fenomenologisk tilnærming til barns livsverdener. I A. Berge & E. Johansson (red.), *Teori og praksis i barnehagevitenskapelig forskning*. (s. 85-100). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kvam, M. (2021). *Hva er en pandemi*. Trondheim: Norsk helseinformatikk AS. Hentet fra: <https://nhi.no/sykdommer/infeksjoner/diverse/hva-er-en-pandemi/>
- Lavik, T., Fjørtoft, K. & Pedersen, J. (2016). *Filosofi for samfunnsvitere*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Lysaker, O. (2011). *Anerkjennelse og menneskeverdets forankring. Henimot en transnasjonal anerkjennelsespolitikk*. I *Etikk i praksis. Nordic Journal of Applied Ethics* (2011), 5 (2), s. 101–122.
- Løkås, M. T. (2020). *Nesten et av fire barn ble holdt hjemme etter gjenåpningen:- Bekymret*. Bodø: Fagpressen. Hentet fra: <https://www.barnehage.no/korona-utdanningsdirektoratet/nesten-et-av-fire-barn-ble-holdt-hjemme-etter-gjenapningen--bekymret/142670>
- Meld. St. 41 (2008-2009). *Kvalitet i barnehagen*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdf/s/stm200820090041000dddpdfs.pdf>
- Molander, A. og Terum, L.I. (2008). Profesjonsstudier – en introduksjon. I A. Molander & L. I. Terum (red.). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget

- Moss, P., Lazzari, A., Vandenbroeck, M. & Bennet, J. (2012). *Early childhood education and care (ECEC) in promoting educational attainment including social development of children from disadvantaged backgrounds*. Findings from a European literature review and two case studies. Final report. Hentet fra: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cd04bada-ef6c-4026-b2bb-62819dc6fcf9>
- Nordahl, T. (2000). *Samarbeid mellom hjem og skole- En kartleggingsundersøkelse*. NOVA rapport 8 (00). Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole- Hvordan skape et bedre samarbeid?*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Os, E., Myrland, T. M., Danielsen, O.A., Hernes, L. & Winger, N. (2021). *Håndtering og konsekvenser av koronautbruddet for barn og barnehager*. By- og regionforskningsinstituttet NIBR, OsloMet- storbyuniversitetet.
- Sadownik, A. R., Aasen, W. & Jevtic, A. V. (2019). *Norwegian and Croatian Students of Undergraduate Kindergarten Teacher Education Programs on Their Professional Development and Conditions for It*. Universal Journal of Educational Research, 7(3A), 8-21. doi: 10.13189/ujer.2019.071302
- Skoglund, R.I. (2019). Anerkjennelse i samarbeid mellom barnehage og foreldre- en utfordring!. I Skoglund, R.I & Åmot, I. (red.). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Skrove, B.R. (2019). Hvilken voksen vil jeg være for barn?. I Skoglund, R.I & Åmot, I. (red.). *Anerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Thaagard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitative metoder*. (5. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Utdanningsdirektoratet. (25.mars, 2021). *Veileder om smittevern for barnehager*. Hentet fra <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/sikkerhet-og-beredskap/informasjon-om-koronaviruset/smittevernveileder/veileder-om-smittevern-for-barnehager/#>
- Velde Lønning, K. (2016). *Foreldrenes opplevelse av hentesituasjonen i barnehagen knyttet til kvalitet*. Master thesis delivered at the Department of Early Childhood Education, University of Stavanger. Hentet fra: <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2401521>

- Ødegaard, E.E. (1996). *Samarbeid om samspill. Et prosjekt og en undersøkelse om refleksjon over samarbeidspraksis mellom barnehage og hjem*. Hovedfagsoppgave i pedagogikk. Norsk lærerakademi.
- Åmot, I. & Skoglund, R.I. (2019). Aerkjennelsen kompleksitet i pedagogiske institusjoner. I Skoglund, R.I & Åmot, I. (red.). *Aerkjennelsens kompleksitet i barnehage og skole*. (2.utg). Oslo: Universitetsforlaget AS.

Vedlegg

Vedlegg 1- Samtykkeskjema og informasjonsskriv

Samtykkeerklæring

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å se på foreldre og barnehagers opplevelser av samarbeidet dem imellom. Vi er to studenter som studerer master i barnehagekunnskap ved Høgskolen på Vestlandet. Det neste året skal vi skrive en

masteroppgave knyttet til samarbeidet mellom foreldre og barnehage, og hvilke erfaringer de har med samarbeidet knyttet til koronapandemien våren 2020.

Forskningsmetoden for prosjektet er intervju, og du inviteres til å delta grunnet din kompetanse som barnehagelærer/pedagogisk leder. Vi tenker å intervju 3-5 barnehagelærere og håper at du vil være med som deltaker i dette forskningsprosjektet.

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personregelverket. Intervjuene vil bli tatt opp med båndopptaker og deretter transkribert i ettertid. Materialet vil bli lagret i en sikker forskningsserver. Vi vil transkribere intervjuene på en slik måte at din anonymitet vil bli ivaretatt, og det skal ikke være mulig å spore tilbake at det er dine svar. Grunnet pandemien som vi står i nå, er det mulig at intervjuet må gjennomføres digitalt (telefon, videochat, zoom e.l.), men vi håper at vi skal få gjennomført det fysisk.

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er juni 2021. Alle opplysninger vil da bli slettet, og det som står igjen er da oppgaven hvor dine svar vil være helt anonyme og ikke gjenkjennbare.

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene,
- Å få rettet personopplysninger om deg,
- Å få slettet personopplysninger om deg, og
- Å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra HVL har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personregelverket.

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Masterstudent Rakel Hundsnæs (rakel_syden@hotmail.com. 47148198) og Sunniva Minge (sunniva_m@hotmail.com. 48156152).
- HVL ved Hege Wergedahl (hwe@hvl.no. 92830493) og Alicja Renata Sadownik (aras@hvl.no. 41598559).

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Hege Wergedahl

Rakel Hundsnæs

Sunniva Minge

Alicja Renata Sadownik

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Samarbeid mellom hjem og barnehage*, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

Ø å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger beholdes frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2- Intervjuguide

Intervjuguide

1. Hva legger du i begrepet foreldresamarbeid?

- Hva tenker du på når det snakkes om samarbeid med foresatte?
- Hva betyr det for deg?

- 2. Hvordan foregår de daglige møtene med foreldre som ved henting- og bringesituasjoner?**
 - Har dere faste rutiner på hvem som tar imot?
 - Forskjell på inne og ute?

- 3. Hvordan opplever du foreldresamarbeidet i din barnehage?**
 - Hvilke rutiner har dere når det kommer til samarbeidet?
 - Hvordan syns du de fungerer? Godt/ dårlig?

- 4. Hva syns du er viktig i relasjonen mellom foreldre og ansatte?**
 - Hva vektlegger du i møtet med foreldrene?

- 5. Hvordan har hente-bringe situasjonene foregått gjennom koronapandemien?**
 - Har det vært noen endringer?

- 6. Hvordan har du opplevd samarbeidet gjennom pandemien?**
 - Har du møtt på noen utfordringer? Store/ små?
 - I hvilken grad opplever du at pandemien har gått ut over kontakten med foreldrene?
 - Har foreldrene ytret misnøye?

- 7. Hvordan har barnehagen arbeidet med å opprettholde smitteverntiltak?**
 - Hva har vært den største endringen?
 - Hvordan har hverdagen fungert med smitteverntiltakene?

- 8. Hvordan har du opplevd eventuelle endringer i samarbeidet under koronapandemien?**
 - Har det oppstått endringer som kan bli varige?
 - Har du gjort deg opp noen tanker om de endringene dere har gjort?
 - Har dere måttet tenke annerledes enn tidligere?

Vedlegg 3- Informasjon om samarbeidet

Beskrivelse av samarbeidet

Gjennom denne prosessen har studentene Rakel Hundsnes og Sunniva Minge skrevet en masteroppgave sammen. Vi har arbeidet selvstendig og sammen, og har grunnet pandemien

samarbeidet en del over Zoom. Helt siden prosjektet bare var løse tråder har vi sammen utviklet prosjektskisser og prosjektplaner som har definert oppgaven. Gjennom mye endringer og redigering av planer kom vi fram til et endelig tema som vi for alvor begynte å arbeide med. Vi har fordelt temaer og emner som vi har arbeidet selvstendig med før vi har møttes å sammen gått gjennom innholdet og redigert etter behov. Dette var en løsning vi så hensiktsmessig i den første perioden av prosjektet. Mot slutten har vi arbeidet sammen gjennom å skrive i et felles dokument der vi til enhver tid hatt innblikk i hva den andre skriver og eventuelle endringer som har blitt gjort. I tillegg har vi i dette dokumentet arbeidet oss strategisk gjennom hele oppgaven og gjort endringer i fellesskap. Underveis i prosjektet fant vi ut at vår metode for samskriving fungerte veldig godt for oss da begge parter til enhver tid kunne legge til eller ta bort elementer, og ved å gjøre det på denne måten var det alltid enighet om det som ble skrevet. Oppgaven består av arbeid som er gjort likeverdige av begge parter. Intervjuer og transkribering har blitt gjennomført sammen hvor begge parter har deltatt i intervjuer og transkribering.

Vedlegg 4- Godkjenning fra NSD (Norsk senter for forskningsdata)

Vurdering (1)

29.10.2020 - Vurdert

NSD SIN VURDERING

Det er NSDs vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 29.10.20. Behandlingen kan starte.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde:

https://nsd.no/personvernombud/meld_prosjekt/meld_endringer.html

Du må vente på svar fra NSD før endringen gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 15.12.2021.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lenger enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Karin Lillevold
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)